EUROFOOD XCHANGE

HODNOCENÍ POTRAVINOVÉHO SYSTÉMU PRAHY, STRATEGIE A AKČNÍ PLÁN 2026

Zprávu připravily Let's Food a Flore-Anaïs Brunet ve spolupráci s hlavním městem Prahou a Pražským inovačním institutem.

V rámci projektu Erasmus+: EuroFoodXchange: Posilování místních samospráv, vzdělávání a výměna znalostí pro udržitelné územní potravinové systémy“

Funded by the European Union

Let's Food

Prague innovation institute

CLIMATO SFERA

OBSAH

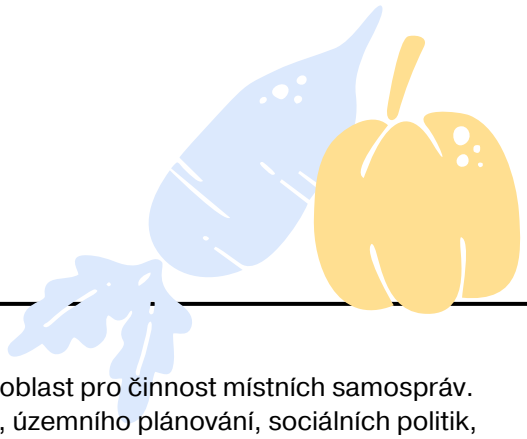
Kontext 3
Seznam obrázků 4
Metodologie 5

I. Hodnocení potravinového systému Prahy 6
I.1. Obecné představení města 7
I.2. Potravinové zabezpečení a výživa: Poskytuje potravinový systém Prahy všem obyvatelům přístup k dostatečným, bezpečným a výživným potravinám? 9
I.3. Socioekonomická udržitelnost: Je potravinový systém Prahy dostatečně inkluzivní, podporuje tvorbu pracovních míst a snižuje nerovnováhu moci a vlivu mezi zainteresovanými stranami? 16
I.4. Environmentální udržitelnost: Chrání potravinový systém Prahy životní prostředí a biologickou rozmanitost, aniž by vyčerpával neobnovitelné zdroje nebo způsoboval znečištění? 23
I.5. Správa potravinového systému: Poskytuje potravinový systém Prahy informace a podmínky potřebné k posilování sociální soudržnosti, důvěry a zapojení občanů? 28
I.6. Stávající iniciativy 38
I.7. Závěry hodnocení potravinového systému 40
I.8. Srovnávací tabulka měst 41

II. Strategie potravinového systému Prahy a akční plán 42
II.1. Strategický cíl 1: Zlepšit přístup ke zdravým, cenově dostupným a udržitelným potravinám 43
II.2. Strategický cíl 2: Posílit městské a příměstské zemědělství 51
II.3. Strategický cíl 3: Rozvíjet udržitelné veřejné zakázky a místní potravinové dodavatelské řetězce 58
II.4. Strategický cíl 4: Podporovat oběhové a environmentálně udržitelné potravinové systémy 62
II.5. Strategický cíl 5: Posílit správu potravinového systému a zapojení občanů 68

III. Směrem k rámci pro monitorování a implementaci 72
Celkové závěry 74
Reference 75

KONTEXT

Potravinové systémy jsou stále častěji uznávány jako strategická oblast pro činnost místních samospráv. Prostřednictvím svých kompetencí v oblasti veřejného stravování, územního plánování, sociálních politik, ochrany životního prostředí a hospodářského rozvoje hrají místní orgány klíčovou roli při zlepšování přístupu ke zdravým potravinám, podpoře místních hodnotových řetězců, snižování plýtvání potravinami a prosazování udržitelnějších způsobů spotřeby. V kontextu změny klimatu, rostoucích sociálních nerovností a sílícího tlaku na přírodní zdroje se potravinové politiky staly důležitým nástrojem pro posilování odolnosti a udržitelnosti měst.

Současně jsou otázky související s potravinami často řešeny prostřednictvím roztříštěných sektorových politik, což ztěžuje vytváření soudržných a integrovaných přístupů. Programy evropské spolupráce proto představují cennou příležitost pro města posílit své kapacity, sdílet zkušenosti a rozvíjet společná řešení obdobných výzev.

V tomto kontextu vznikl projekt EuroFoodXchange – Empowering Local Governments. Projekt je financován Evropskou unií prostřednictvím programu Erasmus+ a koordinován organizací Let's Food ve spolupráci s Pražským inovačním institutem a Climato Sféra. Jeho cílem je posílit kapacity obcí při navrhování a zavádění ambiciózních, participativních a udržitelných místních potravinových politik. Projekt sdružuje města Prahu (Česká republika) a Galați (Rumunsko) a podporuje výměnu zkušeností a osvědčených postupů mezi místními samosprávami, které čelí podobným výzvám.

V rámci projektu EuroFoodXchange provedlo hlavní město Praha společně s partnery hodnocení svého potravinového systému a připravilo první strategii potravinového systému a akční plán. Přestože Praha disponuje významnými přednostmi, mezi něž patří poloha v produkčně silném regionu Středočeského kraje, rozsáhlá zemědělská půda a silná zahrádkářská tradice, čelí zároveň rostoucímu počtu vzájemně propojených výzev souvisejících s dostupností potravin, environmentální udržitelností, ochranou zemědělské půdy a odolností potravinových dodavatelských řetězců. Ačkoli jsou otázky související s potravinami již řešeny prostřednictvím různých městských politik a iniciativ občanské společnosti, tato opatření zůstávají roztříštěná a dosud nejsou strukturována v rámci jednotného přístupu založeného na potravinovém systému.

Tato zpráva přináší jak hodnocení potravinového systému Prahy, tak první strategický rámec zaměřený na oblast potravin. Jejím cílem je identifikovat hlavní výzvy a příležitosti, stanovit společné priority a navrhnout soubor opatření, která mohou být podporována, koordinována nebo usnadňována hlavním městem Prahou a jeho městskými částmi, při současném zajištění souladu se stávajícími městskými politikami v oblasti adaptace na změnu klimatu, oběhového hospodářství, územního plánování, veřejného zdraví a sociálního začleňování.

Tento dokument byl společně připraven organizací Let's Food, Prague Innovation Institute a Flore-Anaïs Brunet, konzultantkou v oblasti městského zemědělství, v úzké spolupráci s hlavním městem Prahou a se zainteresovanými stranami zapojenými do projektu EuroFoodXchange.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Regiony České republiky
Obrázek 2: 22 správních obvodů Prahy
Obrázek 3: Využití půdy v České republice (CORINE Land Cover, 2018)
Obrázek 4: Potravinová inflace v Česku se zaměřením na období nejvyšší inflace (Trading Economics, bez data)
Obrázek 5: Čtvrti, ve kterých obyvatelé musí pěšky urazit více než 600/1200 m k nejbližší prodejně potravin (IPR Praha, 2024)
Obrázek 6: Zemědělská půda v okolí Prahy (Land Monitoring Service, 2023)
Obrázek 7: Tabulka problémových stromů přepsaná a zpracovaná během studijní cesty v Praze, únor 2026
Obrázek 8: Počet a průměrná velikost zemědělských podniků v Česku (Eurostat, 2021)
Obrázek 9: Podíl vedoucích zemědělských podniků mladších 35 let podle pohlaví v Česku (Eurostat, 2021)
Obrázek 10: Průměrný zemědělský příjem podle velikosti podniku (ČSÚ, 2020)
Obrázek 11: Tabulka problémových stromů přepsaná a zpracovaná během studijní cesty v Praze, únor 2026
Obrázek 12: Celková plocha ekologického zemědělství v Česku (ha) (Eurostat, 2023)
Obrázek 13: Tabulka problémových stromů přepsaná a zpracovaná během studijní cesty v Praze, únor 2026
Obrázek 14: Přehled kompetencí hlavního města Prahy (setkání s místními aktéry, 2025)
Obrázek 15: Tabulka problémových stromů přepsaná a zpracovaná během studijní cesty v Praze, únor 2026
Obrázek 16: Srovnávací tabulka měst
Obrázek 17: Návrh rámce pro monitorování a implementaci

METODIKA

Hodnocení a strategie byly vypracovány v letech 2025–2026 prostřednictvím participativního přístupu založeného na spolupráci více zainteresovaných stran, který kombinoval rešerši dostupných zdrojů, konzultace se zainteresovanými stranami a výměnu zkušeností s evropskými místními samosprávami.

Hodnocení potravinového systému

Hodnocení potravinového systému vycházelo z několika vzájemně se doplňujících zdrojů:

- Rešerše dostupných zdrojů, zahrnující přehled odborné literatury, statistických údajů, strategických dokumentů a předchozích studií týkajících se potravin, zemědělství, zdraví, životního prostředí a sociálních otázek v Praze a České republice;
- Tři polostrukturované rozhovory s klíčovými aktéry zapojenými do problematiky potravinových systémů;
- Participativní workshop, který se uskutečnil v Praze v lednu 2026 za účasti zástupců hlavního města Prahy a městských částí, městských zemědělců, výzkumníků, nevládních organizací a dalších místních aktérů. Prostřednictvím problémových stromů a stromů řešení účastníci identifikovali hlavní výzvy ovlivňující potravinový systém Prahy a diskutovali o možných směrech dalšího rozvoje.

Příprava strategie a akčního plánu

Na základě výsledků hodnocení byla strategie potravinového systému a akční plán vypracovány prostřednictvím:

- bilaterálních jednání se zástupci hlavního města Prahy, výzkumníky a aktéry potravinového systému;
- diskusí vedených během workshopů projektu EuroFoodXchange, zaměřených na přístup k potravinám, městské zemědělství, veřejné zadávání zakázek, environmentální udržitelnost a správu potravinového systému;
- analýzy potravinových politik a osvědčených postupů realizovaných v dalších evropských městech;
- výměny zkušeností uskutečněné v rámci projektu EuroFoodXchange, včetně aktivit vzájemného učení mezi Prahou, Galați a francouzskými místními samosprávami pracujícími na tématech přístupu k potravinám, veřejného zadávání zakázek, městského zemědělství a místních potravinových systémů.

Tento participativní přístup měl zajistit, aby hodnocení i navrhovaná opatření odrážela místní priority, vycházela ze stávajících iniciativ a kapacit a podporovala společnou odpovědnost za vznikající potravinovou politiku hlavního města Prahy.

1. HODNOCENÍ POTRAVINOVÉHO SYSTÉMU PRAHY

1.1. Obecné představení města

Geografie a demografie

Praha je hlavním městem České republiky a nachází se ve Středočeském regionu. Hlavní město Praha se skládá z 57 samosprávných městských částí, které jsou dále rozděleny do 22 správních obvodů. S rostoucím počtem 1 397 880 obyvatel je Praha 13. největším městem Evropy. Počet obyvatel se každoročně zvyšuje přibližně o 10 000 až 20 000. Praha je rovněž významnou turistickou destinací – v první polovině roku 2025 ji navštívilo přibližně 3,7 milionu návštěvníků (Český statistický úřad, 2025).

Obrázek 1: Regiony České republiky (wikimedia commons)

Obrázek 2: 22 správních obvodů Prahy (Wikipedia)

Správa města

Politické vedení Prahy a 11 členná Rada hl.m. Prahy hrají podstatnou roli při utváření environmentální politiky města, stejně jako odborné kapacity na Magistrátu hl.m. Prahy, zejména odboru ochrany prostředí. Při realizaci environmentální politiky města jsou důležité i městské části a jejich politické vedení a odborné kapacity a spolupráce s dalšími městskými organizacemi (IPR, OICT, PII a další). Důležitými hybateli environmentální politiky města jsou nevládní organizace, univerzity i soukromé firmy podporované městem přes dotační programy.

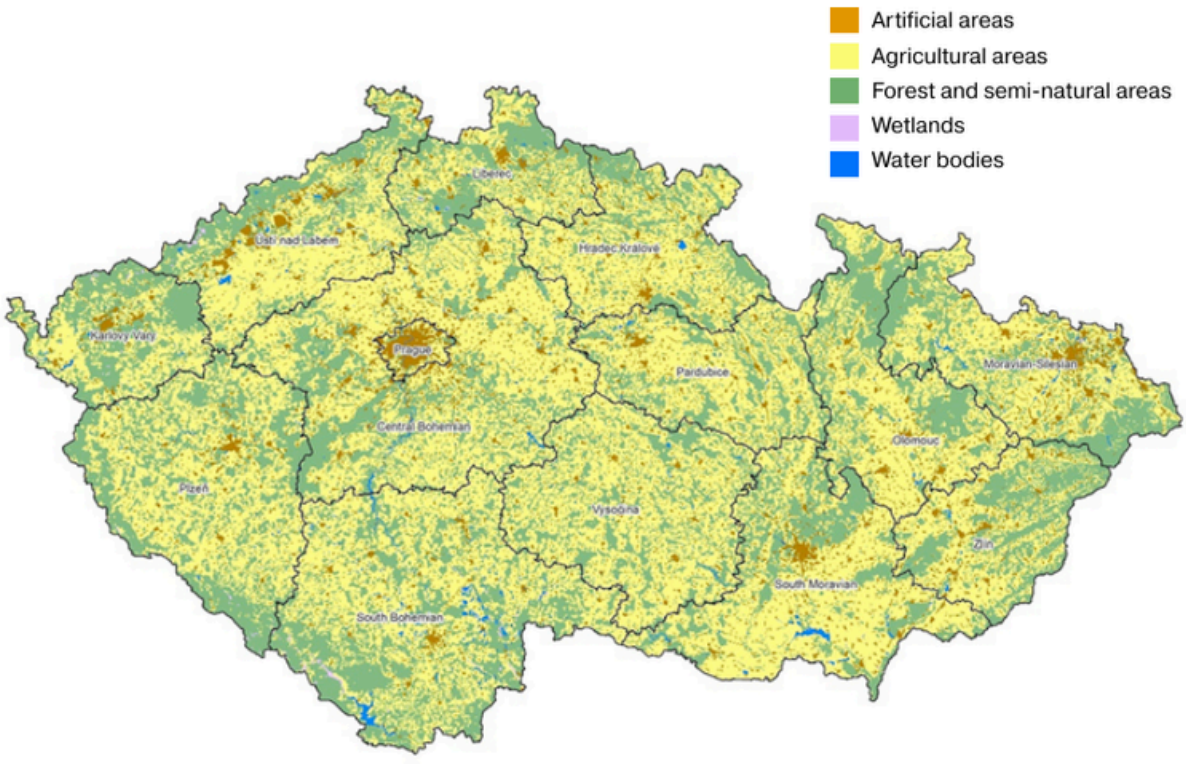
Hospodářství

V České republice pracuje většina obyvatel v sektoru služeb, který představuje 61,6 % celkové zaměstnanosti. Významným odvětvím zůstává také průmysl, jenž zaměstnává 35,7 % pracovní síly, zatímco zemědělství hraje podstatně menší roli a zaměstnává pouze 2,7 % ekonomicky aktivního obyvatelstva (Světová banka, 2023).

Zemědělství

Zemědělství stále zaujímá významnou část území České republiky. Podle organizace FAO (2023) pokrývá zemědělská půda přibližně 3,5 milionu hektarů. Zemědělská půda představuje přibližně 45,3 % rozlohy České republiky a dokonce 39 % území hlavního města Prahy (Evropská komise, 2023). Český statistický úřad (2023) dále uvádí, že v České republice působí 33 166 zemědělských podniků, což potvrzuje, že zemědělství zůstává významnou součástí využívání krajiny i života na venkově.

Obrázek 3: Využití půdy v České republice (CORINE Land Cover, 2018)

I.2. POTRAVINOVÉ ZABEZPEČENÍ A VÝŽIVA

Poskytuje potravinový systém Prahy všem obyvatelům přístup k dostatečným, bezpečným a výživným potravinám?

V této části se zaměříme na potravinové zabezpečení a výživu. Tato kapitola umožňuje posoudit několik klíčových otázek. Nejprve se zaměříme na stravovací návyky a na to, jak se liší mezi jednotlivými sociálními a kulturními skupinami ve městě. Mají obyvatelé přístup k informacím a zdrojům potřebným pro zdravou a vyváženou stravu?
Stravovací návyky jsou zároveň ovlivněny dostupností dostatečného množství kvalitních a výživných potravin pro všechny. Ta závisí na řadě faktorů, zejména na fyzické dostupnosti míst prodeje: jsou rovnoměrně rozmístěna po jednotlivých čtvrtích a umožňují snadný přístup všem obyvatelům? Důležitá je také ekonomická dostupnost potravin: mají obyvatelé dostatečné příjmy na nákup čerstvých a udržitelných potravin a jsou tyto produkty nabízeny za dostupné ceny?
V neposlední řadě se budeme zabývat tím, zda je potravinový systém dostatečně odolný vůči současným i budoucím krizím, aby dokázal zajistit spolehlivé a stabilní zásobování potravinami.

I.2.1. Stravovací návyky nepodporují zdravou výživu

V České republice nejsou stravovací návyky vždy v souladu s mezinárodními doporučeními v oblasti veřejného zdraví. Nejnovější údaje poukazují na výrazný nárůst nepřenosných onemocnění a metabolických poruch. V roce 2025 bylo 26 % českých dospělých klasifikováno jako obézní (World Health Organization, 2025). Prevalence diabetu dosáhla 7,60 % u populace ve věku 20–79 let (Perspective Monde, bez data). Přestože si 65,4 % dětí udržuje normální tělesnou hmotnost, došlo k významné změně: počet obézních dětí nyní převyšuje počet dětí s nadváhou (Slow Food, 2022). Pokud jde o podvýživu, její prevalence činila v roce 2022 2,5 %, což naznačuje, že malá, avšak přetrvávající část populace se nadále potýká s potravinovou nejistotou (World Bank, 2022).

Přetrvávání těchto zdravotních problémů lze přičíst jak hluboce zakořeněným kulturním tradicím, tak systémovým nedostatkům v oblasti vzdělávání (European Commission, 2025). Například pouze 8 % obyvatel České republiky konzumuje doporučených pět porcí ovoce a zeleniny denně (National Health Institute of the Czech Republic, 2023). Významnou roli hrají také sociokulturní faktory – česká kulinářská tradice je stále silně založena na konzumaci masa a škrobnatých potravin, zatímco vegetariánství zaujímá v tradičním způsobu stravování pouze okrajové postavení (Loubet del Bayle, 2015).

V reakci na tuto situaci přijalo Ministerstvo školství České republiky v roce 2024 novou vyhlášku upravující školní stravování. Jednou z hlavních změn je povinnost podávat ryby jednou týdně namísto dosavadního režimu jednou za dva týdny. Nová pravidla rovněž stanovují vyšší podíl luštěnin a větší zastoupení ovoce a zeleniny ve školních jídelníčcích. Poměr rostlinných a živočišných tuků bude upraven na 1 : 2 ve prospěch zdravějších rostlinných tuků. Nezdravé tuky, jako je palmový a kokosový olej, budou zcela vyloučeny. Nová pravidla pro nápoje zakazují používání sladidel, jako jsou cukr, med, sirupy nebo koncentrované ovocné šťávy. Školní jídelny budou povinny podávat nutričně hodnotnější a vydatnější porce a zajistit zvláštní stravovací režim pro žáky se specifickými dietními potřebami, například s celiakií. Tato pravidla vstoupila v platnost na začátku září 2025 (Prague Morning, 2024).

I.2.2. Cenově dostupné potraviny nezaručují vysokou kvalitu

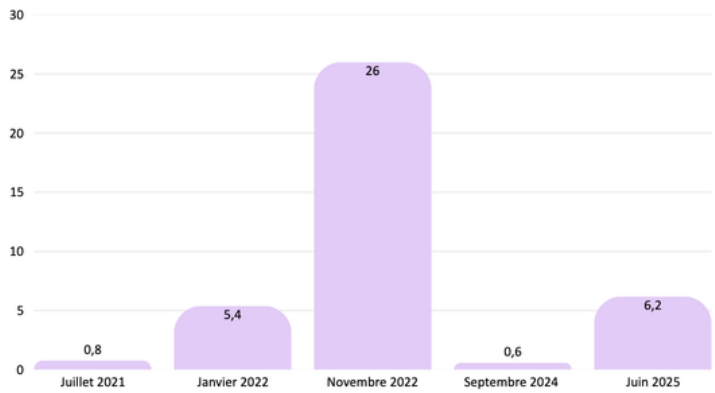
Rostoucí životní náklady v Praze omezují přístup ke kvalitním potravinám

Stravovací návyky závisí na celé řadě faktorů, přičemž jedním z nich je cenová dostupnost potravin. V České republice byly potraviny dlouhou dobu běžně dostupné za relativně nízké ceny. Jde o strukturální dědictví období po pádu socialistického režimu (Plank & Pixová, 2026). Současná ekonomická situace však vytvořila výrazný rozdíl mezi fyzickou dostupností potravin a skutečnou kupní silou potřebnou k zajištění zdravé výživy. Jinými slovy, přestože jsou potraviny fyzicky dostupné, mnoho domácností si je jednoduše nemůže dovolit nakupovat v dostatečném množství nebo kvalitě.

„Většina lidí se při nákupu rozhoduje především podle svých příjmů.“
Michaela Pixová, výzkumnice a odbornice na potravinové politiky ve střední a východní Evropě

Globální krize od roku 2020 zvýšily potravinovou nejistotu

Od pandemie covidu-19 a války na Ukrajině představuje v České republice, a zejména v Praze, hlavní překážku přístupu k potravinám bezprecedentní růst cen potravin. V roce 2022 dosáhla potravinová inflace 26 % (Trading Economics, bez data). Nejvýrazněji zdražily čerstvé produkty, například zelenina, jejíž ceny se ve stejném období zvýšily přibližně o 30 % (Radio Prague International, 2023), což představovalo druhý nejvyšší nárůst v Evropské unii.
Významnou část tohoto růstu způsobilo zdražení energií a pohonných hmot. Vyšší ceny energií a paliv zvyšují provozní náklady zemědělských podniků, což se následně promítá do vyšších cen potravinářských výrobků (Combot, 2022). Tyto cenové nárůsty přímo podporují spotřebu levnějších alternativ na úkor zdravějších potravin.

Obrázek 4: Potravinová inflace v Česku se zaměřením na období nejvyšší inflace (Trading Economics, bez data)

Poskytování potravinové pomoci je z velké části zajišťováno nevládními organizacemi

V důsledku této situace vzrostl počet osob využívajících potravinovou pomoc v České republice z 200 000 v roce 2021 na přibližně 300 000 v roce 2022 (Česká federace potravinových bank, 2023). V Praze není odpovědnost za zajištění potravinového zabezpečení zranitelných skupin obyvatel často řešena územními samosprávami. Přístup k potravinám pro marginalizované skupiny je v současnosti zajišťován především prostřednictvím nevládních organizací (NGOs) a sociálních podniků (Setkání s místními aktéry, 2025). Mezi ně patří Caritas, Potravinové banky (Česká federace potravinových bank), Food for All a Charita Česká republika. Potravinové banky získávají potraviny od obchodních řetězců, z potravinových sbírek, z Evropského programu potravinové a materiální pomoci, od pěstitelů, výrobců i jednotlivých dárců (Česká federace potravinových bank, bez data).

Za účelem získávání potravin od jednotlivců zřizují sběrná místa v obchodech, kde mohou zákazníci během svého nákupu podpořit potravinovou sbírku (Radio Prague International, 2024). Podle organizátorů tvoří významnou skupinu příjemců potravinové pomoci v celé České republice samoživitelé a samoživitelky s malými dětmi, kteří představují přibližně 63 % všech příjemců potravinové pomoci (Radio Prague International, 2026).

Zdá se, že chybí systematický zásah ze strany městských samospráv, což naznačuje závislost na třetím sektoru spíše než na robustním rámci veřejné politiky zaměřené na řešení potravinové chudoby. V Praze je odpovědnost za sociální péči rozdělena mezi několik úrovní veřejné správy. Národní vláda stanovuje legislativní rámec a financuje nevládní organizace prostřednictvím každoročních dotačních programů (Ministerstvo práce a sociálních věcí, bez data). Úřad práce spravuje individuální sociální dávky na úrovni městských částí (Metropole všech, bez data). Centrum sociálních služeb Praha koordinuje poskytování sociálních služeb na úrovni celého města (Centrum sociálních služeb Praha, bez data). Padesát sedm městských částí nese pouze částečnou odpovědnost za sociální a zdravotní programy (Wikipedia, 2026). V praxi je samotné poskytování potravinové pomoci z velké části svěřeno organizacím občanské společnosti. To poukazuje na strukturální rozdíl mezi institucionální složitostí a účinným prováděním veřejných opatření v praxi.

I.2.3. Potravinové zásobování ovládané velkými maloobchodními řetězci, nerovnoměrně rozmístěnými po celém městě

Kromě ceny potravin jsou stravovací návyky významně ovlivňovány také blízkostí obchodů s potravinami a trhů k místu bydliště obyvatel. V Praze je potravinový dodavatelský řetězec ovládán velkými maloobchodními řetězci a na území metropole je evidováno celkem 273 prodejen potravin (IPR Praha, 2024). Vysoká hustota maloobchodních prodejen na úrovni celého města však zakrývá výrazné rozdíly v jejich místní dostupnosti.

Nerovnoměrné rozmístění obchodů s potravinami mezi městskými částmi

Údaje Institutu plánování a rozvoje hlavního města Prahy (IPR, 2024) ukazují, že rozmístění supermarketů je výrazně nerovnoměrné, což vede k rozdílné úrovni dostupnosti potravin v jednotlivých čtvrtích. Některé městské části čelí kritickému nedostatku maloobchodní infrastruktury vzhledem k hustotě obyvatelstva. V oblastech, jako jsou Praha 4 (Braník–Dvorce), Praha 12 (Modřany-západ) a Praha 5 (Košíře), připadá na jednu prodejnu potravin více než 8 000 obyvatel. V Praze připadá v průměru 5 072 obyvatel na jednu prodejnu potravin. Tato koncentrace naznačuje omezené možnosti výběru pro spotřebitele.

Obrázek 5: Čtvrti, jejichž obyvatelé musí ujít více než 600/1200 m k nejbližší prodejně potravin (IPR Praha, 2024)

Obtížný přístup k čerstvým potravinám v některých městských částech

Nerovnoměrné rozmístění maloobchodních prodejen potravin v jednotlivých městských částech Prahy vyvolává obavy ohledně dostupnosti potravin pro část obyvatel. V oblastech, kde jsou obchody s čerstvými potravinami vzácné nebo vzdálené, čelí obyvatelé bez motorové dopravy značným překážkám při udržování zdravého způsobu stravování. Tyto oblasti lze označit jako potravinové pouště (food deserts), tedy čtvrti, jejichž obyvatelé čelí vysokému riziku obtížného přístupu k výživným potravinám v důsledku absence vhodných maloobchodních prodejen (Vonthron, 2024).

Tváří v tvář tomuto nedostatku možností mnoho obyvatel jednoduše necestuje za nákupem dále; své spotřební návyky spíše přizpůsobují tomu, co je dostupné v jejich okolí. To může znamenat, že se obracejí na řetězce rychlého občerstvení nebo obchody typu convenience, které někdy nenabízejí čerstvé ovoce ani zeleninu. V některých případech to vede k tomu, co výzkumníci označují jako food swamp (potravinová bažina) – čtvrť, kde sice přístup k potravinám technicky existuje, avšak zdravé možnosti jsou převáženy nadbytkem vysoce kalorických produktů s nízkou výživovou hodnotou (Vonthron, 2024).

Na rozdíl od potravinových pouští (food deserts), které jsou definovány absencí maloobchodních prodejen s potravinami, jsou food swamps charakterizovány deformací nabídky, kdy nezdravé možnosti dominují potravinovému prostředí. Tyto dva jevy společně ilustrují, jak mohou prostorové nerovnosti městského potravinového prostředí přímo ovlivňovat stravovací návyky obyvatel Prahy.

I.2.4. Urbanizace omezuje potravinovou soběstačnost Prahy

Přestože je Česká republika významným zemědělským producentem, zůstává čistým dovozcem několika základních potravinářských komodit, zejména čerstvého ovoce a zeleniny. Potravinová soběstačnost se u obou těchto kategorií odhaduje pouze na 40 % (Team France Export, bez data). Tento strukturální deficit vystavuje potravinový systém země možným narušením dodávek.

Potravinová soběstačnost Prahy: závislost na Středočeském kraji

Potravinová soběstačnost Prahy je úzce spojena se Středočeským krajem, oblastí charakteristickou intenzivní zemědělskou činností. S 5 496 km² orné půdy, která představuje přibližně 50 % jeho celkové rozlohy, slouží tento region jako hlavní zemědělské zázemí hlavního města (Český statistický úřad, 2023). Produkci dominují ječmen, pšenice, cukrová řepa a kukuřice (Mertl et al., 2023). Naproti tomu je Česká republika čistým dovozcem čerstvého ovoce a zeleniny. Potravinová soběstačnost se odhaduje na 40 % u ovoce, včetně 88 % u jablek (avšak pouze 50 % u konzumních jablek), 40 % u zeleniny a 75 % u brambor (pouze 52 % u konzumních brambor určených ke skladování) (Team France Export, bez data). Tato produkce však plně nepokrývá výživové potřeby Prahy: čerstvé produkty, ovoce, zelenina a živočišné produkty zůstávají v zemědělském profilu regionu nedostatečně zastoupeny. Významná část produkce Středočeského kraje je navíc pravděpodobně určena spíše pro export než pro místní spotřebu.

„V současné době, kdy čelíme významným mezinárodním krizím, by mohl vzrůst zájem o rozvoj místních potravinových dodavatelských řetězců.“
Michaela Pixová, výzkumnice a odbornice na potravinovou politiku ve východoevropských zemích

Na úrovni hlavního města Praha vlastní město přibližně 1 650 hektarů zemědělské půdy. Z toho je 500 hektarů pronajímáno zemědělcům, avšak za podmínky dodržování zásad udržitelného hospodaření (World Economic Forum, 2021). Zemědělci musí uplatňovat ekologické a cirkulární zemědělské postupy, zejména nepoužívat pesticidy ani fungicidy, využívat organická hnojiva a dodržovat střídání plodin (World Economic Forum, 2021). Na okraji Prahy se rovněž nachází několik ekologických farem, například Farma Jednorožec nebo Biozelenina Uhříněves.

Probíhající proces urbanizace však nadále vyvíjí významný tlak na okrajové části města. S rozšiřováním obytné, komerční a průmyslové výstavby dochází k systematickému úbytku zemědělské půdy, což dále omezuje možnosti místní produkce potravin.

Vedle urbanizace omezují rozvoj místních potravinových systémů i další strukturální faktory. Převládající logika průmyslového zemědělství založená na dovozu a vývozu nepodporuje rozvoj krátkých dodavatelských řetězců. Současně vlastnické vztahy k půdě, dostupná infrastruktura i ekonomické pobídky nadále zvýhodňují velkovýrobu komodit před diverzifikovaným a lokálně orientovaným zemědělstvím.

.

Obrázek 6: Využití zemědělské půdy v okolí Prahy (Land Monitoring Service, 2023)

Tradice neformálního potravinového samozásobitelství

Navzdory omezením, která urbanizace přináší formálnímu zemědělství, si Česká republika stále zachovává silnou tradici neformálního potravinového samozásobitelství, která přispívá k odolnosti místního potravinového systému. Přibližně 43 % obyvatel České republiky se podílí na pěstování nebo produkci části vlastních potravin, což dokládá význam těchto praktik (Duží et al., 2026). Domácnosti zapojené do pěstování potravin si v průměru vyprodukují přibližně 33 % ovoce a zeleniny, které spotřebují (Team France Export, bez data).

V Praze se tato tradice odráží především prostřednictvím zahrádkářských osad a v posledních letech také komunitních zahrad. Zahrádkářské osady (zahrádkářské osady) představují z hlediska rozlohy zdaleka nejvýznamnější formu městské produkce potravin (Pixová & Plank, 2025). Jsou historicky zakořeněny v české městské kultuře a poskytují obyvatelům prostor pro pěstování potravin. Zároveň přispívají k ochraně biologické rozmanitosti, sociální soudržnosti, rekreaci a posilování vztahu obyvatel k přírodě (Gibas & Boumová, 2020; Sovová & Veen, 2020; Spilková & Vágner, 2016).

Vedle zahrádkářských osad získávají v posledních letech na významu také komunitní zahrady, které obyvatelům města nabízejí nové možnosti společného pěstování potravin, zejména v oblastech, kde je omezený přístup k soukromým nebo společným venkovním prostorám (Spilková, 2017). Přístup k těmto prostorům se však mezi jednotlivými čtvrtěmi výrazně liší: mnoho budov, zejména starších, postrádá vhodné venkovní plochy pro společné zahradničení. Organizace, jako je Kokoza, podporují (opětovný) rozvoj a revitalizaci sdílených vnitrobloků a zelených ploch, zatímco projekty, jako je MetroFarm, sehrály klíčovou roli v návratu městského zemědělství do pražské krajiny (Radio Prague International, 2021). Mapa vytvořená organizací Kokoza, která identifikovala přibližně 200 komunitních zahrad na území města (Setkání s místními aktéry, 2026), dokládá rostoucí zájem o tyto iniciativy: https://www.mapko.cz/places?fcat=327

Přestože mají zahrádkářské osady a komunitní zahrady odlišnou historii i sociální dynamiku, představují vzájemně se doplňující formy městské produkce potravin a občanského zapojení. Větší propojení těchto dvou modelů by mohlo spojit ekologické funkce, pěstitelské postupy a místní znalosti zahrádkářských osad s kolektivním přístupem a sociální rozmanitostí, které podporují komunitní zahrady (Pixová & Plank, 2025).

Metrofarm

ZÁVěRY HODNOCENÍ OBLASTI POTRAVINOVÉHO ZABEZPEČENÍ A VÝŽIVY

Tyto různé poznatky nám umožnily formulovat první hlavní závěry týkající se oblasti potravinového zabezpečení a výživy. Stravovací návyky v České republice jsou i nadále silně založeny na konzumaci masa, energeticky vydatných potravin a nízké spotřebě ovoce a zeleniny, což má přímé důsledky pro míru obezity a výskyt diabetu v české populaci.

Tyto nerovnováhy ve stravování lze vysvětlit kombinací vzájemně propojených faktorů. Jak bylo uvedeno výše, zásadní roli při utváření toho, co lidé mohou konzumovat, hraje jak nerovnoměrné geografické rozmístění maloobchodních prodejen s potravinami, tak omezený ekonomický přístup ke kvalitním potravinám. Zaznamenali jsme také významné prostorové rozdíly v rozmístění obchodů s potravinami mezi jednotlivými městskými částmi Prahy, které poukazují na nerovný přístup k potravinám v závislosti na místě bydliště. Rostoucí ceny potravin, zejména zdravých potravin, navíc ovlivňují možnost konzumace čerstvých a výživných produktů v celé České republice. V některých částech města lze použít pojmy potravinové pouště (food deserts) a potravinové bažiny (food swamps).
Přístup k potravinám je dále oslabován strukturální závislostí na vnějších dodavatelských řetězcích, a to jak meziregionálních, tak mezinárodních, zejména pokud jde o čerstvé ovoce a zeleninu, které tvoří základ nutričně vyvážené stravy. Praha neprodukuje dostatek potravin, aby byla potravinově soběstačná, přestože úplná soběstačnost nemusí být nezbytně cílem. Rozšiřování města omezuje plochy dostupné pro zemědělství. Poloha Prahy ve Středočeském kraji, který patří k nejúrodnějším a nejproduktivnějším zemědělským oblastem v zemi, však představuje příležitost k většímu zapojení místních potravin do zásobování města.

Obrázek 7: Tabulka problémových stromů, přepsaná a zpracovaná během studijní cesty v Praze, únor 2026

Příčiny	Výzvy	Řešení
Intenzivní zemědělské postupy a používání chemických hnojiv	Měnící se stravovací návyky	Vytvořit nové trhy pro místní zemědělské produkty v Praze
Automatizace a nahrazování zemědělské práce technologiemi		Posílit znalosti a dovednosti zemědělců
Koncentrace obyvatelstva ve městech a populační růst		Zlepšit komunikaci se spotřebiteli a zemědělci v Praze
Změna klimatu a úbytek biologické rozmanitosti		Podpořit iniciativy propojující aktéry potravinové politiky v Praze
	Nerovný přístup k potravinám	Zvýšit podíl místních potravin v maloobchodních řetězcích
Potravinové pouště a nerovnosti v přístupu ke kvalitním potravinám související s úrovní vzdělání		Zlepšit kvalitu potravin podávaných ve veřejném stravování (např. v nemocnicích)
	Nedostatečná místní potravinová soběstačnost pražského regionu	Chránit zemědělskou půdu v okolí Prahy pro udržitelné zemědělství
		Umožnit Praze získávat a chránit zemědělskou půdu

I.3. SOCIOEKONOMICKÁ UDRŽITELNOST

Je potravinový systém Prahy založen na inkluzivní ekonomice, která podporuje vytváření pracovních míst a snižuje nerovnováhu moci mezi jednotlivými aktéry?

Tato část se zabývá socioekonomickou dimenzí potravinového systému Prahy. Jejím cílem je posoudit, zda zemědělsko-potravinářská produkce vytváří kvalitní placená pracovní místa a zda zemědělský sektor přispívá k posilování místní ekonomiky, včetně otázky, zda zemědělství zůstává atraktivním povoláním. V oblasti zpracování zemědělsko-potravinářských produktů budeme zkoumat, zda zpracovatelské činnosti vytvářejí přidanou hodnotu pro dané území a podporují vznik důstojných a dobře placených pracovních míst. V oblasti distribuce potravin se nakonec zaměříme na to, zda distribuční infrastruktura území zajišťuje spravedlivé rozdělení hodnoty mezi jednotlivé aktéry potravinového systému.

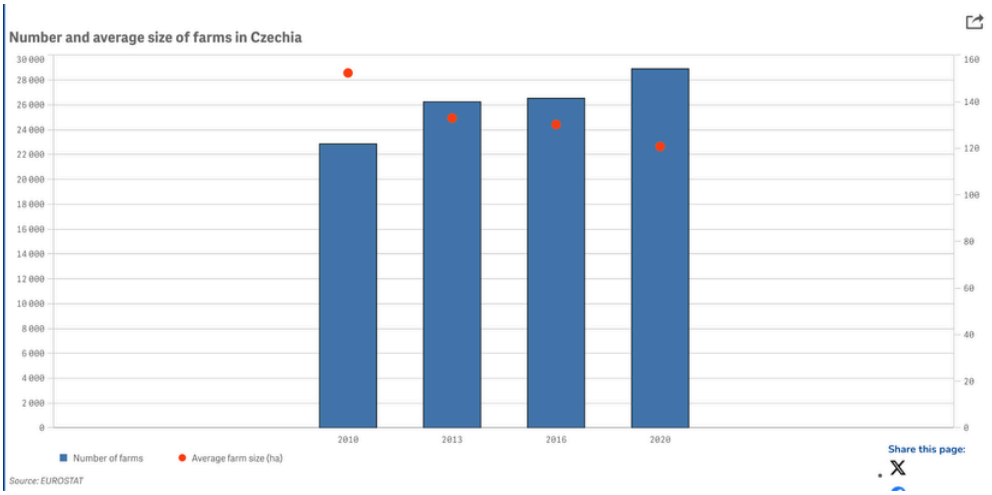
I.3.1. Omezená generační obměna a rostoucí ceny zemědělské půdy: překážky pro české zemědělství

Omezená generační obměna a rostoucí ceny zemědělské půdy narušují základní předpoklady atraktivity zemědělství jako povolání.

Omezená generační obměna navzdory rostoucímu počtu zemědělských podniků

Zemědělství zaměstnává pouze malou část pracovní síly v České republice, přibližně 2 % na celostátní úrovni, přičemž v pražském regionu je tento podíl ještě nižší (Czechia Employment in Agriculture, bez data). V období mezi lety 2010 a 2020 vzrostl počet zemědělských podniků z 23 000 na 29 000. Současně je však patrný výrazný úbytek zemědělské pracovní síly, jejíž počet se za posledních 25 let snížil na přibližně 100 000 aktivních zemědělců, tedy na třetinu původního stavu (Radio Prague International, 2016).

Obrázek 8: Počet a průměrná velikost zemědělských podniků v Česku (Eurostat, 2021)

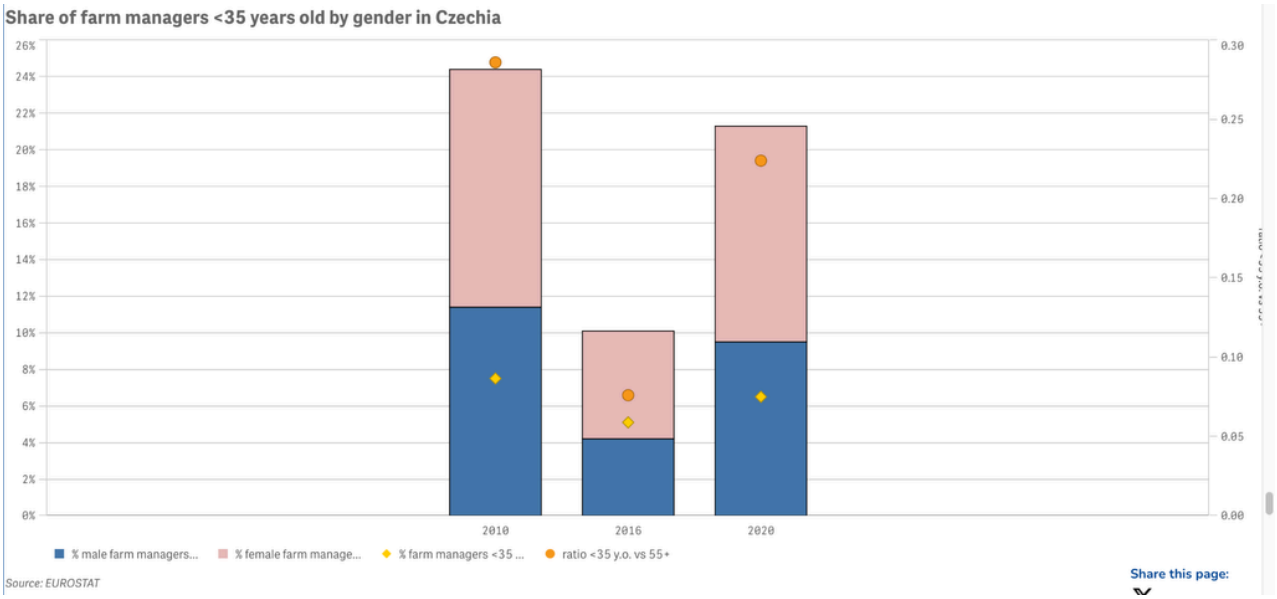

Tato dvě zjištění je třeba vysvětlit. Na jedné straně se rozvoj zemědělství v posledních letech výrazně zrychlil díky dotacím v rámci společné zemědělské politiky (SZP) a zahraničním investicím, což přispělo k rostoucímu počtu zemědělských podniků v Česku (Francouzské ministerstvo zemědělství, 2022).

Na druhé straně zemědělská profese rychle stárne: více než polovina zemědělců je starší 45 let a vzniká jen velmi málo nových zemědělských podniků, zejména v příměstských oblastech v okolí Prahy (Radio Prague International, 2016), což je trend, který by mohl tento růst v průběhu času zpomalit. Zemědělství navíc nabízí novým zájemcům jen omezenou finanční atraktivitu, neboť průměrný roční příjem se odhaduje přibližně na 29 750 EUR (Farm Accountancy Data Network, 2021).

Zdánlivý nárůst počtu zemědělských podniků tak může zakrývat hlubší strukturální slabinu, protože podíl zemědělců mladších 35 let nadále klesá, což poukazuje spíše na nedostatečnou generační obměnu než na skutečnou dynamiku odvětví. Přestože lze mezi lety 2016 a 2020 pozorovat částečné oživení, podíl mladých zemědělců zůstává pod úrovní roku 2010, což naznačuje, že tento obrat dosud nedokázal zvrátit dlouhodobý trend.

Obrázek 9: Podíl vedoucích zemědělských podniků mladších 35 let podle pohlaví v Česku (Eurostat, 2021)

Je rovněž důležité mít na paměti, že zemědělský sektor v České republice je založen převážně na námezdní práci, zatímco rodinná pracovní síla představuje podstatně menší podíl než průměr EU-27, který činí přibližně 13 % (Team France Export, bez data). To odráží historické dědictví velkokapacitního družstevního zemědělství. V kombinaci s velmi vysokou mírou mechanizace toto uspořádání snižuje poptávku po pracovní síle. Zemědělská pracovní místa se navíc soustřeďují na okrajích metropolitní oblasti a přímo na území Prahy téměř chybějí (Metropolitan Economy, bez data).

Rostoucí ceny zemědělské půdy jako hrozba pro malé a nové nájemce zemědělské půdy

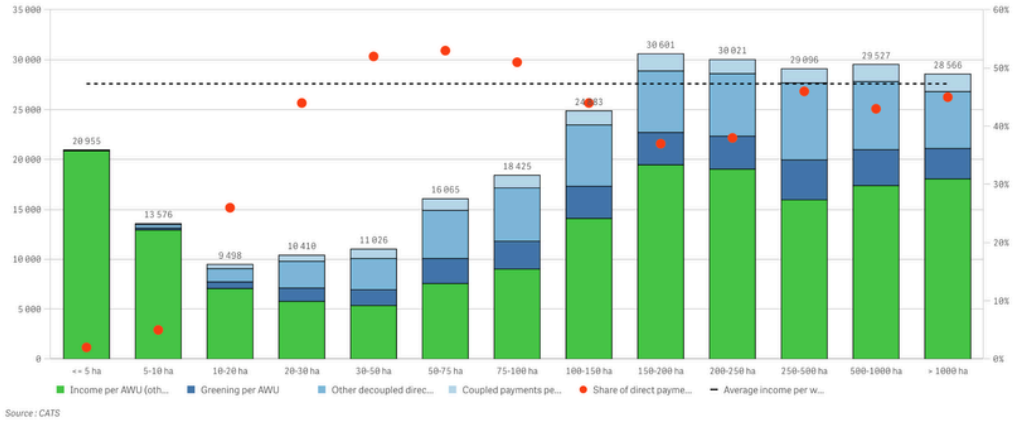
Přístup k půdě a zemědělskému majetku představuje druhou významnou překážku, která dopadá na malé a nově příchozí zemědělské podniky ještě výrazněji než samotné mzdové podmínky. Ceny zemědělské půdy v Česku prudce vzrostly a v roce 2021 dosáhly 29,4 CZK/m² oproti 25,3 CZK/m² v předchozím roce (Mach et al., 2023), čímž se její koupě stává stále méně dostupnou. Tento tlak je dále umocněn strukturálním dědictvím kolektivizace z období sovětského vlivu, která zanechala české zemědělství charakteristické mimořádně vysokou koncentrací vlastnictví. Česká republika tak zaujímá první místo v Evropské unii z hlediska průměrné velikosti zemědělských podniků (For another CAP.eu, bez data). Přestože podniky o rozloze více než 1 000 hektarů představují pouze 2,5 % všech zemědělských podniků (celkem 832 podniků), obhospodařují 45,1 % zemědělské půdy a více než polovinu veškeré orné půdy (Team France Export, bez data), čímž fakticky soustřeďují nejproduktivnější pozemky.

V tomto kontextu vlastní hlavní město Praha přibližně 400 hektarů zemědělské půdy. Toto veřejné vlastnictví přispívá k ochraně zemědělské půdy před zástavbou a usnadňuje přístup k půdě zemědělcům, kteří chtějí zahájit svou činnost, přestože je půda pronajímána za tržních podmínek. Město si klade za cíl tuto ochranu dále posílit přijetím nového územního plánu v květnu 2026 (Richter, 2026).

Kromě ceny půdy ovlivňuje rozvoj městského zemědělství v Praze také řada administrativních a institucionálních faktorů. Tyto faktory byly identifikovány během kulatého stolu o městském zemědělství, který v říjnu 2025 uspořádala organizace Kokoza ve spolupráci s Odborem projektů životního prostředí Magistrátu hlavního města Prahy. Organizace Kokoza spolupracuje jak s veřejnou správou, tak se soukromým sektorem a podporuje je v oblasti udržitelnosti, rozvoje firemní kultury, komunitního zahradničení, správy přibližně 200 zahrad ve městě a zpracování bioodpadu (Kokoza, 2025).

Se zemědělskou půdou je často nakládáno jako se standardním obecním majetkem, aniž by byly dostatečně zohledněny specifické potřeby ekologického zemědělství a místní produkce potravin. Schvalování nájemních smluv městskou radou může být zdlouhavé a podmínky nájmu často poskytují jen omezenou flexibilitu. Postupy Odboru evidence majetku navíc nejsou vždy jednoznačně nastaveny při řešení nestandardních žádostí nebo specifických potřeb zemědělců. Také získání zemědělské půdy do vlastnictví zůstává pro mladé zemědělce obtížné (Odbor ochrany prostředí Magistrátu hlavního města Prahy, 2025). V Praze byly rovněž identifikovány překážky související s infrastrukturou (Odbor ochrany prostředí Magistrátu hlavního města Prahy, 2025). Zemědělci čelí nejistotě ohledně výstavby provozních staveb na orné půdě, jako jsou skladovací objekty, přístřešky nebo oplocení, zejména na městských pozemcích. Pravidla upravující výsadbu stromů na pronajaté půdě nejsou vždy jednoznačně stanovena. Přístup k vodním zdrojům může být navíc omezený a postupy spojené s připojením ke studním mohou pro zemědělce představovat další komplikace (Odbor ochrany prostředí Magistrátu hlavního města Prahy, 2025).

Obrázek 10: Průměrný zemědělský příjem podle velikosti zemědělského podniku (Cats, 2020)

V kombinaci s omezenou generační obměnou a dominantním postavením velkých zemědělských podniků vytvářejí tyto překážky významnou bariéru vstupu do odvětví, která postihuje zejména malé producenty a nové zemědělce.

I.3.2. Zpracování potravin: klíčové odvětví na celostátní úrovni, nikoli však v Praze

Odvětví zpracování zemědělsko-potravinářských produktů v Praze se vyznačuje nízkými mzdami, omezeným místním zastoupením a převahou zaměstnanecké pracovní síly. Na celostátní úrovni působí v České republice přibližně 10 000 zemědělsko-potravinářských podniků (Statista, 2025). Zpracovatelský průmysl v zemi zahrnuje širokou škálu odvětví, včetně výroby cukrovinek, zpracovaných pokrmů, nápojů, masných a mléčných výrobků, stejně jako kávy, čaje, koření a dochucovadel (Team France Export, bez data).

V roce 2024 představoval dovoz potravin stále 7 % celkového potravinového dodavatelského řetězce (World Bank, 2024), což poukazuje na určitou míru strukturální závislosti na vnějších zdrojích, například v oblasti zpracování potravin. Průměrné mzdy v tomto odvětví jsou nižší než průměr ve zpracovatelském průmyslu jako celku (Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky (MPO), 2023).

V rámci pražské ekonomiky zůstává odvětví zpracování zemědělsko-potravinářských produktů jedním z nejhůře odměňovaných odvětví, s omezeným místním zastoupením a převahou zaměstnanecké pracovní síly. Jen velmi málo těchto podniků se nachází přímo v Praze nebo v jejím bezprostředním okolí (Team France Export, bez data). Omezená přítomnost zpracovatelských zařízení v okolním regionu dále prodlužuje dodavatelské řetězce a snižuje schopnost regionu rozvíjet více místně integrovaný a odolný potravinový systém.

Zemědělské zázemí v okolí Prahy, kde převažuje produkce ječmene, pšenice, cukrové řepy a kukuřice (Mertl et al., 2023), naznačuje specifický profil regionálního potravinářského zpracovatelského odvětví. Sladovnický a pivovarnický průmysl pravděpodobně využívají místní produkci ječmene, zatímco mlýnské a pekárenské činnosti přirozeně navazují na produkci pšenice. Pěstování cukrové řepy poukazuje na rafinaci cukru a výrobu cukrovinek jako na pravděpodobné činnosti v tomto území.

I.3.3. Supermarkety a průmyslově zpracované potraviny dominují potravinovému systému Prahy

Potravinovému systému Prahy do značné míry dominují supermarkety a průmyslově zpracované potraviny. Maloobchodní síť s potravinami v Praze zahrnuje 273 prodejen potravin (IPR Praha, 2024), distribuční systém je však stále více formován velkými evropskými maloobchodními řetězci, které mají značný vliv na tvorbu cen a dostupnost produktů a přizpůsobují nabídku širším trendům západoevropského trhu (International Trade Portal, bez data; Pixová & Plank, 2026).

Postsocialistický rozmach: nástup supermarketů po roce 1989

Do roku 1989 byla obchodní distribuce zcela řízena státem, který byl od roku 1948 pod vládou Komunistické strany. Česká ekonomika byla centrálně plánovaná, což znamenalo, že stát kontroloval téměř veškerou hospodářskou činnost. Většina podniků byla buď státními podniky, zahrnujícími vše od továren až po maloobchodní prodejny, nebo družstvy, zejména v zemědělství, kde jednotná zemědělská družstva fungovala podobně jako sovětské kolchozy. Soukromé podnikání prakticky neexistovalo (EHNE, bez data). Toto dědictví vysvětluje, proč ještě v roce 1997 představovaly tradiční obchody 49 % maloobchodního trhu, zatímco hypermarkety tvořily pouze 1 % (Pixová & Plank, 2026). Přechod k tržní ekonomice byl tehdy stále v počáteční fázi a starší státem řízené struktury dosud nebyly vytlačeny moderními maloobchodními řetězci.

V současnosti mají hypermarkety obzvláště dominantní postavení a představují více než 40 % maloobchodního prodeje v hlavním městě (Pixová & Plank, 2026). To vede ke koncentraci tržní síly v rukou omezeného počtu velkých maloobchodních řetězců a ponechává jen malý prostor pro menší nebo místní dodavatele, aby mohli soutěžit za rovných podmínek. Českému trhu s distribucí potravin dnes dominují především německé, britské a nizozemské maloobchodní společnosti.

Mezi hlavní aktéry patří skupina REWE, která působí prostřednictvím značek Billa (supermarkety) a Penny Market (diskontní prodejny); skupina Schwarz, zastoupená řetězci Lidl (diskontní prodejny) a Kaufland (hypermarkety); skupina Tesco, která provozuje hypermarkety i supermarkety; a společnost Ahold, známá svými supermarkety Albert (The Distribution Network in the Czech Republic – International Trade Portal, bez data). Podle údajů USDA držely v roce 2019 tři největší maloobchodní skupiny – Schwarz Group, REWE a Ahold – dohromady 57 % českého maloobchodního trhu (The Distribution Network in the Czech Republic – International Trade Portal, bez data).

Význam farmářských trhů

Farmářské trhy zažívají od roku 2010 výraznou obnovu a dnes představují důležitý doplněk potravinového systému města. Tento rozvoj je z velké části výsledkem činnosti neziskové organizace Archetyp, založené v roce 2006. V roce 2007 zpracoval Archetyp pro hlavní město Prahu studii, která identifikovala 17 vhodných lokalit pro farmářské trhy a položila základy jejich obnovení po desetiletích útlumu. Od roku 2010 organizace založila čtyři hlavní pražské farmářské trhy – Jiřího z Poděbrad (Jiřák), Náplavka, Kubánské náměstí (Kubáň) a Heřmaňák –, které se staly významnými místy distribuce místních potravin.

Kromě organizace trhů vytvořil Archetyp první pravidla fungování trhů, standardy kvality a etický kodex pro pražské farmářské trhy. Tím přispěl k tomu, že prodejci jsou skutečnými zemědělci a výrobci potravin nabízejícími převážně české, sezónní a místně vyprodukované produkty. Organizace rovněž rozšířila úlohu trhů jako komunitních prostor pořádáním veřejných akcí oslavujících místní potravinovou kulturu, například Dne medu a piva na Náplavce. Archetyp odhaduje, že od roku 2009 přispěl k vytvoření stovek prodejních příležitostí pro malé zemědělce a výrobce potravin a zároveň pomohl znovu propojit obyvatele Prahy s místním zemědělstvím a regionálními potravinářskými tradicemi (Farmářské tržiště, bez data).

I.3.4. Školní jídelny v Praze: nástroj pro podporu udržitelných stravovacích návyků a posilování místních potravinových hodnotových řetězců

Zájem o udržitelné veřejné zadávání zakázek na potraviny a o využívání místních dodavatelů v Evropě roste. Školní jídelny jsou stále častěji vnímány jako strategický nástroj pro podporu místního zemědělství, snižování přepravních vzdáleností potravin a podporu zdravějších stravovacích návyků mladší generace. Česká republika provozuje jednu z nejrozsáhlejších sítí školního stravování – 8 556 školních jídelen, které každoročně vydají celkem 400 milionů jídel (Slow Food, 2022). Řízení školních jídelen spadá přímo do kompetence ředitelů škol, kteří jsou v tomto systému hlavními rozhodujícími aktéry (Richter, 2026). Jak bylo uvedeno v první části této zprávy, školní jídelny fungují podle přísných výživových doporučení a v rámci omezených rozpočtů, přičemž upřednostňují nutriční hodnotu před pestrostí stravy.

Silná závislost na průmyslově zpracovaných a convenience potravinách

Pražské školní jídelny jsou však ve značné míře závislé na instantních dehydratovaných výrobcích. Tato praxe je důsledkem nedostatku kulinářských dovedností personálu a absence formálních vzdělávacích programů pro pracovníky školních jídelen (Slow Food, 2022). Tato závislost na průmyslově zpracovaných surovinách snižuje nutriční hodnotu podávaných jídel a představuje promarněnou příležitost seznámit mladou generaci s čerstvými a místními potravinami. Přesto již probíhají iniciativy zaměřené na řešení těchto nedostatků. Od roku 2022 organizace Slow Food Prague připravuje vzdělávací materiály, jejichž cílem je omezit používání těchto výrobků ve školních jídelnách (Slow Food, 2022).

Rostoucí zájem o zásobování školních jídelen čerstvými a místními potravinami

Přestože získávání místních potravin zatím nepředstavuje v pražských školních jídelnách prioritu, bylo v Praze vyzkoušeno několik iniciativ zaměřených na podporu jejich využívání. Patří mezi ně projekty školních jídelen a digitální platformy navržené k propojení spotřebitelů s místními producenty. Využívání místních potravin však zdaleka není ve městě běžnou praxí. Při výběru potravin mají cena a nutriční hodnota zpravidla přednost před jejich původem, což omezuje širší uplatnění těchto přístupů (Richter, 2026).

„V současné době místní zemědělci nedodávají potraviny do místních školních jídelen, ale mohlo by jít o téma, které stojí za další prozkoumání.“
Zuzana Drhová, zástupkyně ředitelky a výzkumná pracovnice Pražského inovačního institutu

Na úrovni veřejných politik pracuje Ministerstvo školství od roku 2023 na aktualizaci předpisů, jejichž cílem je zajistit výživnější stravování v celé síti školních jídelen (Ministerstvo školství České republiky, 2023).

Tyto iniciativy svědčí o rostoucím povědomí o této problematice, jejich dlouhodobý dopad však bude záviset na zdrojích vyčleněných na jejich realizaci a na tom, do jaké míry se podaří rozšířit jejich uplatnění i do školních jídelen mimo hlavní město.

ZÁVěRY HODNOCENÍ SOCIOEKONOMICKÉ DIMENZE

Pokud jde o socioekonomickou dimenzi, bylo identifikováno několik hlavních výzev. Zaprvé, zemědělci a další pracovníci v zemědělství čelí obtížím při zajišťování generační obměny svých hospodářství, protože stále méně mladých lidí se rozhoduje pro kariéru v zemědělství. Zejména malé farmy mají potíže se získáváním a udržením zemědělské půdy. Tato situace je do značné míry důsledkem vysoké koncentrace velkých zemědělských podniků, která zvyšuje ceny půdy a dále ztěžuje přístup k ní menším hospodářstvím.

Pokud jde o zpracování potravin, Praha představuje pouze malou část této činnosti na celostátní úrovni, přičemž většina zpracovatelského průmyslu je soustředěna v jiných částech země. Distribuci potravin na pražském trhu pak jednoznačně dominují velké maloobchodní řetězce a hypermarkety.

Obrázek 11: Tabulka problémových stromů, přepsaná a zpracovaná během studijní cesty v Praze, únor 2026

Příčiny	Výzvy	Řešení
Vysoká spotřeba sladkých a vysoce průmyslově zpracovaných potravin	Nezdravé stravovací návyky	Rozvíjet programy podpory stravování v Praze
Nedostatek pohybové aktivity		Zvýšit zastoupení místních potravin v maloobchodních řetězcích
Socioekonomické nerovnosti omezující přístup ke zdravým potravinám v důsledku časových a finančních omezení		Zlepšit kvalitu potravin podávaných ve veřejném stravování (např. v nemocnicích a podnicích)
Praha není dostatečně atraktivní pro ekologické zemědělství: • Omezené programy podpory pro malé a ekologické zemědělce • Nedostatečně rozvinutá logistická infrastruktura • Nízké povědomí veřejnosti o původu potravin • Omezený počet ekologických zemědělců a zemědělských škol zaměřených na ekologické zemědělství	Upadající zemědělský systém v okolí Prahy	Vypracovat podpůrnou legislativu, provést komplexní hodnocení potravinového systému a vytvořit městskou potravinovou strategii
		Posílit kapacity města prostřednictvím specializovaných pracovníků a vyčleněného rozpočtu
		Využívat veřejné zadávání zakázek k podpoře udržitelných a místních potravinových systémů

I.4. ENVIRONMENTÁLNÍ UDRŽITELNOST

Chrání potravinový systém Prahy životní prostředí a biologickou rozmanitost, aniž by vyčerpával neobnovitelné zdroje nebo způsoboval znečištění?

Environmentální udržitelnost místního potravinového systému závisí na postupech a dopadech všech jeho složek. Tato část se zaměřuje na čtyři klíčové dimenze. Zemědělská a potravinářská produkce je posuzována z hlediska jejích dopadů na přírodní zdroje. Zpracování potravin je hodnoceno z pohledu spotřeby přírodních zdrojů. Distribuce potravin je analyzována stejnou optikou. Nakonec je spotřeba potravin posuzována z hlediska povědomí spotřebitelů o environmentálních otázkách a strategií zavedených pro sběr a materiálové využití biologicky rozložitelného komunálního odpadu.

I.4.1. Intenzivní zemědělství v České republice ohrožuje přírodní ekosystémy

Zhoršený stav životního prostředí: znečištění vody, eroze půdy a stagnující emise

Environmentální dopady českého zemědělství jsou nejvíce patrné v oblasti kvality vody. Přestože zemědělství představuje pouze 3,3 % celkových odběrů vody v České republice (tj. 39,7 milionu m^3), takže přímý kvantitativní tlak na vodní zdroje zůstává relativně omezený, situace z hlediska kvality vody je podstatně znepokojivější. Až 80 % monitorovaných lokalit je klasifikováno jako znečištěné až silně znečištěné, zejména v důsledku plošného znečištění pesticidy v povrchových i podzemních vodách a splachů dusičnanů (Mertl et al., 2023). Rostoucímu tlaku čelí také stav půdy. Strukturální degradace, včetně eroze, poklesu úrodnosti a snižování krajinné heterogenity způsobených rozsáhlými zoranými plochami a obnaženou půdou, ohrožuje dlouhodobou produktivitu zemědělské půdy. Z hlediska klimatu emise CO_2 ze zemědělství zůstávají dlouhodobě na obdobné úrovni, což odráží nedostatečný pokrok při plnění cílů dekarbonizace (Mertl et al., 2023).

Přetrvávající dědictví intenzivního zemědělství

Tyto tlaky mají svůj původ v modelu intenzivního zemědělství, který charakterizuje české zemědělství již od období kolektivizace a který byl po roce 1990 spíše modernizován než zásadně restrukturalizován (Plank & Pixová, 2026). Míra používání chemických přípravků zůstává pod evropským průměrem – 1,78 kg na hektar v České republice oproti 2,67 kg/ha v Evropské unii (FAO, 2025). Z celkového množství použitých přípravků připadá 40 % na herbicidy a desikanty, následují fungicidy (31,5 %) a regulátory růstu (13,3 %) (Mertl et al., 2023). Přestože ve srovnání s rokem 2000 představuje tato hodnota pokles o 13 %, celková závislost na agrochemických přípravcích přetrvává. Obdobný vývoj vykazuje i spotřeba minerálních hnojiv: po nárůstu o 37,3 % mezi lety 2000 a 2022 byl v roce 2023 zaznamenán výrazný pokles o 24,2 %, čímž se spotřeba snížila na 81,01 kg na hektar, doplněných o 65,2 kg/ha pocházejících z chlévského hnoje, kejdy a organických hnojiv (Mertl et al., 2023). Namísto upřednostňování obnovy půdy se zemědělský sektor nadále opírá o kompenzační přístup založený na využívání vstupů, který udržuje riziko povrchového odtoku, vyplavování živin, úbytku biologické rozmanitosti a dalšího zatěžování vodních ekosystémů (Mertl et al., 2023).

Hlavními plodinami pěstovanými v okolí Prahy ve Středočeském kraji jsou ječmen, pšenice, cukrová řepa a kukuřice (Mertl et al., 2023). Pšenice a kukuřice patří mezi plodiny s nejintenzivnějším způsobem pěstování, které často vyžadují značné množství vstupů, jako jsou pesticidy a hnojiva. Převaha těchto plodin v okolí Prahy proto naznačuje, že místní zemědělství pravděpodobně vytváří významný tlak na životní prostředí, zejména z hlediska využívání půdy a používání agrochemických přípravků. To podporuje hypotézu, že zemědělství v okolí Prahy může mít významný dopad na životní prostředí.

Kromě samotné zemědělské produkce je environmentální stopa místního potravinového systému ovlivňována také činností dalších aktérů, včetně zpracovatelů a distributorů potravin. Zpracování a distribuce potravin významně přispívají ke spotřebě energie, vzniku obalového odpadu a emisím spojeným s dopravou, čímž zvyšují celkový dopad potravinového systému na životní prostředí (Smith et al., 2020).

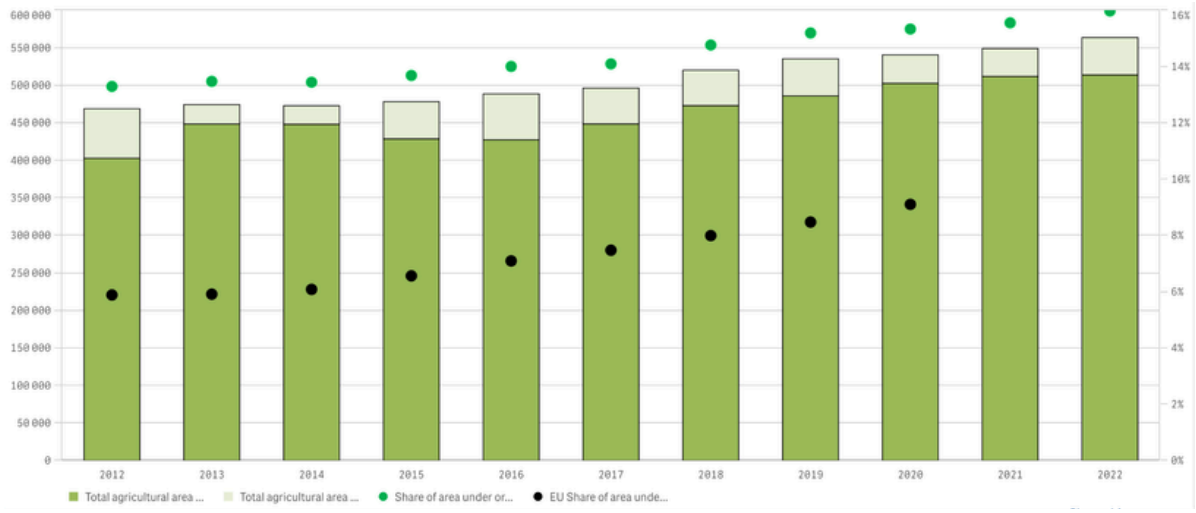
Důležitou roli při utváření zemědělských postupů hraje také dostupnost a kvalita zemědělského poradenství. Přístup k technické podpoře a agroenvironmentálnímu poradenství může ovlivnit schopnost i ochotu zemědělců zavádět udržitelnější způsoby hospodaření.

V roce 2019 zavedlo hlavní město Praha systém smluv pro ekologické zemědělce a vyhlásilo nová výběrová řízení, jejichž podmínkou bylo ekologické obhospodařování půdy. Požadavek na „ekologické hospodaření“ byl v podstatě formulován v jednostránkovém dokumentu obsahujícím seznam podmínek. Zemědělci nemusí být certifikováni, musí pouze dodržovat tato pravidla ekologického hospodaření. Tyto podmínky platí pro všechny zemědělce, jsou však poměrně základní a jejich dodržování není na farmách kontrolováno prostřednictvím auditů (Richter, 2026). Omezené začlenění těchto podpůrných mechanismů do městského zázemí Prahy proto může představovat další překážku pro snižování environmentálních dopadů místního zemědělství.

Rozvoj ekologického zemědělství

V tomto kontextu začíná narůstat zájem o alternativní způsoby hospodaření. Ekologické zemědělství dnes zaujímá 15,6 % celkové zemědělské půdy (Eurostat, 2021), což naznačuje, že probíhá postupný přechod k udržitelnějším formám hospodaření, i když v celkovém zemědělském sektoru zůstává tento trend zatím okrajový.

Obrázek 12: Celková výměra ekologicky obhospodařované zemědělské půdy v České republice (ha) (Eurostat, 2023)

Celkově české zemědělství nadále vyvíjí značný tlak na životní prostředí, zejména na kvalitu vody a stav půdy, a to v důsledku strukturální závislosti na intenzivních zemědělských postupech. Přestože lze pozorovat určité zlepšení, stále není dostatečné k vyvážení širší ekologické stopy tohoto odvětví. Tento vzorec se pravděpodobně projevuje také v zemědělských oblastech v okolí Prahy.

I.4.2. Nově se rozvíjející trend prodejen s biopotravinami

Na druhé straně se začíná objevovat opačný trend. Tento trend je poměrně nový a je podporován kombinací rostoucího povědomí o klimatické krizi, změn vyvolaných pandemií a přijetím zákona č. 221/2021 Sb., který formálně uznává zahrádkářství jako veřejně prospěšnou činnost a ukládá místním samosprávám povinnost tuto oblast podporovat (Duží et al., 2026).

Přibližně 85 obchodů, což představuje 31 % všech prodejen potravin v Praze, se specializuje výhradně na prodej místních nebo vysoce kvalitních potravin (List of Health Food Stores in Prague, n.d.) a většina supermarketů dnes nabízí samostatné sekce s biopotravinami nebo místními produkty (French Bio Agency, 2024). Obyvatelé Prahy zároveň projevují rostoucí zájem o ekologické potraviny z místních zdrojů, což uznává i Strategie Cirkulární Praha.Tato změna je částečně zakořeněna v dlouhodobé tradici soukromého zahrádkaření a různých forem neformální výměny potravin. Přestože tyto praktiky a iniciativy zůstávají relativně okrajové, mají významný potenciál přispět k proměně postsocialistického potravinového systému v České republice (Smutná et al., 2026; Jehlička et al., 2020).

I.4.3. Environmentálně neudržitelné stravovací návyky v Praze

Budování udržitelného potravinového systému závisí mimo jiné na širokém přijetí environmentálně odpovědných způsobů spotřeby. Současný stav spotřeby potravin lze posoudit prostřednictvím tří klíčových aspektů: míry využívání biopotravin, závislosti na stravě založené na živočišných produktech a přetrvávajícího plýtvání potravinami.

Spotřeba biopotravin zůstává omezená

Přestože se ekologické zemědělství rozšiřuje, spotřeba biopotravin zůstává velmi nízká. V roce 2022 představovaly biopotraviny pouze 1 až 2 % celkové spotřeby potravin (Combot, 2022). Tento nízký podíl odráží přetrvávající bariéry: biopotraviny jsou vnímány jako okrajový segment trhu, dostupný především domácnostem s vyššími příjmy nebo spotřebitelům motivovaným zdravotními či ekologickými důvody. Jejich cena však pro většinu obyvatel neumožňuje jejich pravidelný nákup (Pixová, 2026). Tuto překážku dále prohlubuje omezený počet prodejen s biopotravinami a jejich nerovnoměrné rozmístění po Praze, které ztěžuje jejich fyzickou dostupnost. České ministerstvo zemědělství si proto stanovilo cíl zvýšit podíl biopotravin na 4 % do roku 2027 (Combot, 2022). Jeho dosažení však bude vyžadovat současný pokrok jak v oblasti cenové dostupnosti, tak ve zvyšování povědomí spotřebitelů.

Ve stravování nadále převažují živočišné produkty, přestože roste tendence jejich spotřebu omezovat

Spotřeba masa vykazuje obdobně smíšený vývoj. Její postupný pokles lze pozorovat z 97 kg na obyvatele za rok v roce 1989 na 77 kg v roce 2014 (Loubet del Bayle, 2015), celková úroveň však zůstává vysoká i v evropském kontextu, kde průměr činí 82 kg na obyvatele ročně (OECD-FAO, 2021). Tato přetrvávající závislost na stravě založené na živočišných produktech je částečně zakořeněna v kulturní identitě: tradiční česká kuchyně je převážně masitá a maso má silnou symbolickou hodnotu, která vychází z postsocialistického období, kdy jeho dostatek představoval symbol prosperity po desetiletích nedostatku (Smith, 2018).

Tyto stravovací návyky jsou dále posilovány širší kulturní normou: volba potravin je obecně považována za čistě osobní záležitost, která stojí mimo dosah veřejných politik či společenských norem. Environmentální hlediska proto při rozhodování o potravinách hrají pouze okrajovou roli napříč všemi sociálně-demografickými skupinami, což naznačuje, že ekologicky motivované volby dosud nejsou pevně zakotveny v každodenní praxi (Kunzová & Mužíková, 2026; Pixová, 2026). To zároveň omezuje prostor veřejných institucí pro prosazování účinných politik v této oblasti.

„Masitá strava je v Praze méně rozšířená, protože město je kosmopolitnější a má vyšší úroveň vzdělání, což může přispívat k většímu povědomí o environmentálních dopadech spojených se spotřebou masa.“
Jan Richter, koordinátor Strategie adaptace na změnu klimatu, Magistrát hlavního města Prahy

Je však třeba upozornit, že tento obraz není bez rozporů. Praha mezi českými městy vyniká významným a rostoucím podílem veganských a vegetariánských restaurací (Pixová, 2026), což naznačuje, že alternativní stravovací směry získávají v hlavním městě stále větší viditelnost i společenské uznání. Tento vývoj může souviset s vysokou koncentrací obyvatel s vyšším vzděláním, která je typická pro velké metropolitní oblasti, kde je větší vystavení globálním potravinovým trendům a diskusím o udržitelnosti (Richter, 2026). Přestože tato dynamika nevyvažuje strukturální převahu stravy založené na živočišných produktech na celostátní úrovni, poukazuje na vznikající městskou niku, která by mohla přispět k širší transformaci stravovacích návyků.

Plýtvání potravinami: sociálně diferencovaný jev

Plýtvání potravinami tyto výzvy dále prohlubuje. České domácnosti každoročně vyhodí přibližně 405 000 tun potravin (Ústav zemědělské ekonomiky a informací, 2023), což odráží spotřebitelské návyky, které se dosavadním politikám zatím nedaří účinně změnit.

Výzkum Mendelovy univerzity v Brně (2025) ukazuje zřetelné socioekonomické rozdíly jak v příčinách plýtvání potravinami, tak v motivacích k jeho omezování. Domácnosti s nižšími příjmy plánují své nákupy pečlivěji a důsledněji sledují datum spotřeby, především z důvodu úspory finančních prostředků. Naopak domácnosti s vyššími příjmy častěji vyhazují potraviny jednoduše proto, že jim nechutnají, a lépe reagují na společenské a environmentální argumenty.

V samotné Praze končí každoročně přibližně 26 kg potravin na osobu ve směsném komunálním odpadu (Mendelova univerzita v Brně, 2025). Tyto údaje společně ukazují, že plýtvání potravinami není jednotným jevem, ale sociálně diferencovaným problémem, který vyžaduje cílená, nikoli obecná politická opatření. Ve všech třech uvedených oblastech se objevuje společný vzorec: strukturální překážky – ať už ekonomické, kulturní nebo infrastrukturní – systematicky převažují nad individuálními záměry a environmentální motivace zůstává příliš slabě zakořeněná na to, aby sama o sobě vedla k významné změně chování.

Závěr environmentální dimenze udržitelnosti

Celkově environmentální dimenze ukazuje potravinový systém, který se nachází mezi protichůdnými trendy. Na jedné straně intenzivní zemědělské postupy nadále vyvíjejí významný tlak na přírodní ekosystémy, zhoršují stav půdy, znečišťují vodní zdroje a zpomalují pokrok při plnění klimatických cílů.

Na druhé straně jsou patrné první známky změny. Rozšiřování ekologického zemědělství, vznikající trend prodejen s místními a biopotravinami i postupné snižování spotřeby masa naznačují, že povědomí o těchto otázkách se pomalu zvyšuje. Tyto pozitivní změny však zatím zůstávají okrajové a dosud se výrazně nepromítají do skutečných spotřebitelských návyků, jak dokládá přetrvávající vysoká míra plýtvání potravinami a nízká spotřeba biopotravin.

V tomto kontextu je Praha obklopena intenzivně obhospodařovanou zemědělskou krajinou a degradovanými půdami. Na straně spotřeby lze pozorovat vznikající trend směrem k prodeji biopotravin a rozvoji veganských a vegetariánských restaurací, který je však ve městě rozšířen nerovnoměrně. Plýtvání potravinami přitom nadále zůstává značné.

Překlenutí propasti mezi environmentálním povědomím a konkrétní změnou chování proto představuje jednu z největších výzev pro budování udržitelnějšího potravinového systému v Praze i v celé České republice.

Obrázek 13: Tabulka stromů problémů, přepsaná a zpracovaná během studijní cesty do Prahy v únoru 2026

Příčiny	Výzvy	Řešení
Intenzivní zemědělské postupy a používání chemických hnojiv	Nedostatečná místní potravinová soběstačnost	Poskytovat finanční podporu a granty na potravinové iniciativy a environmentální projekty ve městě
Automatizace a nahrazování zemědělské práce technologiemi		Usnadnit přístup k prostorám pro potravinové iniciativy
Koncentrace obyvatelstva ve městech a populační růst		Podporovat ekologické zemědělství prostřednictvím cílených programů
Změna klimatu a úbytek biologické rozmanitosti		Rozvíjet školní brigády a partnerství se školami
		Posílit městská tržiště
		Zavádět komunitní kompostování na sídlištích

I.5. SPRÁVA POTRAVINOVÉHO SYSTÉMU

Poskytuje potravinový systém Prahy informace a podmínky potřebné k podpoře sociální soudržnosti, důvěry a zapojení občanů?

Správa potravinového systému představuje rozvíjející se proces koordinace, který je ukotven v konkrétním území a zaměřuje se na problematiku potravin chápanou v její mnohorozměrnosti. Tento proces zahrnuje různorodé aktéry (veřejné i soukromé, působící na různých úrovních rozhodování), kteří disponují nerovnoměrně rozdělenými zdroji (Dau, 2014).

Správa potravinového systému závisí na schopnosti místních institucí zapojovat zainteresované aktéry, budovat důvěru a začleňovat otázky potravin do širších politických priorit. Tato problematika je zkoumána prostřednictvím tří hlavních dimenzí: míry, do jaké byly principy udržitelného potravinového systému začleněny do politické agendy města, rozsahu zapojení místních aktérů a občanů do zemědělských a potravinových témat a úrovně územní, národní a mezinárodní spolupráce. Tyto faktory společně umožňují posoudit, zda jsou ve městě v současnosti vytvořeny podmínky pro inkluzivní a efektivní správu potravinového systému.

I.5.1. Hustá síť aktérů s rozdílnými ambicemi a úrovní zapojení

Pro pochopení správy potravinového systému v Praze je nejprve nezbytné identifikovat klíčové aktéry, kteří na místní úrovni utvářejí, realizují a ovlivňují rozhodování v oblasti potravin. Prostředí správy potravinového systému v Praze zahrnuje rozmanitou škálu zainteresovaných subjektů – od městských institucí až po organizace občanské společnosti.

Magistrát hlavního města Prahy a městské části

Na úrovni města hraje několik odborů Magistrátu hlavního města Prahy klíčovou roli. Odbor ochrany životního prostředí a Odbor školství se přímo podílejí na iniciativách souvisejících s potravinami, ať už prostřednictvím programů environmentální udržitelnosti nebo vzdělávání v oblasti stravování, například ve školních jídelnách.

Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy (IPR) přináší do správy potravinového systému strategický a územní rozměr tím, že začleňuje otázky potravinových systémů do širších rámců územního plánování.

V posledních letech se významným aktérem v oblasti potravinových projektů stal také Pražský inovační institut (PII), který podporuje pilotní iniciativy a rozvíjí spolupráci mezi veřejným a soukromým sektorem. PII byl založen hlavním městem Prahou v roce 2020 a podporuje spolupráci mezi podnikateli, vzdělávací sférou a veřejnou správou se zvláštním důrazem na inovace přispívající ke zlepšení městské infrastruktury a životního prostředí (Setkání s místními aktéry, 2025).

Na úrovni městských částí je Praha rozdělena do 57 městských částí (městské části), z nichž každá má vlastní volené zastupitelstvo a určitou míru správní autonomie. V oblasti potravin a zemědělství se jejich role mezi jednotlivými městskými částmi výrazně liší.

Některé městské části již projevily zájem o podporu komunitních zahrad nebo místních potravinových iniciativ na svém území a příležitostně poskytují pozemky nebo omezenou finanční podporu. Jejich zapojení do správy potravinového systému však zůstává převážně neformální a nesystematické, protože potravinová politika dosud není na úrovni městských částí považována za jednu z jejich hlavních kompetencí (Richter, 2026).

Národní a mezinárodní instituce související s potravinovou politikou v České republice

Na fungování potravinového systému v Praze mají vliv také institucionální aktéři působící mimo administrativní hranice města. Středočeský kraj Prahu obklopuje, avšak nezahrnuje ji, protože Praha má postavení samostatného kraje.

Český stát ovlivňuje místní správu potravinového systému prostřednictvím zemědělské legislativy, národních dotačních programů a předpisů v oblasti veřejného zdraví. Evropská unie pak vytváří širší rámec zejména prostřednictvím nástrojů, jako jsou Společná zemědělská politika (SZP) a strategie „Od zemědělce ke spotřebiteli“ (Farm to Fork) (European Commission, n.d.). Tito aktéři působí především prostřednictvím mechanismů shora dolů (top-down), nikoli formou aktivního partnerství na místní úrovni. Jejich regulační a finanční význam je však zásadní pro vymezení možností, které má město při utváření své potravinové politiky.

Výzkumné a akademické instituce: tvorba znalostí ve službách potravinové politiky

Akademická obec a odborníci rovněž významně přispívají k utváření správy potravinového systému v Praze. Výzkumníci z institucí, jako jsou Etnologický ústav, Katedra středoevropských a balkánských studií či Katedra humanitních věd České zemědělské univerzity, zpracovali řadu studií a výzkumů zaměřených na potravinovou politiku v České republice. Jejich práce poskytují analytický základ pro tvorbu veřejných politik, přesto však zůstává přenos akademických poznatků do konkrétních opatření na úrovni města omezený a nepravidelný (Setkání s místními aktéry, 2026).

Součástí výzkumného prostředí zaměřeného na potravinové systémy v Praze je také projekt CULTIVATE. Tento projekt se zaměřuje na sdílení potravin ve městech a propojuje široké spektrum aktérů, včetně iniciativ zaměřených na sdílení potravin, tvůrců politik, subjektů působících v potravinovém řetězci, výzkumníků i občanů. Prostřednictvím interdisciplinárního přístupu a spolupráce různých aktérů si projekt CULTIVATE klade za cíl zlepšit znalosti a povědomí o praktikách sdílení potravin ve městech a o jejich sociálních, environmentálních a ekonomických dopadech (CULTIVATE Project, n.d.).

Projekt rovněž podporuje rozvoj ekonomik založených na sdílení potravin ve vybraných městských a příměstských komunitách s cílem posílit místní potravinové systémy a dodavatelské řetězce. Kromě toho připravuje studie a praktické nástroje zaměřené na prevenci a omezování plýtvání potravinami (CULTIVATE Project, n.d.).

Občanská společnost a místní iniciativy: dynamické, ale roztříštěné prostředí

PPotravinové prostředí v Praze se vyznačuje silnou občanskou angažovaností a rostoucím počtem místních iniciativ. Tato dynamika se však zatím nepodařila proměnit v ucelenou městskou potravinovou strategii, a jednotlivé aktivity proto zůstávají roztříštěné a jejich společný dopad je omezený.

- Městské zemědělství: rozmanitá síť iniciativ

V oblasti městského zemědělství působí několik zvláště aktivních organizací. Mezi nejvýznamnější aktéry patří AMPI, Asociace místních potravinových iniciativ, a MetroFarm, které rozvíjejí praktická řešení pro místní produkci potravin přímo ve městě. Asociace AMPI, oficiálně založená v roce 2014, funguje jako národní federace či kooperační platforma sdružující místní potravinové iniciativy s cílem podporovat vznik krátkých dodavatelských řetězců a posilovat již existující. Jejím hlavním posláním je budovat úzký a udržitelný vztah mezi obyvateli (občany, spotřebiteli a producenty) a okolním přírodním prostředím prostřednictvím odpovědnosti za místní produkci potravin (Resolis, n.d.).

Projekty, jako je MetroFarm, podporují komunitní zahradničení a umožňují obyvatelům pěstovat vlastní ovoce a zeleninu v městském prostředí v různých částech Prahy. Některé z těchto aktivit jsou finančně podporovány Magistrátem hlavního města Prahy (Setkání s místními aktéry, 2025).

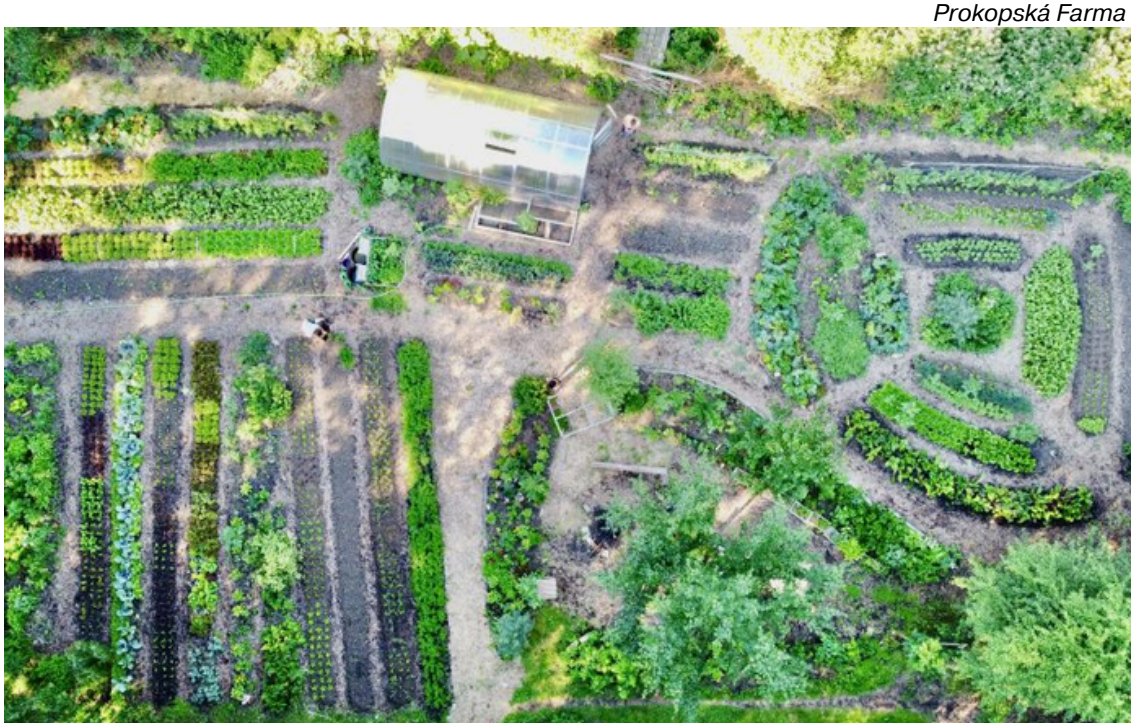
MetroFarm (Prague Daily News)

Kokoza je klíčovým aktérem v oblasti správy potravinového systému v Praze. Působí na rozhraní občanské společnosti, soukromého sektoru a veřejné správy. Organizace podporuje iniciativy zaměřené na udržitelnost, komunitní zahradničení a zpracování bioodpadu a zároveň spravuje přibližně 200 zahrad po celé Praze. Díky své schopnosti propojovat veřejné instituce, místní komunity a odborníky představuje strategického prostředníka v pražském potravinovém ekosystému (Setkání s místními aktéry, 2026; Kokoza, 2025).

Vedle komunitního zahradničení propojují některé projekty produkci potravin s širšími sociálními a vzdělávacími cíli. Zygón, městská ekologická farma v Praze, spojuje zemědělskou činnost s malým chovem slepic a komunitní zahradou a vytváří prostor pro sociální setkávání, sdílení znalostí a zapojení místní komunity (Program 48 hodin městského zemědělství v Praze, n.d.).

Podobným směrem se ubírá také Prokopská farma, která propojuje tržní zahradnictví s regenerativními postupy. Slepice z volného chovu se pohybují po pozemcích farmy, živí se rostlinnými zbytky a produkují hnůj, který je kompostován a následně vracen do půdy jako přírodní hnojivo. Farma tak představuje příklad uzavřeného koloběhu městské produkce potravin (Prokopská Farma, 2024).

Prokopská Farma

- Akce na podporu městského zemědělství v Praze

Podpora městského zemědělství a zapojování místních komunit v Praze probíhá také prostřednictvím specializovaných akcí. Jedním z příkladů je festival 48 hodin městského zemědělství, který vznikl ve Francii z iniciativy Francouzské asociace pro městské zemědělství a je na místní úrovni organizován za účasti různých aktérů působících v oblasti městského zemědělství.

Součástí festivalu jsou prohlídky městských farem a komunitních zahrad, workshopy zaměřené na semena a udržitelné pěstování, prodej sazenic, promítání filmů, dny otevřených dveří i příležitosti ke sdílení zkušeností. Prostřednictvím těchto aktivit festival zvyšuje povědomí o městském zemědělství a podporuje občany v zapojení do místních iniciativ zaměřených na potraviny a ozelenění města (48h, n.d.). V Praze festival organizují společnost Floraël, poradenská společnost v oblasti městského zemědělství založená Flore-Anaïs Brunet v roce 2024, a Semínkovna, spolek zaměřený na ochranu biologické rozmanitosti prostřednictvím sdílení osiva. Festival podporuje komunity, firmy i spolky při navrhování, realizaci a správě komunitních zahrad a participativních městských farem napříč Evropou (48h, n.d.).

Ročník festivalu „48 hodin městského zemědělství“ v Praze v roce 2026 otevřel veřejnosti brány několika malých městských farem, mimo jiné MetroFarm (komunitní zahrady a místa pro produkci potravin na Císařském ostrově v Praze 7), Zygonu, školní farmy Montessori v Cholupicích, MetroPole Jinonice, které spojuje komunitní zahradu s městským zemědělstvím, a také Prokopské farmy v Prokopském údolí (Semínkovna, 2026).

- Příměstské ekologické farmy: produkce potravin pro město

Farma Jednorožec

Na okraji Prahy funguje Farma Jednorožec jako certifikovaná ekologická farma o rozloze 40 hektarů založená na modelu komunitou podporovaného zemědělství (Community Supported Agriculture – CSA). Odběratelé pravidelně dostávají sezónní bedýnky se zeleninou sklizenou přímo na farmě a jsou zváni k návštěvám, účasti na sklizni i k poznávání každodenního života farmy. Tento přímý vztah mezi farmou a spotřebiteli obchází běžné maloobchodní zprostředkovatele a propojuje městské domácnosti s půdou, na níž se pěstují jejich potraviny (Prokopská farma, n.d.).

- Potravinová pomoc: zajišťována především nevládními organizacemi

Sociální rozměr správy potravinového systému je v Praze zajišťován především prostřednictvím řady nevládních organizací zaměřených na potravinovou pomoc a sociální začleňování. Tyto organizace přispívají k tomu, aby přístup k potravinám a potravinové zabezpečení zůstávaly důležitou součástí městské agendy (Setkání s místními aktéry, 2025). Patří mezi ně zejména:

- Česká federace potravinových bank: programy distribuce potravinové pomoci v České republice.
- Charita Česká republika: sociální podpora a potravinová pomoc.
- Food Not Bombs Praha: poskytuje bezplatná jídla, zejména zranitelným skupinám obyvatel v Praze.
- Jako doma / Kuchařky bez domova: nabízí cenově dostupná jídla a podporuje sociální začleňování v Praze.
- Člověk v tísni: poskytuje podporu zranitelným skupinám obyvatel v České republice. Organizace realizuje také rozsáhlý program zaměřený na boj proti změně klimatu, jehož aktivity cílí zejména na zemědělce a obce. Současně připravuje evropský projekt ve spolupráci s Farmářskou školou, jehož cílem je zlepšení odborného vzdělávání v zemědělství.

„Environmentální dopady spotřeby potravin nejsou ve skutečnosti příliš v centru pozornosti, a to ani mezi vzdělanějšími lidmi nebo v klimatickém plánu města. Pozornost se soustředí především na komunitní zahrady, aniž by se řešily širší otázky potravinového systému.“
Jan Richter, koordinátor Strategie adaptace na změnu klimatu, Magistrát hlavního města Prahy

Tato mobilizace však zůstává soustředěna především mezi menšinou aktivně zapojených občanů, často studentů nebo příslušníků střední třídy, což znamená, že účast není rovnoměrně rozložena napříč společenskými skupinami. Navzdory silné motivaci těchto aktérů zůstávají jednotlivé iniciativy roztříštěné a postrádají systematický přístup na úrovni celého města (Setkání s místními aktéry, 2025).

Supermarkety: pasivní aktéři pražského místního potravinového systému

Kromě těchto aktivně zapojených aktérů je třeba zmínit také subjekty, jejichž význam v potravinovém systému je značný, avšak jejich role při utváření potravinové politiky zůstává převážně pasivní a veřejné instituce je do tohoto procesu jen zřídka zapojují. S celkem 285 supermarkety evidovanými na území města (IPR, 2024) představuje velkoobchodní maloobchod dominantní sílu v pražském potravinovém systému.

Převaha supermarketů ovlivňuje spotřebitelské návyky i přístup k potravinám způsobem, který často není v souladu s cíli místních a udržitelných potravinových systémů. Přesto tento sektor zůstává do značné míry mimo rámec politických diskusí a procesů spolupráce mezi různými aktéry. Jeho ekonomická síla a vliv na dodavatelské řetězce z něj činí aktéra, kterého nelze opomíjet, avšak zároveň je obtížné jej začlenit do modelu správy založeného na veřejném zájmu a cílech udržitelnosti. Závěrem lze konstatovat, že tato rozmanitost aktérů dobře ilustruje složitost struktury správy potravinového systému v Praze, v níž musí veřejné instituce, inovativní organizace i aktéři občanské společnosti vzájemně spolupracovat, aby bylo možné vybudovat udržitelnější a spravedlivější městský potravinový systém.

I.5.2. Rodící se politická vůle k vytvoření městské potravinové politiky

Rozsah, v jakém může Praha zasahovat do oblasti potravinové politiky, závisí na dvou vzájemně propojených dimenzích: na jedné straně na jejích formálních kompetencích a na straně druhé na současné úrovni institucionálního zapojení. Přestože město disponuje významnými rozpočtovými prostředky a koordinačními pravomocemi, jeho mandát v oblasti potravinových systémů zůstává převážně neformální a roztříštěný. Je důležité mít na paměti, že opatření v oblasti potravinové politiky mohou být realizována jak Magistrátem hlavního města Prahy, tak jednotlivými městskými částmi.

Kompetence Magistrátu hlavního města Prahy v oblasti potravinové politiky

Jak bylo uvedeno výše, několik institucionálních odborů hraje významnou roli při správě potravinového systému, přestože potravinová politika dosud není hlavní součástí jejich působnosti. Odbor ochrany životního prostředí, Odbor školství a Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy (IPR) představují slibné výchozí body pro rozvoj integrovanějšího přístupu ke správě potravinového systému.

Obrázek 14: Přehled kompetencí hlavního města Prahy v oblasti potravinové politiky (Setkání s místními aktéry, 2025)

Odbor / instituce	Současná role v oblasti potravinové politiky	Příležitosti / Omezení
Odbor ochrany životního prostředí	Ochrana biologické rozmanitosti; správa přibližně 600 hektarů zemědělské půdy	Vznikající příležitost propojit tuto zemědělskou půdu se školními jídelnami
Odbor školství	Dohled nad školami	Mohl by hrát významnější roli při začleňování témat potravin, životního prostředí a oběhového hospodářství do školních osnov.
Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy (IPR)	Územní plánování; rozhodování o využití území v souvislosti s městským zemědělstvím	Nepřímý přínos prostřednictvím územního plánování a regulace využití území
Hlavní město Praha (finanční podpora)	Finanční podpora nevládním organizacím a iniciativám: Kokoza, MetroFarm, AMPI	Konkrétní iniciativy zaměřené na přístup k potravinám a sociální podporu jsou stále převážně realizovány občanskou společností, nikoli přímo veřejnými institucemi.

Navzdory těmto omezením disponuje hlavní město Praha značným vlivem díky své rozpočtové a institucionální struktuře. Spravuje přibližně 85 % celkového městského rozpočtu, a nese tak hlavní odpovědnost za strategické plánování a koordinaci (Setkání s místními aktéry, 2025).

Kompetence městských částí Prahy v oblasti potravinové politiky

Městské části spravují přibližně 15 % rozpočtu hlavního města a jejich kompetence se soustředí především na sociální oblast, kulturu a místní rozvoj (Setkání s místními aktéry, 2025). Prostřednictvím společností vlastněných městskými částmi jsou sociální péče a přístup k potravinám příležitostně začleňovány do komunitních programů, často ve spolupráci s nevládními organizacemi.

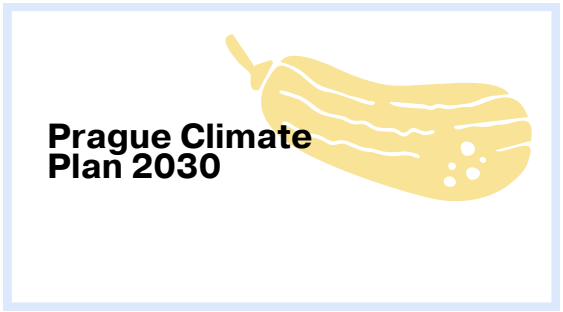
Některé progresivní městské části, zejména Praha 3, Praha 6 a Praha 7, zaujímají vedoucí postavení v oblasti městského zemědělství, vzdělávání v oblasti udržitelnosti a podpory místních potravinových iniciativ (Setkání s místními aktéry, 2025). Tyto městské části představují perspektivní prostředí pro pilotní ověřování širších přístupů k potravinové politice před jejich případným rozšířením na úroveň celého města. Ve srovnání s městskými částmi je na úrovni hlavního města patrný výrazný nesoulad mezi rostoucím zájmem o potravinové systémy a skutečnou institucionální kapacitou. Přestože jsou potravinové systémy stále častěji vnímány jako relevantní součást městské správy, v současnosti neexistuje žádná oficiální politická podpora ani strategické vedení ze strany primátora či Rady hlavního města v oblasti potravinové politiky (Setkání s místními aktéry, 2025).

Žádný pracovník magistrátu nemá potravinové systémy ve své oficiální gesci, což výrazně omezuje schopnost města navrhovat a realizovat ucelenou potravinovou politiku (Setkání s místními aktéry, 2025). V nepřítomnosti takové specializované pozice plní Pražský inovační institut (PII) roli prostředníka mezi politickými ambicemi města a jejich praktickou realizací.

Nejvýznamnější překážkou však zřejmě není otevřený odpor, nýbrž spíše politická lhostejnost. Jak upozorňuje Jan Richter, potravinová politika v Praze nevyvolává politické konflikty, ale zároveň ani nevzbuzuje výraznější politické ambice. Bez silného a viditelného politického projektu zaměřeného na potraviny je proto obtížné směřovat k vytvoření integrované městské potravinové strategie (Richter, 2026).

Ambiciózní klimatické plány a plány oběhového hospodářství, které zatím dostatečně nezahrnují oblast potravin

Praha vypracovala řadu ambiciózních strategických dokumentů zaměřených na udržitelnost a změnu klimatu, v nichž však otázky související s potravinovým systémem dosud nezaujímají ústřední postavení. Analýza toho, jak jsou potraviny v těchto strategiích zohledněny, umožňuje identifikovat jak příležitosti, které tyto dokumenty vytvářejí, tak jejich současná omezení.

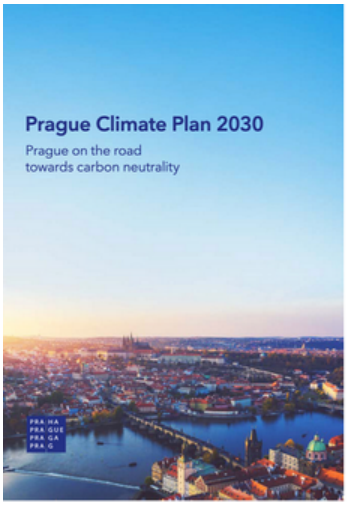

Hlavním zastřešujícím dokumentem je Strategie Cirkulární Praha, která představuje jeden ze čtyř pilířů Klimatického plánu Prahy 2030 a byla připravena Pražským inovačním institutem v letech 2021–2022. Jejím hlavním cílem je přispět k naplňování klimatických závazků města a dovést Prahu k uhlíkové neutralitě do roku 2050 (Pixová & Plank, 2026). V rámci této strategie je oběhové hospodářství považováno za klíčový nástroj snižování emisí CO_2 a dokument vymezuje sedm strategických cílů, z nichž jeden je přímo zaměřen na zemědělství a potraviny.

Tento cíl se zaměřuje na:

- snížení plýtvání potravinami, přičemž město si stanovilo ambiciózní cíl dosáhnout do roku 2035 70% míry třídění komunálního odpadu u zdroje, včetně sběru biologického potravinového odpadu;
- zvýšení místní produkce a spotřeby zdravých potravin pocházejících z městského a příměstského zemědělství.

Pokrok je sledován prostřednictvím dvou hlavních ukazatelů: vývoje množství potravinového odpadu a vývoje místní produkce zdravých potravin. Strategie zároveň zdůrazňuje potřebu rozvíjet potravinovou politiku v úzké spolupráci se soukromým sektorem, včetně sektoru HoReCa, zemědělců a maloobchodních řetězců, s širším cílem snižovat emise skleníkových plynů prostřednictvím lepší koordinace v rámci celého potravinového řetězce (Prague Innovation Institute, 2022).

Strategický plán hlavního města Prahy

Strategický plán hlavního města Prahy, který v roce 2016 připravil Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy (IPR), rovněž zohledňuje otázky související s potravinovým systémem, i když spíše nepřímo (Pixová & Plank, 2025). Podporuje městské zemědělství a místní produkci, prosazuje ekologičtější a více lokálně orientované školní stravování a věnuje značnou pozornost městskému a příměstskému zemědělství. Zejména komunitní zahrady jsou ve Strategii Cirkulární Praha označeny za jeden z prioritních nástrojů pro rozvoj opatření oběhového hospodářství v nadcházejících letech.

Nový územní plán plánovaný na květen 2026

Nový územní plán hlavního města Prahy má být schválen v květnu 2026. Tento plán přináší zásadně nový přístup k využívání městského území, zejména prostřednictvím začlenění evropských principů ochrany krajiny a konceptu produkční krajiny. Na rozdíl od předchozích plánovacích dokumentů nový územní plán výslovně vymezuje určité části města pro zemědělskou výrobu, což představuje významnou změnu v pojetí a správě městského území.

Proces schvalování zahrnuje dvě kola veřejného projednání, která zajišťují zapojení občanů před konečným přijetím plánu. Po jeho schválení by měl tento územní plán vytvořit podmínky pro přípravu konkrétních akčních plánů na rozvoj městského zemědělství (Richter, 2026).

Působnost těchto strategických dokumentů má však své jasné hranice. Potraviny jsou v Klimatickém plánu Prahy vnímány méně jako otázka samotné produkce a spotřeby potravin a více z pohledu jejich ekologické stopy a významu zelených ploch. Jak upozorňuje Pixová (2022), potraviny jsou zde chápány především jako nástroj ke zvyšování odolnosti města a kvality života v kontextu klimatické krize, nikoli jako klíčový prvek transformace potravinového systému.

Celkově je mandát Prahy v oblasti správy potravinového systému charakterizován strukturální nerovnováhou: na jedné straně město disponuje významnými finančními zdroji a silnými kompetencemi v oblasti plánování, na straně druhé mu chybí jasné politické vedení a institucionální koordinace věnovaná potravinovým systémům. Překonání tohoto nesouladu bude nezbytné, pokud se má Praha posunout od roztříštěných iniciativ k ucelené městské potravinové politice.

I.5.3. Potravinová politika Prahy v rámci víceúrovňové spolupráce

Spolupráce v oblasti správy potravinového systému za hranicemi města – na územní, národní i mezinárodní úrovni – zůstává obdobně málo rozvinutá. Na územní úrovni probíhá spolupráce mezi Prahou a Středočeským krajem především prostřednictvím obecných administrativních rámců týkajících se územního plánování, životního prostředí a zemědělství.

Potraviny nejsou samostatným předmětem této spolupráce; výměna zkušeností a koordinace mají spíše příležitostný a sektorový než strategický charakter (Setkání s místními aktéry, 2025). Na národní úrovni spadá zemědělská a potravinová politika především do působnosti českého státu, přičemž zásadní roli hraje Společná zemědělská politika Evropské unie (SZP).

Koordinace mezi těmito národními rámci a specifickými potřebami pražské metropolitní oblasti však zůstává omezená. Na evropské a mezinárodní úrovni se Praha zapojuje do obecných programů spolupráce mezi městy, avšak výslovná spolupráce zaměřená na městské potravinové systémy zůstává okrajová a jen slabě institucionalizovaná. Mezinárodní výměna zkušeností se soustředí především na širší témata, jako jsou klima, mobilita nebo energetika, zatímco otázky potravin zde jen zřídka zaujímají významnější postavení (Setkání s místními aktéry, 2025).

I.5.4. Úroveň zapojení místních aktérů zůstává omezená a je třeba ji posílit

Tvorba potravinové politiky nezávisí pouze na institucionálních rozhodnutích, ale také na schopnosti veřejných institucí zapojit do procesu tvorby politik široké spektrum aktérů. V případě Prahy začalo město do různých strategických úvah postupně zapojovat zástupce soukromého sektoru, veřejné správy i občanské společnosti, přesto však tento proces zůstává nerovnoměrný a nedostatečně systematický.

Konkrétně v oblasti potravin a zemědělství ilustrují tento vznikající participativní přístup dvě nedávné iniciativy. První z nich byl kulatý stůl věnovaný městskému zemědělství, který v říjnu 2025 uspořádala organizace Kokoza ve spolupráci s Odborem projektů ochrany životního prostředí Magistrátu hlavního města Prahy.

Akce se zúčastnila široká škála aktérů, včetně zástupců města z OCP (dodavatel vstupů) a Institutu plánování a rozvoje, městských zemědělců, jako jsou Metrofarm a Jednorožec, i odborníků a výzkumníků. Účastníci společně ocenili závazek města podporovat ekologické hospodaření na městských pozemcích, což odráží určitou míru sdíleného vlastnictví této problematiky (Závěrečná zpráva z kulatého stolu Budoucnost městského zemědělství v Praze, 2025). Tento formát, který propojuje institucionální aktéry a odborníky z praxe kolem společné agendy, představuje významný krok směrem k inkluzivnější správě potravinového systému.

Druhým příkladem byl workshop organizovaný v únoru 2026 organizací Let's Food v rámci projektu Erasmus+ EuroFoodXchange, který podpořil participativní přístupy k potravinové politice. Akce spojila výměnu zkušeností o modelech správy a průřezových tématech s pracovním setkáním ve formátu World Café. Účastníci diskutovali o čtyřech pilířích udržitelnosti – potravinovém zabezpečení, socioekonomické a environmentální udržitelnosti a správě potravinového systému – a společně identifikovali prioritní opatření.

Tyto iniciativy společně ukazují, že Praha začíná experimentovat s participativními mechanismy v oblasti potravinové politiky. Zatím však jde spíše o izolované aktivity než o součást uceleného a institucionalizovaného systému participace. Jak upozorňuje Jan Richter, významná část obyvatel Prahy se dosud do otázek potravinové transformace nezapojuje, což poukazuje na širší výzvu spojenou s inkluzivní občanskou participací (Richter, 2026).

Závěr dimenze správy potravinového systému

Závěrem lze říci, že Praha představuje z hlediska správy potravinového systému poněkud paradoxní obraz. Na jedné straně město disponuje skutečnými přednostmi: ambiciózními strategiemi v oblasti klimatu a oběhového hospodářství, významnou rozpočtovou kapacitou a vznikající částí občanské společnosti, která se aktivně zapojuje do městského zemědělství a omezování plýtvání potravinami.

Na druhé straně se tyto silné stránky dosud nepodařilo proměnit v ucelenou a inkluzivní městskou potravinovou politiku. V oblasti potravin chybí politické vedení, žádný institucionální aktér nemá jasně vymezený mandát a jednotlivé iniciativy zůstávají roztříštěné a nerovnoměrně rozložené mezi sociální skupiny i jednotlivé části města.

Současnou situaci v Praze charakterizují tři základní strukturální napětí. Zaprvé existuje rozdíl mezi strategickými ambicemi a institucionální realitou: potravinový systém je sice zohledňován v klimatických a plánovacích dokumentech, avšak vždy jako vedlejší téma, nikoli jako samostatná politická priorita.

Zadruhé je sice patrná silná občanská angažovanost, ta však postrádá systematickou podporu, a její celkový dopad proto zůstává omezený. Zatřetí je nedostatečně rozvinuta víceúrovňová správa: ať už na regionální, národní či evropské úrovni, otázky potravin jen zřídka zaujímají ústřední místo v agendách spolupráce, do nichž je Praha zapojena.

Obrázek 15: Tabulka stromů problémů, přepsaná a vytvořená během studijní cesty do Prahy v únoru 2026

Příčiny	Výzvy	Řešení
Omezené zapojení soukromého sektoru a dobrovolnických aktivit	Nedostatečná participace a dialog mezi aktéry potravinového systému a občany	Zavést iniciativy na podporu zapojení občanů s cílem posílit informovanost, účast a pocit spoluzodpovědnosti
Sociálně-demografické překážky, včetně omezených dovedností, zdrojů a časových možností		Vytvořit platformy sdružující různé aktéry a pravidelná fóra pro dialog mezi aktéry potravinového systému

STÁVAJÍCÍ INICIATIVY

Níže jsou uvedeny některé iniciativy, které přispívají k budování udržitelnějšího potravinového systému v Praze. Nejedná se o vyčerpávající seznam.

MetroFarm: podpora městského zemědělství v Praze

MetroFarm je jednou z nejvýznamnějších iniciativ v oblasti městského zemědělství v Praze, která podporuje místní produkci potravin přímo ve městě. Prostřednictvím komunitních zahrad a dalších forem městského pěstování umožňuje obyvatelům pěstovat ovoce a zeleninu v několika pražských městských částech. Díky částečné podpoře hlavního města Prahy přispívá MetroFarm k opětovnému propojení obyvatel s produkcí potravin, posilování místních komunit a zlepšování přístupu k čerstvým potravinám.
Více informací:
https://metrofarm.cz/

Kokoza: propojení komunitního zahradničení a oběhového hospodářství

Kokoza je přední pražská organizace působící na pomezí komunitního rozvoje, městského zemědělství a oběhového hospodářství. Ve spolupráci s veřejnými institucemi i soukromým sektorem podporuje zakládání a správu komunitních zahrad, rozvoj systémů pro zpracování bioodpadu a doprovází organizace při zavádění udržitelných řešení. Spravuje přibližně 200 zahrad po celé Praze a zároveň funguje jako platforma propojující odborníky z praxe, výzkumníky i veřejné instituce. Díky této roli představuje Kokoza jednoho z klíčových zprostředkovatelů v pražském potravinovém ekosystému.
Více informací: https://kokoza.cz/en/

Farmářská škola: vzdělávání nové generace agroekologických zemědělců

Farmářská škola je jedinou vzdělávací institucí v České republice, která se specializuje výhradně na ekologické a biodynamické zemědělství. Kombinací teoretické výuky a praktické přípravy na Farmě Jednorožec nabízí vzdělávání v oblasti agronomie, péče o půdu, kompostování a řízení zemědělského podniku. Tím, že připravuje budoucí zemědělce a podporuje agroekologické postupy, hraje Farmářská škola významnou roli v rozvoji udržitelného zemědělství a odolných venkovských komunit v celé České republice.
Více informací:
https://www.farmarskaskola.cz/

Bieno: oživování vnitrobloků a posilování sousedských komunit

Spolek Bieno se zaměřuje na revitalizaci vnitrobloků a rozvoj sousedských komunit. Jeho činnost usiluje o zlepšení kvality místního prostředí prostřednictvím začleňování zeleně a opatření pro hospodaření s dešťovou vodou a zároveň podporuje sociální interakci mezi obyvateli. Prostřednictvím projektů, výstav a komunitních aktivit přispívá spolek k oživování často opomíjených městských prostor a k posilování sousedských vztahů.
Více informací: https://www.vnitrobloky.cz/active-citizens-fund-eng

Komunitní zahrada Na Polské: oživení nevyužívaného pozemku prostřednictvím kolektivní iniciativy

Komunitní zahrada Na Polské vznikla v roce 2021 na dříve neudržovaných pozemcích hlavního města Prahy. V rámci tohoto projektu členové spolku zorganizovali několik dobrovolnických brigád, kterých se zúčastnily desítky obyvatel z okolí i dalších dobrovolníků. Společně revitalizovali pozemek, vysadili ovocné keře a stromy, instalovali darovaný kompostér a vyvýšené záhony a postavili pergolu sloužící k zachytávání dešťové vody. Součástí projektu byla také organizace několika akcí pro děti, včetně divadelního představení a příměstského indiánského tábora. Více informací

Biozelenina Uhříněves : supplying Prague with locally grown organic vegetables

Biozelenina Uhříněves je ekologická zelinářská farma nacházející se na jihovýchodním okraji Prahy. Farma dodává místním trhům i přímým zákazníkům široký sortiment sezónní biozeleniny pěstované s využitím environmentálně šetrných postupů. Přispívá tak k rozvoji místních potravinových řetězců a ke zvyšování dostupnosti čerstvých ekologických produktů pro obyvatele Prahy.
Více informací: ttps://www.adresarfarmaru.cz/135244-bio-zelenina-uhrineves

MetroPole Jinonice: propojení komunitního zahradničení a městského zemědělství

Projekt MetroPole propojuje komunitní zahradu s městskou farmou na ploše o rozloze přibližně 1,8 hektaru. Areál nabízí dostatek prostoru pro individuální i společné formy městského pěstování. Součástí projektu je také zapojení dobrovolníků, kteří se podílejí na budování infrastruktury i každodenním provozu farmy. Iniciativa vzniká na pozemcích hlavního města Prahy a je realizována především s institucionální podporou Magistrátu hlavního města Prahy.
Více informací:
https://www.metrofarm.cz/en/metropole/

Semínkovna: ochrana biologické rozmanitosti prostřednictvím sdílení semen

Síť Semínkovna, vedená spolkem Semínkovna a Klárou Hrdou, je jedinou iniciativou svého druhu v České republice zaměřenou na bezplatné sdílení semen a ekologické zahradničení. Jejím cílem je poskytovat semena zcela zdarma a podporovat jejich uchovávání a výměnu mezi pěstiteli. Uplatňováním principů oběhového hospodářství v přírodě přirozeně přispívá k posilování místní biologické rozmanitosti a k udržitelnému využívání přírodních zdrojů. Vzdělávání tvoří jednu z hlavních součástí její činnosti prostřednictvím platformy Semínkovna EDU, která nabízí online kurzy, vzdělávací workshopy pro dospělé i programy na míru pro školy.
Více informací: https://www.seminkovna.cz/

Archetyp: podpora farmářských trhů a místních potravinových systémů v Praze

Archetyp je nezisková organizace založená v roce 2006, která sehrála klíčovou roli při rozvoji farmářských trhů v Praze. Od roku 2010 organizuje několik nejvýznamnějších pražských trhů, včetně Náplavky, Jiřáku, Kubáně a Heřmaňáku, čímž vytváří nové odbytové příležitosti pro drobné zemědělce a místní producenty. Organizace zároveň vypracovala pravidla fungování trhů a standardy kvality, které posilují důvěru, transparentnost a přímé vazby mezi spotřebiteli a producenty. Tím významně přispívá k rozvoji krátkých potravinových dodavatelských řetězců v Praze.
Více informací:
https://www.farmarsketrziste.cz/

1.7. Závěr hodnocení potravinového systému

Hodnocení potravinového systému v Praze a České republice identifikuje několik vzájemně propojených trendů a strukturálních charakteristik napříč nutriční, socioekonomickou, environmentální a institucionální dimenzí. Na straně spotřeby se stravovací návyky vyznačují vysokou spotřebou masa a kaloricky bohatých potravin při současně nízké konzumaci ovoce a zeleniny, což souvisí s celostátně vysokým výskytem obezity a diabetu.

Tato situace je ovlivněna omezenou ekonomickou dostupností potravin v důsledku rostoucích cen i nerovnoměrným rozmístěním maloobchodních prodejen mezi jednotlivými městskými částmi Prahy. Město je navíc strukturálně závislé na meziregionálních a mezinárodních dodavatelských řetězcích, pokud jde o zásobování čerstvými potravinami. Přestože rozšiřování městské zástavby omezuje zemědělskou půdu na území Prahy, město bezprostředně sousedí se Středočeským krajem, který představuje významný produkční potenciál pro rozvoj místního zásobování potravinami.

Ze socioekonomického hlediska čelí zemědělský sektor strukturálním problémům spojeným s generační obměnou a přístupem malých farem k půdě. Hlavní příčinou je růst cen zemědělské půdy vyvolaný vysokou koncentrací velkých zemědělských podniků. V samotné Praze představuje potravinářský průmysl pouze malou část celostátní produkce a distribuci potravin dominují velké maloobchodní řetězce a hypermarkety.

Tato ekonomická struktura souvisí s přetrvávajícími environmentálními tlaky. Intenzivní zemědělské hospodaření v okolí Prahy negativně ovlivňuje kvalitu půdy i vody a ztěžuje dosahování klimatických cílů. Přestože lze zaznamenat nárůst ekologického zemědělství, rozvoj obchodů s biopotravinami i větší nabídku vegetariánských jídel v některých částech města, tyto změny zůstávají prostorově omezené. Mezi rostoucím environmentálním povědomím a skutečnými spotřebitelskými návyky proto nadále přetrvává výrazná propast, kterou dokládá stabilně vysoká míra plýtvání potravinami i nízký podíl spotřeby biopotravin.

V oblasti správy potravinového systému je patrný nesoulad mezi strategickým plánováním a institucionální realizací. Praha disponuje klimatickými a cirkulárními strategiemi, významnou rozpočtovou kapacitou i aktivní občanskou společností zaměřenou na městské zemědělství a omezování plýtvání potravinami. Tyto prvky však dosud nebyly propojeny do jednotné a komplexní městské potravinové politiky. Otázky potravin jsou zatím chápány spíše jako dílčí součást širších strategických dokumentů než jako samostatná politická priorita. Občanské iniciativy navíc postrádají systematickou institucionální podporu a mechanismy víceúrovňové správy zůstávají omezené – potravinová témata se jen výjimečně objevují v regionálních, národních či evropských agendách spolupráce.

V tomto kontextu je zřejmé, že pro hlavní město Prahu představuje vytvoření komplexní městské potravinové strategie významnou příležitost. Taková strategie by městu umožnila stanovit jasnou vizi a dlouhodobý směr rozvoje celého potravinového systému.

I.2. SROVNÁVACÍ TABULKA MĚST

Obrázek 16: Srovnávací tabulka měst
(zdroje: Territoires Fertiles, Eurostat, INSEE, Rádlová et al., 2025)

	Praha, Česká republika	Galați, Rumunsko	Dijon Métropole, Francie	Grenoble Métropole, Francie
Počet obyvatel	1,397,880	216	260,376	433
Celková rozloha města	496 km²	246 km2	240 km²	546 km2
Míra ohrožení chudobou	11.7%	39.7% (region)	14%	20%
Podíl zemědělské půdy	40%	54,90%	42%	22%
Počet farem	69 community gardens + 14 farms	14,721 (county)	110	200
Podíl ekologicky obhospodařované půdy	1,30%	11.3% (county)	13,40%	18%
Počet pracovních míst na plný úvazek věnovaných potravinové strategii v místní samosprávě	0	0	3	1

2. PRAŽSKÁ POTRAVINOVÁ STRATEGIE A AKČNÍ PLÁN

II.1. STRATEGICKÝ CÍL 1: ZLEPŠIT PŘÍSTUP KE ZDRAVÝM, CENOVĚ DOSTUPNÝM A UDRŽITELNÝM POTRAVINÁM

Na základě stávajících silných stránek a výzev identifikovaných v průběhu hodnocení je tato strategie strukturována do pěti strategických cílů, které jsou rozpracovány do patnácti prioritních opatření. Tyto cíle a opatření společně představují první operační rámec pro zlepšení přístupu ke zdravým a udržitelným potravinám, podporu místní a regionální produkce potravin, posílení udržitelného veřejného zadávání v oblasti stravování, rozvoj cirkulárních přístupů v potravinových systémech a zlepšení správy potravinového systému v Praze.

S ohledem na složitost a mezioborovou povahu potravinových systémů strategie uplatňuje postupný a pragmatický přístup založený na spolupráci, experimentování a rozvíjení i rozšiřování již existujících iniciativ. Jejím cílem je vytvořit základy pro ucelenou a dlouhodobou potravinovou politiku, která bude schopna reagovat na environmentální, sociální, ekonomické i zdravotní výzvy a zároveň přispěje k celkové udržitelnosti a odolnosti města.

Kontext

Hodnocení ukazuje na významné nerovnosti v přístupu ke zdravým potravinám napříč Prahou. Přestože město disponuje na metropolitní úrovni poměrně hustou sítí maloobchodních prodejen, mezi jednotlivými městskými částmi existují výrazné rozdíly. V některých čtvrtích je přístup k obchodům s potravinami a čerstvými produkty omezený, zejména pro obyvatele, kteří nemají k dispozici soukromou dopravu. Současně prudký růst cen potravin od roku 2022 prohloubil potravinovou nejistotu zranitelných skupin obyvatel. V praxi je přístup k potravinové pomoci zajišťován především nevládními a charitativními organizacemi, nikoli koordinovanou veřejnou potravinovou politikou.

Potravinové prostředí v Praze je navíc výrazně ovládáno supermarkety a velkými maloobchodními řetězci. Přestože se iniciativy zaměřené na místní a ekologické potraviny postupně rozvíjejí, ve srovnání s konvenčními distribučními systémy potravin zůstávají zatím okrajové.

Cíl

Zlepšit přístup ke zdravým, cenově dostupným a udržitelným potravinám v celé Praze a zároveň snižovat územní nerovnosti v dostupnosti potravin.

Role veřejné správy

S ohledem na své kompetence v oblasti územního plánování, sociální politiky, správy veřejného prostoru a místní koordinace mohou hlavní město Praha i jednotlivé městské části sehrát významnou roli při zlepšování dostupnosti potravin. Přestože samotná distribuce potravin je převážně v rukou soukromého sektoru, město a městské části mohou podporovat vyváženější potravinové prostředí prostřednictvím podpory místních trhů, koordinace potravinové pomoci, podpory komunitních iniciativ a posilování spolupráce s organizacemi občanské společnosti.

Opatření

1. Provést územní analýzu dostupnosti potravin v Praze.
2. Podporovat místní a mobilní trhy s potravinami v nedostatečně obsloužených městských částech.
3. Posílit spolupráci s organizacemi poskytujícími potravinovou pomoc.
4. Podporovat místní iniciativy zlepšující přístup ke zdravým potravinám.

II.1.1. Provést územní analýzu dostupnosti potravin v Praze

Cíle

Cílem tohoto opatření je zlepšit porozumění územním nerovnostem v dostupnosti potravin v Praze. Mapování rozmístění maloobchodních prodejen potravin, dostupnosti čerstvých potravin a koncentrace zranitelných skupin obyvatel může pomoci identifikovat prioritní městské části a podpořit cílená místní opatření.

Popis

Toto opatření navrhuje zpracování celoměstské analýzy, která propojí údaje o maloobchodní síti s potravinami, socioekonomická a demografická data s cílem identifikovat prioritní oblasti a lépe porozumět různým překážkám ovlivňujícím přístup ke zdravým a cenově dostupným potravinám v celé Praze.

Zapojené subjekty

- **Vedoucí realizace:** hlavní město Praha (Odbor ochrany prostředí), Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy (IPR Praha).
- **Spolupracující subjekty:** univerzity, jako jsou Česká zemědělská univerzita (ČZU) a Univerzita Karlova, nevládní organizace, například AMPI a Člověk v tísni, a městské části se zájmem o spolupráci (například Praha 7, Praha 8, Praha 6 a Praha 3).

Kroky implementace

1. Navázat partnerství s IPR Praha a/nebo příslušnou akademickou institucí, která povede zpracování studie, a společně prostřednictvím participativního procesu vymezit její rozsah, cíle a metodiku. Hlavní město Praha zajistí dohled nad projektem a bude podporovat koordinaci, aniž by studii samo přímo řídilo.
2. Shromáždit a analyzovat stávající data o maloobchodní infrastruktuře s potravinami, včetně obchodů s potravinami, místních trhů a prostorového rozmístění prodejních míst na území města.
3. Propojit tato data se socioekonomickými ukazateli, demografickými charakteristikami a hustotou obyvatelstva, aby bylo možné identifikovat případné územní nerovnosti.
4. Analyzovat spotřební návyky a identifikovat skupiny obyvatel, které čelí překážkám v přístupu ke zdravým a cenově dostupným potravinám, s ohledem na geografické, ekonomické i sociální faktory.
5. Zpracovat územní analýzu dostupnosti potravin, která bude sloužit jako podklad pro tvorbu budoucích politik. Analýza by měla obsahovat doporučení ke zlepšení přístupu ke zdravým a cenově dostupným potravinám v prioritních lokalitách, zejména prostřednictvím rozvoje místních trhů, posílení koordinace potravinové pomoci, plánování veřejného prostoru a podpory komunitních a místních iniciativ.
6. Zveřejnit výsledky studie a uspořádat setkání s městskými částmi a dalšími relevantními aktéry, včetně organizací poskytujících potravinovou pomoc, organizací občanské společnosti, zástupců zranitelných skupin, nevládních organizací, jako je Člověk v tísni, a dalších zainteresovaných subjektů, s cílem projednat priority a identifikovat možné oblasti dalšího postupu.

Předpokládané náklady

(1: nízké náklady; 5: vysoké náklady): 2

Priorita podle výsledků hodnocení

(1: nízká priorita; 5: vysoká priorita): 3

Ukazatele monitorování

- **Zveřejnění územní analýzy dostupnosti potravin.**
- **Počet městských částí zapojených do procesu.**
- **Počet politických opatření vycházejících z výsledků analýzy.**

Inspirativní příklady

Bristol Food Network – Bristol, Spojené království

Síť Bristol Food Network ve spolupráci s místní samosprávou vytvořila mapovací a analytické nástroje, které pomáhají lépe porozumět územním nerovnostem v přístupu k potravinám a podporují cílená místní opatření. Iniciativa se rovněž zaměřuje na zvyšování povědomí o úloze potravin při podpoře sociálního začleňování znevýhodněných skupin obyvatel a na rozvoj místních znalostí a kompetencí v oblasti udržitelných potravinových systémů s cílem vytvářet nové příležitosti pro obyvatele Bristolu.
Více informací: https://www.bristolfoodnetwork.org/who-we-are/

Good Food Strategy – Brusel, Belgie

Strategie Good Food usiluje o to, aby všichni obyvatelé Bruselu měli přístup k produktům Good Food přizpůsobeným jejich potřebám a aby zároveň byla zajištěna spravedlivá cena pro producenty. Za účelem dosažení těchto cílů zapojil Region hlavního města Bruselu aktéry ze sociálního a zdravotního sektoru a přijal přístup k potravinové politice založený na jednotlivých čtvrtích, který se co nejvíce přibližuje každodenním potřebám obyvatel.
Více informací: https://goodfood.brussels/fr?domain=cit

II.1.2. PODPOROVAT MÍSTNÍ A MOBILNÍ TRHY S POTRAVINAMI V NEDOSTATEČNĚ OBSLOUŽENÝCH MĚSTSKÝCH ČÁSTECH

Cíle

Cílem tohoto opatření je zlepšit přístup k čerstvým a cenově dostupným potravinám v městských částech s omezenou dostupností potravin.

Popis

Toto opatření navrhuje podporovat organizaci místních trhů s potravinami a pilotně zavádět mobilní trhy v městských částech, kde je přístup k čerstvým potravinám omezenější. Zvláštní pozornost by měla být věnována partnerstvím s producenty z Prahy a okolního Středočeského kraje.

Zapojené subjekty

- **Vedoucí realizace:** městské části.
- **Spolupracující subjekty:** místní zemědělci a městské farmy, například MetroFarm, sociální nevládní organizace (např. Člověk v tísni, Armáda spásy, Naděje) a obyvatelé městských částí.

Kroky implementace

1. Na základě výsledků analýzy dostupnosti potravin (opatření 1.1) identifikovat prostřednictvím hlavního města Prahy prioritní městské části, se zvláštním důrazem na oblasti s omezenou dostupností potravin.
2. Ve spolupráci s městskými částmi vytipovat vhodná veřejná prostranství a zajistit potřebná povolení a administrativní souhlasy pro zřízení místních trhů s potravinami a pořádání dočasných akcí zaměřených na potraviny.
3. Zjednodušit administrativní postupy a podpořit komunikační aktivity prostřednictvím městských částí, aby se usnadnila organizace místních trhů a zvýšila jejich viditelnost.
4. Rozvíjet partnerství s místními a regionálními producenty prostřednictvím městských částí s cílem posílit krátké dodavatelské řetězce a rozšířit nabídku na trzích.
5. Podporovat praktickou organizaci a provoz místních trhů prostřednictvím městských částí ve spolupráci s organizacemi producentů a provozovateli trhů.
6. Pilotně ověřovat inovativní řešení pro zlepšení přístupu k čerstvým a cenově dostupným potravinám v nedostatečně obsloužených čtvrtích, včetně mobilních trhů s potravinami, prostřednictvím městských částí a ve spolupráci s relevantními organizacemi občanské společnosti a místními komunitními aktéry.

Předpokládané náklady

Předpokládané náklady (1: nízké náklady; 5: vysoké náklady): 3

Priorita podle výsledků hodnocení

(1: nízká priorita; 5: vysoká priorita): 4

Ukazatele monitorování

- **Počet podpořených místních trhů.**
- **Počet zapojených městských částí.**
- **Počet zapojených producentů.**

Inspirativní příklady

Zdravý pop-up obchod na nádraží Ede-Wageningen – Ede, Nizozemsko

Na nádraží Ede-Wageningen otevřelo město Ede ve spolupráci s Nizozemskými drahami (NS), Wageningen University & Research a Nizozemským centrem pro výživu bezobslužný pop-up obchod Pantry, který nabízí zdravé, místní a udržitelné potraviny. Zákazníci vstupují do prodejny a platí prostřednictvím mobilní aplikace, zatímco nabízené produkty pocházejí přímo od regionálních zemědělců, což zajišťuje jejich spravedlivé odměňování a podporuje místní ekonomiku. Podporou krátkých dodavatelských řetězců a zlepšováním přístupu k výživným potravinám iniciativa propojuje zdraví, udržitelnost a inovace.
Více informací: https://www.p2.nl/actueel/pop-up-foodstore-op-station-als-visitekaartje-voor-ede-en-ns/

Zajištění cenově dostupných čerstvých potravin pro nedostatečně obsloužené čtvrti – Toronto, Kanada

Prostřednictvím programu Mobile Good Food Market provozuje organizace FoodShare Toronto mobilní trhy, které zajišťují cenově dostupné ovoce a zeleninu v čtvrtích s omezeným přístupem ke zdravým potravinám. Iniciativa, podporovaná organizací Toronto Public Health, přispívá ke zlepšení dostupnosti potravin pro nízkopříjmové domácnosti, podporuje zdravé stravování a posiluje vazby v místních komunitách.
Více informací: https://foodshare.net/

II.1.3. POSÍLIT SPOLUPRÁCI S ORGANIZACEMI POSKYTUJÍCÍMI POTRAVINOVOU POMOC

Cíle

Cílem tohoto opatření je zlepšit koordinaci mezi veřejnou správou a organizacemi poskytujícími potravinovou pomoc působícími v Praze.

Popis

Toto opatření navrhuje vytvořit pravidelnou platformu pro výměnu informací mezi organizacemi poskytujícími potravinovou pomoc, městskými částmi a odbory magistrátu s cílem zlepšit koordinaci, identifikovat nenaplněné potřeby a posílit stávající mechanismy podpory.

Zapojené subjekty

- **Vedoucí realizace:** hlavní město Praha (Odbor sociálních věcí).
- **Spolupracující subjekty:** zástupci zranitelných skupin obyvatel, organizace poskytující potravinovou pomoc (např. Člověk v tísni, Armáda spásy, Naděje), Centrum sociálních služeb Praha (CSSP), potravinové banky a městské části.

Kroky implementace

1. Zmapovat stávající iniciativy v oblasti potravinové pomoci působící v Praze pod koordinací hlavního města Prahy a ve spolupráci s relevantními aktéry.
2. Vypracovat společnou vizi a rámec řízení koordinace potravinové pomoci prostřednictvím participativního procesu za účasti organizací poskytujících potravinovou pomoc, nevládních organizací, sociálních služeb a dalších relevantních subjektů.
3. Pořádat pravidelná koordinační setkání, organizovaná hlavním městem Prahou, s cílem posílit spolupráci, sdílení informací a identifikaci společných priorit.
4. Vyhodnotit logistické, provozní a finanční potřeby organizací poskytujících potravinovou pomoc, aby bylo možné identifikovat hlavní překážky i příležitosti pro intenzivnější spolupráci.
5. Prověřit možnosti řešení identifikovaných potřeb organizací poskytujících potravinovou pomoc, například prostřednictvím zlepšení logistiky, sdílení zdrojů, lepšího přístupu k financování a rozvoje partnerství mezi veřejným, soukromým a občanským sektorem.

Předpokládané náklady

(1: nízké náklady; 5: vysoké náklady): 2

Priorita podle výsledků hodnocení

(1: nízká priorita; 5: vysoká priorita): 4

Ukazatele monitorování

- **Počet zapojených organizací.**
- **Počet uskutečněných koordinačních setkání.**

Inspirativní příklady

Spolupráce s organizacemi poskytujícími potravinovou pomoc během pandemie COVID-19 – Milán, Itálie

Během pandemie COVID-19 i po jejím skončení posílilo město Milán v rámci své potravinové politiky koordinaci mezi veřejnou správou, potravinovými bankami a organizacemi občanské společnosti. Tato spolupráce pomohla zajistit přístup k potravinám pro zranitelné skupiny obyvatel a zároveň zlepšila sběr a redistribuci přebytků potravin. Posílením partnerství mezi veřejnými institucemi a komunitními organizacemi Milán ukázal význam potravinového řízení a mechanismů solidarity při řešení krizových situací a boji proti potravinové nejistotě.
Více informací: https://www.comune.milano.it/en/amministrazione/food-policy/contrasto-allo-spreco-e-aiuto-alimentare

II.1.4. PODPOROVAT MÍSTNÍ INICIATIVY ZLEPŠUJÍCÍ PŘÍSTUP KE ZDRAVÝM POTRAVINÁM

Cíle

Cílem tohoto opatření je podporovat místní iniciativy, které přispívají ke zlepšení přístupu ke zdravým, cenově dostupným a udržitelným potravinám, zejména pro zranitelné skupiny obyvatel a v nedostatečně obsloužených čtvrtích.

Popis

Toto opatření navrhuje vytvořit mechanismy drobné finanční a organizační podpory pro komunitní projekty, které zlepšují přístup ke zdravým potravinám prostřednictvím místní distribuce, vzdělávání v oblasti výživy, solidárních iniciativ nebo aktivit založených na zapojení místních komunit.

Zapojené subjekty

- **Vedoucí realizace:** hlavní město Praha a pilotní městské části.
- **Spolupracující subjekty:** nevládní organizace, organizace poskytující potravinovou pomoc, školy, iniciativy zaměřené na městské zemědělství a komunitní skupiny.

Kroky implementace

1. Vyhlásit malou grantovou výzvu, koordinovanou hlavním městem Prahou, na podporu iniciativ zaměřených na zlepšení dostupnosti potravin. Přednost by měly mít projekty zaměřené na zranitelné skupiny obyvatel a nedostatečně obsloužené městské části, zejména ty, které propojují přístup ke zdravým potravinám, potravinové vzdělávání, zapojení komunity a místní produkci potravin.
2. Vybrat projekty vhodné k finanční podpoře a poskytnout jim technickou i administrativní pomoc usnadňující jejich realizaci.
3. Podporovat sdílení zkušeností a příkladů dobré praxe mezi podpořenými projekty s cílem podpořit vzájemné učení a posílit spolupráci.
4. Vyhodnotit výsledky a dopady podpořených iniciativ a identifikovat možnosti replikace a rozšíření nejúspěšnějších přístupů.

Předpokládané náklady

(1: nízké náklady; 5: vysoké náklady): 4

Priorita podle výsledků hodnocení

(1: nízká priorita; 5: vysoká priorita): 4

Ukazatele monitorování

- **Počet podpořených projektů.**
- **Počet zapojených městských částí.**
- **Objem přidělených finančních prostředků.**

Inspirativní příklady

Potravinová strategie Gent en Garde – Gent, Belgie

V rámci potravinové strategie Gent en Garde podporuje město Gent občanské iniciativy zaměřené na potraviny, které propojují sociální začleňování, potravinové vzdělávání a přístup k udržitelným potravinám.
Více informací

Podpora inovativních projektů v oblasti udržitelných potravin – Lyon, Francie

Město Lyon každoročně vyhlašuje výzvu k předkládání projektů v oblasti udržitelného stravování (Sustainable Food Call for Projects), jejímž cílem je podpořit spolky a organizace sociální ekonomiky působící v oblasti dostupnosti potravin, místních dodavatelských řetězců a snižování potravinového odpadu. Poskytováním finanční podpory program podporuje inovativní iniciativy přispívající k inkluzivnějšímu, lokálnějšímu a udržitelnějšímu potravinovému systému.
Více informací: https://mairie5.lyon.fr/actualite/appels-projet/appel-projets-alimentation-durable

II.2. STRATEGICKÝ CÍL 2: POSÍLIT MĚSTSKÉ A PŘÍMĚSTSKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ

Kontext

Přestože je Praha i nadále z velké části závislá na externích dodavatelských řetězcích potravin, disponuje významnými zemědělskými zdroji a silnou tradicí zahrádkářství. Zemědělská půda představuje přibližně 39 % území Prahy, zatímco okolní Středočeský kraj patří mezi hlavní zemědělské oblasti České republiky. Tyto předpoklady vytvářejí pevný základ pro rozvoj městského a příměstského zemědělství.

Zemědělská půda je však vystavena rostoucímu tlaku urbanizace a přístup k půdě, vodě i potřebné infrastruktuře zůstává pro malé zemědělce a začínající hospodáře obtížný. Zainteresované subjekty rovněž upozornily na řadu administrativních a regulačních překážek, které komplikují rozvoj iniciativ v oblasti městského zemědělství.

Současně se v celé Praze rozvíjejí komunitní zahrady, zahrádkářské kolonie, vzdělávací farmy a další občanské iniciativy, které přispívají k produkci potravin, ochraně biodiverzity i posilování sociální soudržnosti. Zainteresované subjekty zdůraznily potřebu vnímat zemědělskou půdu jako strategický městský zdroj podporující adaptaci na změnu klimatu, odolnost potravinového systému a veřejný prospěch. Probíhající revize Metropolitního plánu Prahy představuje příležitost lépe začlenit zemědělskou krajinu do dlouhodobého rozvoje města.

Cíl

Chránit zemědělskou půdu a podporovat rozvoj iniciativ v oblasti městského a příměstského zemědělství, které přispívají k odolnosti potravinového systému, environmentální udržitelnosti a sociálnímu začleňování.

Role veřejné správy

Přestože má hlavní město Praha omezený vliv na národní zemědělskou politiku, může sehrát významnou úlohu prostřednictvím správy městských pozemků, nástrojů územního plánování, podpůrných programů a koordinace s městskými částmi a místními aktéry.

Opatření

1. Chránit zemědělskou půdu prostřednictvím nástrojů územního plánování.
2. Vytvořit městský program podpory městského a příměstského zemědělství.
3. Podporovat přístup k drobné zemědělské a potravinářské infrastruktuře.
4. Podporovat komunitní zahradničení a občanské iniciativy.

II.2.1. CHRÁNIT ZEMĚDĚLSKOU PŮDU PROSTŘEDNICTVÍM NÁSTROJŮ ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ

Cíle

Cílem tohoto opatření je omezit zábor zemědělské půdy způsobený urbanizací a posílit dlouhodobou ochranu produkční půdy v Praze a jejím okolí. Opatření rovněž usiluje o zvýšení dlouhodobé předvídatelnosti a zajištění přístupu k půdě pro zemědělce, zejména malé producenty a začínající hospodáře, s cílem podpořit životaschopnost zemědělské činnosti a posílit přínos zemědělství k odolnosti potravinového systému, ochraně biodiverzity a adaptaci na změnu klimatu.

Popis

Toto opatření navrhuje systematičtěji začleňovat hlediska zemědělství a potravinových systémů do procesů územního plánování a současně zvýšit transparentnost a předvídatelnost v oblasti přístupu k půdě, podmínek pronájmu a správy zemědělské půdy (například prostřednictvím dlouhodobějších nájemních smluv, větší transparentnosti při přidělování pozemků a vhodnějších přístupů k jejich plánování a správě).

Zapojené subjekty

- **Vedoucí realizace:** hlavní město Praha, Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy (IPR Praha).
- **Spolupracující subjekty:** Středočeský kraj, zemědělci a environmentální organizace.

Kroky implementace

1. Identifikovat strategické zemědělské oblasti v Praze a jejím okolí, které by měly být dlouhodobě chráněny a zachovány pro zemědělské využití.
2. Zapojit IPR Praha, správce městských zemědělských pozemků a zástupce relevantních městských částí do revize stávajících postupů správy a pronájmu půdy s cílem zvýšit dlouhodobou jistotu a dostupnost zemědělských pozemků.
3. Zachovat a dále rozvíjet stávající politiku, podle níž musí být zemědělská půda ve vlastnictví města obhospodařována v souladu s agroekologickými principy, a tím podporovat environmentálně šetrné zemědělské postupy a zachování ekologických funkcí zemědělské krajiny.

Předpokládané náklady

(1: nízké náklady; 5: vysoké náklady): 2

Priorita podle výsledků hodnocení

(1: nízká priorita; 5: vysoká priorita): 5

Ukazatele monitorování

- **Rozloha chráněné zemědělské půdy.**
- **Počet plánovacích dokumentů, které zohledňují aspekty potravinového systému.**

Inspirativní příklady

Rozvoj městských farem na veřejných pozemcích – Mouans-Sartoux, Francie

Mouans-Sartoux je průkopnickou francouzskou obcí v oblasti udržitelné potravinové politiky. Po zavedení biopotravin do školního stravování v roce 1998 dosáhla v roce 2012 100% ekologického školního stravování. Aby si zajistila stabilní dodávky, zřídila obec na veřejných pozemcích městskou farmu, která produkuje zeleninu pro školní jídelny a zároveň podporuje místní zemědělství. V roce 2025 obec tento přístup dále rozšířila založením národní sítě veřejných farem, jejímž cílem je podporovat obdobné iniciativy po celé Francii.
Více informací: https://www.mouans-sartoux.net/la-ville/alimentation-durable/

Městská farma a krátké dodavatelské řetězce – Vratislav, Polsko

Ve Vratislavi vznikla první městská ekologická farma Miejska Farma (City Farm) jako součást širší strategie zaměřené na potravinovou bezpečnost a odolnost města. Farma o rozloze přibližně 2,5 hektaru pěstuje zeleninu pro 16 veřejných mateřských škol, které zajišťují stravování nejmladších obyvatel města. Kromě produkce potravin projekt podporuje také sociální začleňování – během prvního roku bylo v zahradnických pracích vyškoleno přibližně 20 osob ohrožených dlouhodobou nezaměstnaností, z nichž 4 získaly na farmě trvalé zaměstnání.
Více informací: https://urbact.eu/good-practices/urban-farm

II.2.2. VYTVOŘIT MĚSTSKÝ PROGRAM PODPORY MĚSTSKÉHO A PŘÍMĚSTSKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ

Cíle

Cílem tohoto opatření je podpořit rozvoj a dlouhodobou stabilizaci iniciativ v oblasti městského a příměstského zemědělství na území Prahy.

Popis

Toto opatření navrhuje vytvořit městský program podpory, který bude zahrnovat odborné poradenství, informace o možnostech financování, podporu při přípravě projektů a přístup k městským zdrojům. Program by rovněž mohl usnadňovat výměnu zkušeností mezi městskými zemědělci, městskými částmi a jednotlivými odbory magistrátu.

Zapojené subjekty

- **Vedoucí realizace:** hlavní město Praha (Odbor ochrany prostředí).
- **Spolupracující subjekty:** městské části, MetroFarm, AMPI a další městští zemědělci, vzdělávací instituce.

Kroky implementace

1. Zmapovat stávající iniciativy v oblasti městského a příměstského zemědělství v Praze, aby bylo možné lépe porozumět jejich rozmanitosti, činnostem a potřebám (samostatní zemědělci, komunitní a zahrádkářské zahrady apod.).
2. Určit vedoucí odbor magistrátu, který bude odpovědný za koordinaci programu a bude sloužit jako kontaktní místo pro realizátory projektů a další relevantní aktéry.
3. Vypracovat rámec podpory prostřednictvím participativního procesu, do něhož budou zapojeni městští a příměstští zemědělci i další zainteresované subjekty s cílem identifikovat jejich potřeby a priority.
4. Udržovat a podle možností usnadňovat dlouhodobý přístup k městským pozemkům, s ohledem na potřeby městských a příměstských zemědělců a dlouhodobou životaschopnost zemědělských aktivit.
5. Pokračovat v poskytování drobných grantů a vyhlašování projektových výzev a dále je rozšiřovat, aby podporovaly vznik a rozvoj iniciativ v oblasti městského a příměstského zemědělství.
6. Podporovat pravidelnou výměnu zkušeností mezi jednotlivými iniciativami, městskými částmi a dalšími relevantními aktéry s cílem rozvíjet spolupráci, sdílení znalostí a vzájemné učení.
7. Vytvořit centralizovanou informační platformu, která bude shromažďovat informace o možnostech financování, dostupných pozemcích, technických zdrojích, metodických materiálech a relevantních právních předpisech pro realizátory projektů.
8. Poskytovat odborné poradenství a usnadňovat přístup ke konzultačním službám, které podpoří rozvoj a profesionalizaci iniciativ v oblasti městského a příměstského zemědělství.

Předpokládané náklady

(1: nízké náklady; 5: vysoké náklady): 4

Priorita podle výsledků hodnocení

(1: nízká priorita; 5: vysoká priorita): 4

Ukazatele monitorování

- **Počet podpořených zemědělců.**
- **Rozloha ploch určených pro městské a příměstské zemědělství.**

Inspirativní příklady

Parisculteurs – podpora městského zemědělství prostřednictvím městské politiky – Paříž, Francie

Program Parisculteurs, který zahájilo město Paříž, podporuje rozvoj projektů městského zemědělství tím, že zpřístupňuje městské pozemky, vyhlašuje projektové výzvy a poskytuje odbornou podporu. Využíváním střech, nevyužitých ploch a veřejných pozemků program podporuje místní produkci potravin, posiluje biologickou rozmanitost a zapojení obyvatel. Od svého vzniku se Parisculteurs stal vlajkovou iniciativou v oblasti podpory městského zemědělství a ozelenění města.
Více informací: https://www.parisculteurs.paris/en/home/

II.2.3. PODPOROVAT PŘÍSTUP K DROBNÉ ZEMĚDĚLSKÉ A POTRAVINÁŘSKÉ INFRASTRUKTUŘE

Cíle

Cílem tohoto opatření je podpořit rozvoj praktické infrastruktury potřebné pro malé zemědělce, iniciativy v oblasti městského zemědělství a další místní aktéry potravinového systému.

Popis

Toto opatření navrhuje identifikovat prioritní potřeby v oblasti infrastruktury a usnadnit přístup ke sdíleným zařízením, provozním budovám, skladovacím prostorám, přívodu vody, elektrickým přípojkám a vybavení pro zpracování potravin, které jsou nezbytné pro fungování místních potravinových iniciativ.

Zapojené subjekty

- **Vedoucí realizace**: hlavní město Praha, městské části.
- **Spolupracující subjekty:** Středočeský kraj, nevládní organizace a organizace producentů.

Kroky implementace

1. Identifikovat stávající nedostatky v infrastruktuře, které omezují rozvoj městského a příměstského zemědělství, na základě městského programu podpory (opatření 2.2) a pravidelného dialogu se zemědělci a dalšími aktéry místního potravinového systému.
2. Podporovat rozvoj sdílených skladovacích, zpracovatelských a logistických kapacit prostřednictvím přímých investic města nebo cílených grantových výzev, se zvláštním zaměřením na malé producenty a místní potravinové iniciativy.
3. Podporovat pilotní projekty založené na modelech sdílené a družstevní infrastruktury prostřednictvím projektových výzev a partnerství s relevantními aktéry.
4. Usnadňovat spolupráci mezi producenty a dalšími aktéry místního potravinového systému s cílem zlepšit využívání, správu a dlouhodobou udržitelnost sdílené infrastruktury.

Předpokládané náklady

(1: nízké náklady; 5: vysoké náklady): 4

Priorita podle výsledků hodnocení

(1: nízká priorita; 5: vysoká priorita): 4

Ukazatele monitorování

- **Počet podpořených infrastrukturních projektů.**
- **Počet aktérů využívajících sdílenou infrastrukturu.**
- **Rozloha nebo počet zpřístupněných zařízení.**

Inspirativní příklady

Podpora místních potravinových řetězců prostřednictvím iniciativy AgriParis Seine – Paříž, Francie

Iniciativa AgriParis Seine sdružuje veřejné i soukromé aktéry s cílem posílit místní potravinové dodavatelské řetězce v pařížském regionu. Propojováním producentů, zpracovatelů a distributorů usiluje o zvýšení dostupnosti regionálních produktů a posílení odolnosti a udržitelnosti metropolitního potravinového systému.
Více informací: https://www.agriparis-seine.fr/

Přidělování veřejné zemědělské půdy pro udržitelné zemědělství – Leuven, Belgie

Od roku 2019 přiděluje město Leuven městskou zemědělskou půdu projektům, které propojují ekonomickou životaschopnost, ekologickou udržitelnost a společenský přínos. Prostřednictvím dlouhodobých nájemních smluv a transparentních výběrových kritérií iniciativa podporuje agroekologické zemědělství, krátké dodavatelské řetězce a rozvoj odolného místního potravinového systému v souladu s městskou strategií Food Connects.
Více informací: https://www.leuven.be/voedsel-verbindt

II.2.4. PODPOROVAT KOMUNITNÍ ZAHRADY A OBČANSKÉ INICIATIVY

Cíle

Cílem tohoto opatření je podporovat komunitní zahrady a občanské iniciativy v oblasti potravin, které přispívají k posilování sociální soudržnosti, environmentálnímu vzdělávání, ochraně biologické rozmanitosti a místní produkci potravin na území Prahy.

Popis

Toto opatření navrhuje podporovat komunitní zahrady a občanské projekty prostřednictvím zajištění přístupu k pozemkům, drobné infrastruktuře, příležitostí k navazování spolupráce a aktivit zaměřených na rozvoj kapacit. Současně podporuje jejich přínos pro ochranu biologické rozmanitosti, environmentální vzdělávání a posilování sociální soudržnosti.

Zapojené subjekty

- **Vedoucí realizace:** hlavní město Praha a městské části.
- **Spolupracující subjekty:** Kokoza, AMPI, školy, nevládní organizace, sítě komunitních zahrad a místní iniciativy.

Kroky implementace

1. Identifikovat a zmapovat stávající komunitní zahrady a občanské iniciativy v oblasti potravin na území Prahy, s využitím existujících mapovacích aktivit a ve spolupráci s relevantními organizacemi a dalšími aktéry.
2. Usnadnit přístup k veřejným pozemkům a nevyužívaným plochám pro projekty komunitních zahrad tam, kde je to vhodné, propojením realizátorů projektů s vlastníky pozemků a příslušnými odbory města.
3. Podporovat drobné investice do infrastruktury, nářadí, přístupu k vodě a kompostovacích zařízení, které přispějí k dlouhodobé udržitelnosti komunitních zahrad.
4. Podporovat sdílení znalostí, networking a výměnu příkladů dobré praxe mezi jednotlivými iniciativami prostřednictvím pravidelných setkání a aktivit zaměřených na vzájemné učení.
5. Propagovat komunitní zahrady jako multifunkční prostory, které přispívají k ochraně biologické rozmanitosti, adaptaci na změnu klimatu, sociálnímu začleňování a zvyšování povědomí o potravinách, prostřednictvím komunikačních aktivit a podpory veřejných akcí, včetně každoročního festivalu 48 hodin městského zemědělství.

Předpokládané náklady

(1: nízké náklady; 5: vysoké náklady): 2

Priorita podle výsledků hodnocení

(1: nízká priorita; 5: vysoká priorita): 2

Ukazatele monitorování

- **Počet komunitních zahrad.**
- **Počet zapojených městských částí.**
- **Počet zapojených účastníků a dobrovolníků.**
- **Počet uskutečněných vzdělávacích a komunitních aktivit.**

Inspirativní příklady

Podpora biologické rozmanitosti prostřednictvím komunitních bio-zahrad – Parma, Itálie

V Parmě jsou komunitní bio-zahrady, jako například Picasso Food Forest, spravovány místními obyvateli prostřednictvím sítě Fruttorti di Parma. Tyto sdílené prostory propojují produkci potravin, environmentální vzdělávání a sociální začleňování. Podporují agroekologii, ochranu biologické rozmanitosti i principy oběhového hospodářství, například kompostování přímo na místě, a přispívají tak k širším cílům iniciativy Parma Bio Valley.
Více informací: https://www.fruttortidiparma.it/

II.3. STRATEGICKÝ CÍL 3: ROZVÍJET UDRŽITELNÉ VEŘEJNÉ ZADÁVÁNÍ A MÍSTNÍ POTRAVINOVÉ ŘETĚZCE

Kontext

Hodnocení ukazuje, že zapojení místních potravin do systému veřejného stravování v Praze je stále omezené. Školní jídelny jsou dosud ve značné míře závislé na zpracovaných a dehydratovaných potravinách, zatímco vazby mezi místními producenty a sektorem společného stravování jsou stále nedostatečně rozvinuté. Veřejné zadávání přitom představuje významný nástroj pro podporu místních potravinových systémů, zvyšování kvality podávaných jídel a snižování dopadů na životní prostředí.

Diskuse uskutečněné během workshopů projektu EurofoodXchange rovněž poukázaly na potřebu zvýšit viditelnost místních potravin a producentů a usnadnit jejich identifikaci. Řada zapojených aktérů zdůraznila, že spotřebitelé často postrádají informace o původu potravin a existujících místních iniciativách, což omezuje jejich schopnost podporovat místní potravinové systémy.

Kulatý stůl o městském zemědělství, který se konal v lednu 2025, navíc označil veřejné stravování, zejména školní jídelny, za perspektivní odbytiště zemědělské produkce z městských pozemků. Posílení vazeb mezi místními producenty a veřejným stravováním tak může současně přispět ke zlepšení přístupu k čerstvým a zdravým potravinám, vytvořit nové ekonomické příležitosti pro místní zemědělce a zvýšit odolnost pražského potravinového systému.

Cíl

Posílit místní a udržitelné potravinové řetězce napojené na veřejné stravování a podpořit postupné začleňování zdravějších a lokálně produkovaných potravin do systémů společného stravování.

Role veřejné správy

Veřejné zadávání představuje jeden z nejúčinnějších nástrojů, které mají místní samosprávy k dispozici pro ovlivňování potravinového systému. Hlavní město Praha a městské části mohou podporovat pilotní projekty, usnadňovat dialog mezi producenty a provozovateli veřejného stravování a podporovat postupné začleňování kritérií udržitelnosti do zadávání veřejných zakázek.

Opatření

1. Posílit vazby mezi místními producenty a provozovateli veřejného stravování prostřednictvím podpory dialogu, hledání logistických řešení a testování nových modelů zásobování formou pilotních projektů ve vybraných školách.
2. Rozvíjet vzdělávací programy pro pracovníky školních jídelen zaměřené na udržitelné veřejné zadávání, využívání sezónních a místních potravin, plánování jídelníčků a přípravu pokrmů z čerstvých surovin.

II.3.1. POSÍLIT VAZBY MEZI MÍSTNÍMI PRODUCENTY A AKTÉRY VEŘEJNÉHO STRAVOVÁNÍ

Cíle

Cílem tohoto opatření je posílit propojení a vzájemné porozumění mezi místními producenty, aktéry veřejného stravování a veřejnou správou s cílem usnadnit postupný rozvoj místních potravinových dodavatelských řetězců.

Popis

Toto opatření navrhuje pořádat pravidelná setkání, studijní návštěvy a pracovní jednání mezi producenty, školami a veřejnou správou s cílem podpořit vzájemné porozumění a usnadnit vznik budoucích partnerství.

Zapojené subjekty

- **Vedoucí realizace:** hlavní město Praha.
- **Spolupracující subjekty:** městské části Prahy, zemědělci, organizace producentů, školní jídelny, poskytovatelé cateringových služeb, nevládní organizace (například Člověk v tísni, Zachraň jídlo aj.) a vzdělávací instituce, jako je AMPI.

Kroky implementace

1. Zmapovat klíčové aktéry zapojené do místní produkce, zpracování a distribuce potravin a do systému veřejného stravování.
2. Pořádat pravidelná setkání, workshopy a networkingové akce s cílem podpořit dialog a spolupráci mezi producenty a aktéry veřejného stravování.
3. Usnadňovat výměnu informací o požadavcích veřejného zadávání, výrobních kapacitách, sezónní dostupnosti produktů a logistických omezeních s cílem identifikovat vhodné modely zásobování.
4. Vybrat pilotní školy a městské části prostřednictvím výzvy k vyjádření zájmu koordinované hlavním městem Prahou.
5. Podporovat ředitele škol, vedoucí školních jídelen a provozovatele stravovacích služeb při navazování a rozvoji partnerství s místními producenty a zpracovateli (hlavní město Praha).
6. Otestovat začlenění místních produktů do jídelníčků školních jídelen ve vybraných pilotních školách (ředitelé škol a vedoucí školních jídelen).
7. Vyhodnotit pilotní projekty a zdokumentovat získané zkušenosti, aby bylo možné posoudit jejich dopady a identifikovat příklady dobré praxe (hlavní město Praha).
8. Identifikovat překážky a příležitosti pro posílení místních potravinových dodavatelských řetězců a formulovat doporučení pro rozšíření a šíření úspěšných přístupů.

Předpokládané náklady

(1: nízké náklady; 5: vysoké náklady): 2

Priorita podle výsledků hodnocení (1: nízká priorita; 5: vysoká priorita): 4

Ukazatele monitorování

- **Počet uspořádaných setkání a workshopů.**
- **Počet zapojených aktérů.**
- **Počet navázaných pilotních partnerství.**
- **Počet zapojených městských částí a škol.**

Inspirativní příklady

Program školního stravování – Turín, Itálie

Město Turín provozuje rozsáhlý program udržitelného školního stravování, který denně zajišťuje 35 000 až 40 000 jídel ve 335 školách. Přibližně 90–100 % použitých surovin pochází z ekologického zemědělství, místní produkce („zero kilometre"), sezónních zdrojů a krátkých dodavatelských řetězců. Program koordinuje specializovaný tým města, který kontroluje provoz školních jídelen, dohlíží na tvorbu jídelníčků a spolupracuje s Hospodářskou komorou i místním zdravotnickým úřadem (ASL) s cílem zajistit kvalitu, bezpečnost a udržitelnost systému.
Více informací: https://www.milanurbanfoodpolicypact.org/wp-content/uploads/2025/10/TURIN_Turin-school-feeding-program_MPA2025.pdf

II.3.2. Rozvíjet vzdělávací programy pro pracovníky školních jídelen

Cíle

Cílem tohoto opatření je podpořit postupné snižování závislosti školních jídelen na ultra zpracovaných a dehydratovaných potravinách.

Popis

Toto opatření navrhuje vytvořit praktické vzdělávací aktivity a příležitosti ke vzájemnému učení, které pracovníkům školních kuchyní pomohou více využívat čerstvé, sezónní a lokálně produkované suroviny.

Zapojené subjekty

- **Vedoucí realizace:** městské části.
- **Spolupracující subjekty:** školní jídelny, Slow Food Prague, gastronomické vzdělávací instituce a francouzská síť Le Mouvement des cuisines nourricières.

Kroky implementace

1. Identifikovat vzdělávací potřeby prostřednictvím konzultací s řediteli škol, vedoucími školních jídelen a pracovníky školních kuchyní s cílem lépe porozumět provozním omezením a prioritám.
2. Zapojit a podpořit partnerské organizace (např. Slow Food nebo Le Mouvement des cuisines nourricières) při tvorbě praktických vzdělávacích modulů zahrnujících recepty, plánování jídelníčků, rozpočtová cvičení a praktické nástroje pro začlenění udržitelných a lokálních potravin.
3. Pořádat meziškolní vzdělávací workshopy, které posílí odborné kompetence pracovníků, umožní testování praktických nástrojů v reálném provozu a podpoří vzájemné učení a sdílení příkladů dobré praxe mezi školami.

Předpokládané náklady	(1: nízké náklady; 5: vysoké náklady): 3
Priorita podle výsledků hodnocení	(1: nízká priorita; 5: vysoká priorita): 4
Ukazatele monitorování	• **Počet uskutečněných školení.** • **Počet účastníků.** • **Počet zapojených škol.**
Inspirativní příklady	

Program „Ma Cantine Autrement“ – Montpellier, Francie

Projekt Ma Cantine Autrement usiluje o zlepšení školního stravování prostřednictvím zavádění udržitelných potravinových postupů pro děti. Jeho součástí je začleňování většího podílu místních a ekologických produktů do jídelníčků, zvyšování povědomí dětí o udržitelném stravování a místních potravinových systémech, vzdělávání personálu v oblasti vyvážené výživy a podpory dětí během stolování, omezování plýtvání potravinami a optimalizace přípravy i distribuce jídel – od centrální kuchyně až po školní jídelny.
Více informací: https://letsfoodideas.com/fr/initiative/ma-cantine-autrement-lutte-contre-le-gaspillage-alimentaire-et-la-reduction-des-dechets-tout-en-sensibilisant-les-petits-comme-les-grands/

II.4. Strategický cíl 4: Podporovat oběhové a environmentálně udržitelné potravinové systémy

Kontext

Potravinové systémy jsou úzce propojeny s hlavními environmentálními výzvami, jako jsou emise skleníkových plynů, vznik odpadu, degradace půdy, úbytek biologické rozmanitosti a změna klimatu. Tyto dopady se projevují v celém potravinovém řetězci – od produkce a zpracování přes distribuci a spotřebu až po nakládání s odpady. Významný podíl na těchto environmentálních tlacích mají zejména intenzivní zemědělské postupy, dlouhé dodavatelské řetězce a vysoce zpracované potraviny.

V městském prostředí, jakým je Praha, jsou tyto výzvy dále umocněny vysokou úrovní spotřeby a množstvím vznikajícího potravinového odpadu. Současně však existují významné příležitosti ke změně prostřednictvím udržitelnějšího veřejného zadávání, předcházení vzniku odpadu a uplatňování principů oběhového hospodářství.

Hodnocení ukazuje, že Praha již disponuje dynamickým ekosystémem iniciativ zaměřených na kompostování, sběr bioodpadu, městské zahradničení a projekty oběhového hospodářství. Tyto iniciativy představují pevný základ pro rozvoj více integrovaných oběhových přístupů v potravinovém systému. Zároveň jsou však dosud poměrně roztříštěné a mohly by být posíleny lepší koordinací a širším zapojením.

Cíl

Snížit environmentální dopady pražského potravinového systému a podpořit rozvoj oběhových přístupů v oblasti potravin.

Role veřejné správy

Hlavní město Praha může navázat na stávající síť iniciativ zaměřených na kompostování a oběhové hospodářství a dále rozvíjet oběhové přístupy v potravinovém systému. Toho může dosáhnout posilováním podpůrných environmentálních politik, začleněním principů oběhového hospodářství do strategií nakládání s odpady, podporou místních iniciativ a rozšířením osvětových a vzdělávacích aktivit určených občanům i dalším aktérům potravinového systému.

Opatření

1. Podporovat místní iniciativy zaměřené na kompostování, včetně komunitních a decentralizovaných řešení.
2. Podporovat udržitelné stravovací návyky prostřednictvím osvětových a vzdělávacích aktivit.
3. Snižovat plýtvání potravinami ve veřejném stravování prostřednictvím preventivních opatření, lepšího plánování a vzdělávání zaměstnanců.

II.4.1. Podporovat místní iniciativy v oblasti kompostování, včetně komunitních a decentralizovaných řešení

Cíle

Cílem tohoto opatření je podpořit místní iniciativy v oblasti kompostování, které přispívají ke snižování množství odpadu, regeneraci půdy a zvyšování environmentálního povědomí.

Popis

Toto opatření navrhuje rozšířit systémy komunitního kompostování v jednotlivých čtvrtích, podporovat kompostování ve školách a komunitních zahradách a usnadňovat sdílení zkušeností mezi stávajícími iniciativami.

Zapojené subjekty

- **Vedoucí realizace:** hlavní město Praha.
- **Spolupracující subjekty:** Kokoza, městské části, školy a komunitní zahrady.

Kroky implementace

1. Identifikovat stávající iniciativy v oblasti kompostování ve spolupráci s organizací Kokoza, která již spravuje jejich mapu.
2. Podporovat rozvoj komunitních kompostovacích stanovišť financováním jejich zřizování a školení obyvatel ve spolupráci s organizací Kokoza.
3. Podporovat kompostování ve školách a komunitních zahradách prostřednictvím vzdělávání učitelů a rozvoje programů zaměřených na snižování množství bioodpadu ve spolupráci s organizací Kokoza.
4. Rozvíjet osvětové aktivity financováním specializovaných organizací, jako je Kokoza.
5. Podporovat sdílení zkušeností mezi jednotlivými iniciativami prostřednictvím pravidelných setkání a studijních návštěv různých kompostovacích projektů s cílem podpořit vzájemné učení.

Předpokládané náklady

(1: nízké náklady; 5: vysoké náklady): 3

Priorita podle výsledků hodnocení

(1: nízká priorita; 5: vysoká priorita): 3

Ukazatele monitorování

- **Počet podpořených kompostovacích stanovišť.**
- **Počet zapojených obyvatel.**
- **Množství zkompostovaného bioodpadu.**

Inspirativní příklady

Podpora odděleného sběru bioodpadu – Clermont Auvergne Métropole, Francie

Clermont Auvergne Métropole zavedla několik řešení pro oddělený sběr bioodpadu, včetně individuálních kompostérů, komunitních kompostovacích stanovišť a specializovaných sběrných míst. Cílem této iniciativy je snížit množství komunálního odpadu, využívat organickou hmotu a motivovat obyvatele k osvojování principů oběhového hospodářství.
Více informací: https://www.clermontmetropole.eu/preserver-recycler/trier-mes-biodechets-quelles-solutions-a-disposition/

Propojování potravinářských podniků a zemědělců za účelem předcházení plýtvání potravinami – Soluň, Recko

V Soluni spolupracují aktéři z oblasti gastronomie, odpadového hospodářství a zemědělství na iniciativách zaměřených na předcházení plýtvání potravinami, které podporuje Centrální tržnice v Soluni. Posilováním spolupráce mezi jednotlivými články potravinového řetězce tento přístup usiluje o omezení plýtvání potravinami a podporu oběhovějších a udržitelnějších potravinových systémů.
Více informací: https://circulargreece.gr/food-waste-prevention-by-central-market-of-thessaloniki-s-a-at-freskon/

II.4.2. PODPOROVAT UDRŽITELNÉ STRAVOVACÍ NÁVYKY PROSTŘEDNICTVÍM OSVĚTY A VZDĚLÁVÁNÍ

Cíle

Cílem tohoto opatření je posílit povědomí veřejnosti o udržitelných potravinových systémech, městském zemědělství a místní produkci potravin.

Popis

Toto opatření navrhuje podporovat vzdělávací programy, veřejné akce, návštěvy farem a osvětové aktivity, které obyvatelům pomohou lépe porozumět problematice potravinových systémů a místním potravinovým iniciativám.

Zapojené subjekty

- **Vedoucí realizace:** hlavní město Praha, městské části.
- **Spolupracující subjekty:** nevládní organizace, školy a iniciativy v oblasti městského zemědělství.

Kroky implementace

1. **Podporovat veřejné akce a vzdělávací aktivity** (festivaly, workshopy, kampaně) zaměřené na propagaci zdravého a udržitelného stravování.
2. **Usnadňovat partnerství mezi školami a místními iniciativami prostřednictvím** mapování relevantních aktérů, jejich vzájemného propojování a poskytování standardizovaných nástrojů a šablon vycházejících z již existujících projektů.
3. **Podporovat osvětové aktivity zaměřené na kompostování, biologickou rozmanitost a místní potravinové systémy,** včetně financování návštěv farem, školních zahradnických programů a praktických vzdělávacích aktivit.

Předpokládané náklady

(1: nízké náklady; 5: vysoké náklady): 2

Priorita podle výsledků hodnocení

(1: nízká priorita; 5: vysoká priorita): 3

Ukazatele monitorování

- **Počet podpořených akcí a aktivit.**
- **Počet účastníků.**
- **Počet zapojených škol.**

Inspirativní příklady

Program Vegemi – Tampere, Finsko

Město Tampere zavádí vzdělávací metodu Vegemi určenou dětem ve věku od 3 do 11 let. Tento hravý přístup, postavený na postavičce inspirované přátelskou bakterií, kombinuje mobilní aplikaci a komplexní vzdělávací sadu, která dětem pomáhá objevovat „superschopnosti“ ovoce, zeleniny a bobulovin na základě zdravotních tvrzení schválených Evropskou unií.
Více informací: https://www.vegemi.uk/

II.4.3. Snižovat plýtvání potravinami ve veřejném stravování prostřednictvím preventivních opatření, lepšího plánování a vzdělávání zaměstnanců

Cíle

Cílem tohoto opatření je omezit plýtvání potravinami ve veřejném stravování prostřednictvím lepšího monitorování potravinového odpadu, posílení preventivních opatření a zvyšování povědomí zaměstnanců i strávníků.

Popis

Toto opatření podporuje systematický přístup ke snižování plýtvání potravinami ve veřejném stravování, zejména ve školních jídelnách. Kombinuje analýzu stávající situace, rozvoj odborných kapacit a realizaci pilotních projektů s cílem identifikovat hlavní zdroje plýtvání a zavést praktická řešení. Zaměřuje se na zlepšení plánování jídelníčků, řízení velikosti porcí, správy zásob a každodenních provozních postupů a současně podporuje změnu chování zaměstnanců i strávníků. Přístup je navržen tak, aby mohl být postupně začleněn do systémů veřejného zadávání a řízení stravovacích služeb.

Zapojené subjekty

- **Vedoucí realizace:** hlavní město Praha, ředitelé škol, vedoucí školních jídelen a provozovatelé veřejného stravování.
- **Spolupracující subjekty:** městské části, nevládní organizace, školy, vzdělávací organizace a další aktéři potravinového systému.

Kroky implementace

1. Vyhodnotit množství a příčiny vzniku potravinového odpadu ve školních jídelnách a dalších zařízeních veřejného stravování prostřednictvím měření a diagnostických nástrojů.
2. Vypracovat vzdělávací a metodické materiály zaměřené na plánování jídelníčků, určování velikosti porcí, správu zásob a monitorování potravinového odpadu ve spolupráci s místní nevládní organizací nebo jinou specializovanou organizací.
3. Podporovat pilotní projekty, které budou testovat inovativní přístupy ke snižování plýtvání potravinami ve vybraných zařízeních veřejného stravování.
4. Prověřit možnost začlenění cílů v oblasti snižování plýtvání potravinami do kritérií veřejného zadávání a smluv o poskytování stravovacích služeb, aby bylo zajištěno jejich dlouhodobé uplatňování.

Předpokládané náklady

(1: nízké náklady; 5: vysoké náklady): 3

Priorita podle výsledků hodnocení

(1: nízká priorita; 5: vysoká priorita): 3

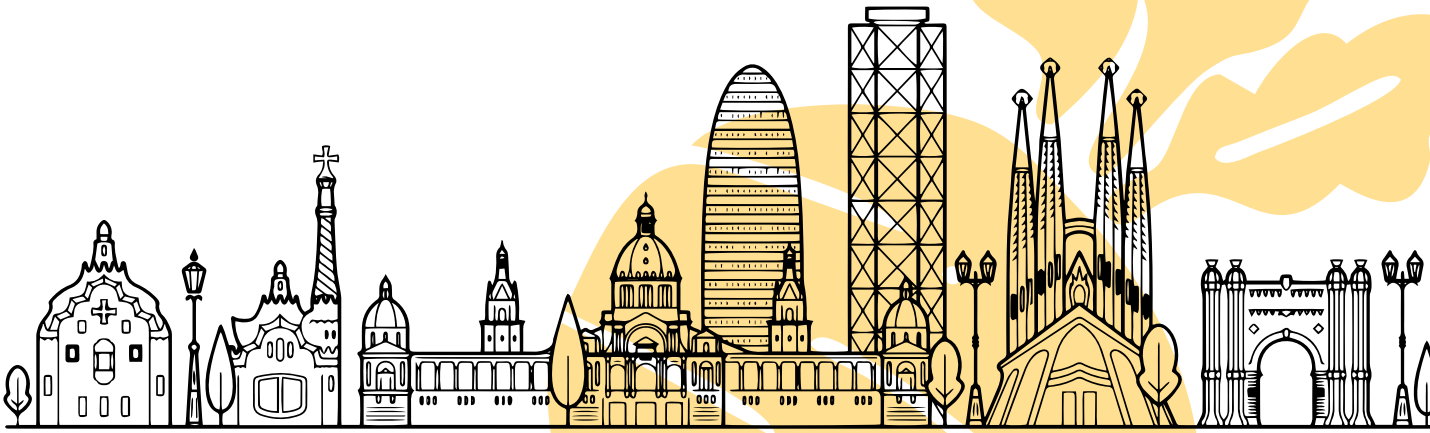
Ukazatele monitorování

- **Počet zapojených zařízení veřejného stravování.**
- **Množství změřeného a sníženého potravinového odpadu.**
- **Počet proškolených zaměstnanců.**

Inspirativní příklady

Snižování plýtvání potravinami ve školních jídelnách – Lille Métropole, Francie

Lille Métropole podporuje obce při snižování plýtvání potravinami ve školních jídelnách prostřednictvím cílených výzev k předkládání projektů a odborné technické podpory. Iniciativa motivuje školy k měření množství potravinového odpadu, zvyšování povědomí žáků a zlepšování postupů ve školním stravování. Tím přispívá jak k naplňování environmentálních cílů, tak k rozvoji udržitelnějšího systému veřejného zadávání.
Více informací: https://www.lillemetropole.fr/actualites/cantines-scolaires-et-reduction-du-gaspillage-alimentaire-appel-candidatures

II.5. STRATEGICKÝ CÍL 5: POSÍLIT SPRÁVU POTRAVINOVÉHO SYSTÉMU A ZAPOJENÍ OBČANů

Kontext

Problematika potravinového systému je v Praze v současnosti řešena prostřednictvím řady iniciativ a politik, do nichž je zapojeno mnoho aktérů a různých úrovní veřejné správy. Hodnocení ukazuje, že hlavní výzvou není nedostatek iniciativ, ale jejich roztříštěnost mezi institucemi, jednotlivými sektory a zapojenými subjekty. Tato fragmentace omezuje koordinaci, provázanost i celkový dopad stávajících opatření.

Posílení správy potravinového systému, koordinace a zapojení občanů se proto jeví jako klíčová podmínka pro dlouhodobou implementaci a účinnost potravinové strategie. To vyžaduje vytváření prostoru pro dialog, zlepšení sdílení informací a budování společného porozumění výzvám a prioritám potravinového systému.

Kulatý stůl o městském zemědělství, který se konal v lednu 2025, navíc ukázal zájem řady aktérů o vytvoření dlouhodobých pracovních skupin sdružujících zemědělce, odbory města, městské části a místní iniciativy. Jejich cílem by bylo posílit dialog a podpořit realizaci budoucích opatření.

Cíl

Posílit koordinaci a dialog mezi aktéry potravinového systému a podpořit vznik společného územního přístupu k potravinovému systému v Praze.

Role veřejné správy

Hlavní město Praha může sehrát klíčovou facilitační roli podporou mechanismů víceúrovňové spolupráce, koordinačních platforem a iniciativ zaměřených na sdílení znalostí.

Zvláštní pozornost by měla být věnována roli městských částí, které již dnes spravují nebo významně ovlivňují řadu oblastí souvisejících s potravinovým systémem, včetně škol, veřejných prostranství, komunitních iniciativ a místních environmentálních projektů. Posílení spolupráce mezi hlavním městem Prahou a městskými částmi je proto základní podmínkou účinné realizace této strategie.

Opatření

1. Vymezit rámec správy potravinového systému, včetně zřízení Pražské rady pro potravinovou politiku (Prague Food Policy Council) a organizace pravidelných koordinačních setkání.
2. Podporovat zapojení občanů a místní potravinové iniciativy prostřednictvím specializovaných mechanismů, nástrojů a participativních procesů.

II.S.1. Vymezit rámec správy potravinového systému, včetně zřízení pražské rady pro potravinovou politiku a organizace pravidelných koordinačních setkání

Cíle

Cílem tohoto opatření je vytvořit dlouhodobou platformu sdružující různé aktéry potravinového systému, která se bude věnovat otázkám potravinového systému v Praze.

Popis

Toto opatření navrhuje vytvoření stálé struktury správy potravinového systému, která propojí odbory hlavního města Prahy, městské části, výzkumné instituce, organizace občanské společnosti a další aktéry potravinového systému. Jejím cílem je posílit koordinaci, podpořit rozhodovací procesy a zajistit účinnou implementaci potravinové strategie prostřednictvím strukturovaného dialogu a společného monitorování.

Rámec správy potravinového systému by měl být vytvořen participativním způsobem. Na základě zkušeností z jiných evropských metropolí by však mohl být organizován do čtyř vzájemně se doplňujících úrovní:

- Řídicí orgán, složený ze zástupců hlavního města Prahy a městských částí, který bude schvalovat strategické směřování, rozhodovat o realizaci jednotlivých opatření a zajišťovat mobilizaci finančních zdrojů. Tento orgán bude klíčový pro posílení meziodborové koordinace a efektivní spolupráce s městskými částmi.
- Technický koordinační orgán, tvořený zástupci hlavního města Prahy a klíčových partnerů, který bude koordinovat realizaci přijatých rozhodnutí, sledovat jejich plnění a poskytovat řídicímu orgánu doporučení založená na datech a odborných poznatcích.
- Tematické pracovní skupiny, zaměřené na jednotlivá témata nebo strategické cíle (například městské a příměstské zemědělství). Tyto skupiny budou sledovat realizaci opatření, podporovat odbornou výměnu zkušeností a usnadňovat dialog mezi zapojenými aktéry. Budou otevřeny širokému spektru účastníků.
- Pražská rada pro potravinovou politiku (Prague Food Policy Council), která sdruží všechny zainteresované aktéry potravinového systému. Toto fórum se bude scházet jednou ročně za účelem sdílení dosaženého pokroku, projednání strategických priorit a poskytování podnětů pro práci technického koordinačního orgánu, tematických pracovních skupin i řídicího orgánu.

Zapojené subjekty

- **Vedoucí realizace:** hlavní město Praha.
- **Spolupracující subjekty:** všichni aktéři potravinového systému (městské části, univerzity, nevládní organizace, aktéři potravinového systému, iniciativy v oblasti městského zemědělství, komunitní zahrady a další).

Kroky implementace

1. Identifikovat klíčové aktéry potravinového systému napříč odbory hlavního města, městskými částmi, občanskou společností, výzkumnými institucemi a soukromým sektorem.
2. Vymezit strukturu správy potravinového systému a mechanismy participace prostřednictvím participativního procesu, včetně stanovení rolí, odpovědností a způsobů koordinace.
3. Zorganizovat úvodní pracovní setkání k zahájení činnosti Pražské rady pro potravinovou politiku, technického koordinačního orgánu a tematických pracovních skupin.
4. Vypracovat každoroční rámec monitorování, který umožní sledovat pokrok, sdílet výsledky a podporovat strategické rozhodování.

Předpokládané náklady

(1: nízké náklady; 5: vysoké náklady): 2

Priorita podle výsledků hodnocení

(1: nízká priorita; 5: vysoká priorita): 5

Ukazatele monitorování

- **Zřízení Pražské rady pro potravinovou politiku.**
- **Počet zapojených aktérů.**
- **Počet uskutečněných setkání.**

Inspirativní příklady

Posílení správy potravinového systému prostřednictvím městské rady pro potravinovou politiku – Valencie, Španělsko

Consell Alimentari Municipal de València sdružuje zástupce veřejné správy, producentů, podnikatelského sektoru, výzkumných institucí i organizací občanské společnosti s cílem společně utvářet potravinovou politiku města. Tento participativní orgán podporuje dialog a koordinaci mezi jednotlivými aktéry a zároveň přispívá k přechodu na zdravější, spravedlivější a udržitelnější potravinový systém.
Více informací: https://consellalimentari.org/

Posilování mezioborové správy potravinové politiky – Pays de l'Or Agglomération, Francie

Pays de l'Or Agglomération vytvořila meziodborovou strukturu správy, která propojuje útvary odpovědné za sociální služby, veřejné stravování, vodní hospodářství a přírodní prostředí, hospodářský rozvoj, územní plánování i odpadové hospodářství. Tento přístup umožňuje lépe začlenit otázky potravinového systému do různých oblastí místních politik a posiluje koordinaci mezi jednotlivými odbory.
Více informací: https://territoiresbio.org/decouvrez-leurs-experiences/communaute-dagglomeration-du-pays-de-lor/

II.S.2. PODPOROVAT ZAPOJENÍ OBČANŮ A MÍSTNÍ POTRAVINOVÉ INICIATIVY

Cíle

Cílem tohoto opatření je posílit zapojení občanů do otázek souvisejících s potravinovým systémem a podpořit místní iniciativy přispívající k rozvoji udržitelnějšího, inkluzivnějšího a odolnějšího potravinového systému v Praze.

Popis

Toto opatření usiluje o vytváření a posilování příležitostí pro obyvatele, místní komunity a organizace, aby se mohli aktivně podílet na transformaci potravinového systému. Podporuje participativní přístupy prostřednictvím veřejných konzultací, komunitních projektů, osvětových aktivit a podpory občanských iniciativ zdola. Důraz je kladen na zviditelnění stávajících iniciativ, posilování spolupráce mezi jednotlivými aktéry a umožnění občanům aktivně se podílet na utváření místní potravinové politiky a souvisejících opatření.

Zapojené subjekty

- **Vedoucí realizace:** hlavní město Praha, městské části Prahy.
- **Spolupracující subjekty:** nevládní organizace, jako jsou AMPI nebo Bieno, komunitní zahrady, Kokoza, školy, univerzity a místní potravinové iniciativy.

Kroky implementace

1. Zmapovat stávající občanské iniciativy a mechanismy participace související s potravinovým systémem na území Prahy.
2. Pokud dosud neexistuje, zavést participativní rozpočet, který občanům umožní navrhovat a vybírat místní projekty zaměřené na potravinový systém.
3. Podporovat organizaci akce „48 hodin městského zemědělství“ a využít ji jako platformu pro zapojení občanů a sběr jejich potřeb, podnětů a návrhů.
4. Zvyšovat viditelnost a šířit příklady úspěšných místních iniciativ prostřednictvím komunikačních aktivit, networkingu a sdílení zkušeností.

Předpokládané náklady

(1: nízké náklady; 5: vysoké náklady): 2

Priorita podle výsledků hodnocení

(1: nízká priorita; 5: vysoká priorita): 4

Ukazatele monitorování

- **Počet účastníků zapojených do aktivit správy potravinového systému.**
- **Počet uspořádaných akcí, veřejných konzultací a participativních aktivit.**

Inspirativní příklady

Meziúzemní potravinová strategie – Grenoble Alpes Métropole, Francie

Grenoble Alpes Métropole společně se svými partnery vytvořila meziúzemní potravinovou strategii, která propojuje veřejnou správu, producenty, spolky i občany. Prostřednictvím Meziúzemní rady pro potravinový systém (Inter-territorial Food Council) a participativních iniciativ, jako je Assemblée Citoyenne de l'Alimentation (Občanské shromáždění pro potraviny), podporuje společné rozhodování a aktivní zapojení občanů do utváření udržitelného potravinového systému.Více informací

3. RÁMEC PRO IMPLEMENTACI A MONITOROVÁNÍ

RÁMEC PRO IMPLEMENTACI A MONITOROVÁNÍ

Realizace této strategie vyžaduje vytvoření strukturovaného systému monitorování a hodnocení, který zajistí účinnou koordinaci, odpovědnost a průběžné zlepšování. Vzhledem k mezioborové povaze transformace potravinového systému je takový systém nezbytný pro sledování pokroku, vyhodnocování dosažených výsledků a průběžnou úpravu realizovaných opatření.
Tento rámec monitorování má podobu přehledné tabulky, která pro každé opatření uvádí jak ukazatele implementace (sledování realizace opatření), tak ukazatele dopadů (měření změn přispívajících k udržitelnějšímu fungování potravinového systému). Vychází z ukazatelů již definovaných pro jednotlivá opatření a poskytuje společný rámec, který zajišťuje jednotný a konzistentní přístup napříč celou strategií. Zavedení tohoto systému představuje jednu z klíčových podmínek úspěšné realizace strategie. Umožňuje totiž přejít od pouhého seznamu opatření k přístupu založenému na výsledcích a důkazech, který podporuje transparentnost, vzájemné učení i strategické rozhodování.

Obrázek 17: Příklad rámce pro implementaci a monitorování strategie

Strategický cíl	Opatření	Ukazatele implementace (monitorování)	Ukazatele dopadů (výsledky)	Zdroje dat / metody	Odpovědný subjekt
SO1	Opatření 1	např. počet zapojených škol, uskutečněných školení, vytvořených partnerství	např. podíl místních produktů ve školním stravování, snížení využívání průmyslově zpracovaných potravin	dotazníková šetření, údaje z veřejného zadávání, zprávy škol	hlavní město Praha / městské části / partneři
SO2	Opatření 2	např. počet workshopů, účastníků, vytvořených nástrojů	např. změny stravovacích návyků, zvýšení spotřeby sezónních a místních potravin	dotazníková šetření, kvalitativní zpětná vazba	hlavní město Praha / nevládní organizace
SO3	Opatření 3	např. počet pilotních projektů, zapojených dodavatelů	např. snížení emisí CO_2, zkrácení přepravních vzdáleností potravin	údaje z veřejného zadávání, odhady metodou LCA	hlavní město Praha / provozovatelé veřejného stravování
SO4	Opatření 4	např. počet podpořených iniciativ v oblasti kompostování, uskutečněných školení	např. snížení množství potravinového odpadu, zvýšení míry využití bioodpadu	audity odpadů, údaje města	hlavní město Praha / městské části
SO5	Opatření 5	např. počet uskutečněných setkání, zřízených orgánů správy potravinového systému	např. míra zapojení aktérů, vyšší provázanost veřejných politik	prezenční listiny, rozhovory	Pražská rada pro potravinovou politiku

CELKOVÉ ZÁVěRY

Hodnocení provedené v rámci projektu EuroFoodXchange poukazuje jak na silné stránky, tak na zranitelnost pražského potravinového systému. Přestože město disponuje významnými přednostmi – zejména svou polohou v rámci produkčně významného Středočeského kraje, rozsáhlými zemědělskými zdroji, silnou zahrádkářskou tradicí a aktivní občanskou společností – čelí zároveň rostoucímu počtu vzájemně propojených výzev.

Rostoucí ceny potravin, nerovný přístup ke zdravým potravinám, tlak na zemědělskou půdu, dominance velkých maloobchodních řetězců, zhoršování životního prostředí spojené s intenzivními zemědělskými postupy a roztříštěnost politik souvisejících s potravinovým systémem vyvolávají zásadní otázky týkající se dlouhodobé odolnosti a udržitelnosti pražského potravinového systému. Hodnocení zároveň ukazuje, že ve městě již existuje řada iniciativ a veřejných politik, které vytvářejí pevný základ pro budování soudržnějšího a integrovanějšího přístupu.

Na základě těchto zjištění navrhuje tato strategie první operační rámec strukturovaný do pěti strategických cílů a patnácti prioritních opatření. Tyto cíle se zaměřují na:

- zlepšení přístupu ke zdravým, cenově dostupným a udržitelným potravinám;
- posílení městského a příměstského zemědělství;
- rozvoj udržitelného veřejného zadávání a místních potravinových řetězců;
- podporu oběhových a environmentálně udržitelných potravinových systémů;
- posílení správy potravinového systému a zapojení občanů.

Tato opatření společně usilují o rozvoj stávajících iniciativ, posílení spolupráce mezi jednotlivými aktéry a postupné začlenění problematiky potravinového systému do stávajících městských politik v oblasti adaptace na změnu klimatu, oběhového hospodářství, územního plánování, veřejného zdraví a sociálního začleňování.

Realizace této strategie bude vyžadovat zapojení širokého spektra aktérů. Problematika potravinového systému přesahuje kompetence jakékoli jednotlivé instituce a vyžaduje spolupráci mezi hlavním městem Prahou, městskými částmi, veřejnými institucemi, výzkumnými pracovníky, zemědělci, organizacemi občanské společnosti i občany. V tomto ohledu bude vytvoření specializovaného rámce správy potravinového systému nezbytné pro zajištění kontinuity, koordinace a společného převzetí odpovědnosti.

Toto hodnocení a tato strategie by proto měly být vnímány jako výchozí bod, nikoli jako konečný výsledek. Poskytují hlavnímu městu Praze první společný rámec pro řešení otázek souvisejících s potravinovým systémem a pro vytváření synergií mezi stávajícími iniciativami. Jejich skutečný dopad bude nakonec záviset na ochotě všech zapojených aktérů přijmout tyto dokumenty za své, převést je do konkrétních opatření a postupně posilovat odolnost, udržitelnost a inkluzivnost pražského potravinového systému.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJů

- Accting (2025). Large scale food waste reduction in the Czech Republic. https://accting.eu/large-scale-food-waste-reduction-in-the-czech-republic/
- agerpres.ro. (n.d.). *Comunicat de presă—Federația Băncilor pentru Alimente din România*. Retrieved 5 May 2026, from https://agerpres.ro/comunicate/2026/04/30/comunicat-de-presa---federatia-bancilor-pentru-alimente-din-romania--1551584
- Brno Daily. (2025). *Mendel University Experts Are Expanding Their Research On Food Waste To Other Czech Cities*. https://brnodaily.com/2025/07/01/science/mendel-university-experts-are-expanding-their-research-on-food-waste-to-other-czech-cities/
- Česká federace potravinových bank,. (n.d.). *Food banks in the CZ | Česká federace potravinových bank, z.s.* Retrieved 27 April 2026, from https://www.potravinovebanky.cz/en/food-banks-in-the-cz#potravinova-banka-central-z-s
- Cold Chain Innovation Hub Research: Part 3. (n.d.). *Cold Chain Innovation Hub*. Retrieved 17 February 2026, from https://cci-hub.org/research-part-3/
- Combot, G. (2022). *La République Tchèque renforce l'industrie et la sécurité alimentaire*. https://www.blue-europe.eu/fr/fr-analysis/analyse-courtes/la-republique-tcheque-renforce-lindustrie-et-la-securite-alimentaire/
- *Copernicus*. (n.d.). *Mapping agricultural diversity around Prague*. Retrieved 19 February 2026, from https://www.copernicus.eu/en/media/image-day-gallery/mapping-agricultural-diversity-around-prague
- Czech Statistical Office. (n.d.). *All about territory VDB*. Retrieved 17 February 2026, from https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/en/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31588&u=__VUZEMI__43__554782#profil31550=page=pozice-profilu&rqup=A&pvo=PU-DEM-OB1&z=T&f=TABULKA&clsp=31550&katalog=31550&profil31554=page=pozice-profilu&rqup=A&pvo=PU-DEM-OB4&z=T&f=TABULKA&clsp=31554&katalog=31554
- CzechTourism. (2021). *Chasse et pêche en Tchéquie | VisitCzechia*. https://www.visitczechia.com/fr-fr/news/2021/10/n-czech-gamekeeping-and-fishing
- *DEMAIN*. (n.d.) *Plan Climat de Prague 2030.* Retrieved 12 February 2026, from https://www.citiesoftomorrow.eu/resources/toolbox/roadmaps/prague-climate-plan-2030/
- Department of Environmental Protection, Prague City Hall. (2025). *Final Report of the Round Table—The Future of Urban Agriculture in Prague*.
- Drhová, Z. & Richter, J., 2026. Interviews conducted in April 2026 with Zuzana Drhová deputy director and researcher at the Prague Innovation Institute, and Jan Richter, Climate Adaptation Strategy Coordinator at Prague City Hall.
- Duží B., Dvořák P. Vávra J, Jelínek S. (2026). Exploring the perspectives of urban allotment gardens in Czechia: Balancing food production, recreation, ecology and housing. https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0264837726002681
- EIT Climate KIC Slovenia HUB (2024). PRAGUE, CZECH REPUBLIC – CITY FARM NETWORK. https://www.climatehub.si/en/prague-czech-republic-city-farm-network/
- *ERI*. (n.d.). *Cost of Living in Prague, Czech Republic | Cost of Living Index.* Retrieved 9 April 2026, from https://www.erieri.com/cost-of-living/czech-republic/prague
- Europa (n.d.). Czechia—Member state page. Retrieved 17 February 2026, from https://ec.europa.eu/food/safety/food_waste/eu-food-loss-waste-prevention-hub/memberstatepage/show/CZ

- *European Commission* (n.d.). *Healthy lifestyles and healthy nutrition*. Retrieved 13 February 2026, from https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/czechia/74-healthy-lifestyles-and-healthy-nutrition

- Eurostat (2026). *Living conditions statistics at regional level*. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Living_conditions_statistics_at_regional_level

- *Expats cz (2025). Time to help: How to give warm shelter and food aid in Czechia this winter*. https://www.expats.cz/czech-news/article/two-nationwide-initiatives-in-czechia-let-you-help-those-in-need-this-winter

- Farmářské trziste. (n.d). About us. *https://www.farmarsketrziste.cz/en/about-us*

- Festival, P. I. D. (n.d.). *Bieno | Prague International Design Festival*. Retrieved 2 June 2026, from https://www.designblok.cz/cz/katalog/detail/279

- *G. Profous et R. Rowntree. (n.d). Unasylva—No. 173—La foresterie urbaine et périurbaine—Structure et aménagement des espaces boisés à Prague*. (n.d.). Retrieved 12 February 2026, from *https://www.fao.org/4/u9300F/u9300f07.htm*

- Gibas, P., and I. Boumová. (2020). "The Urbanization of Nature in a (Post)socialist Metropolis: An Urban Political Ecology of Allotment Gardening." *International Journal of Urban and Regional Research* 44 (1): 18–37. *https://doi.org/10.1111/1468-2427.12800.*

- *Global Food Security Index (GFSI)*. (2026). Global Food Security Index (GFSI). https://impact.economist.com/sustainability/project/food-security-index

- Groupe Crédit Agricole - International. (n.d.). *Le contexte politico-économique en République Tcheque*. Retrieved 17 February 2026, from https://international.groupecreditagricole.com/fr/accompagnement-a-l-international/republique-tcheque/contexte-economique

- IPR Prague. (2024). *Prague Population and Public Amenities Prognosis 2024-2050*.

- Jehlička, P., M. Grīviņš, O. Visser, and B. Balázs. (2020). "Thinking Food Like an East European: A Critical Reflection on the Framing of Food Systems." *Journal of Rural Studies* 76:286–295. https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2020.04.015.

- *Kokoza. (2021). Notre mission—Qui est Kokoza et que fait-il*. https://www.kokoza.cz/kdo-je-kokoza/

- Kunzová, M., & Mužíková, L. (2026). What drives food choices? Sociodemographic predictors in a representative Czech population sample. *BMC Public Health*, *26*(1), 1227. https://doi.org/10.1186/s12889-026-26926-z

- *Lloyds (n.d). The distribution network in the Czech Republic—International Trade Portal*. Retrieved 18 February 2026, from https://www.lloydsbanktrade.com/en/market-potential/czech-republic/distribution

- Loubet del Bayle, Z. (2015). République tchèque: La «révolution» alimentaire a commencé. *REGARD SUR L'EST*. https://regard-est.com/republique-tcheque-la-revolution-alimentaire-a-commence

- Mach, J., Dauhiniova, T., & Kopecká, L. (2025). Market Price and Supply of Farmland as a Means of Supporting the Wider Development of Sustainable Agricultural Production in Czechia (a Case Study). *ResearchGate*. https://doi.org/10.3390/agronomy13081979

- Mertl, J., Pokorný, J., & Přech, J. (2023). *Report on the Environment of the Czech Republic*.

- *Metropolitan Economy*. (n.d.). Pam Portal. Retrieved 13 February 2026, from https://uap.iprpraha.cz/en/texts/400/2.1

- Multi-stakeholder workshop, 2026. Material collected during the workshops held on 24 and 26 February 2026 in Prague.

- MZe (n.d.). *Plant Production*. Retrieved 13 February 2026, from https://mze.gov.cz/public/portal/mze/en/plant-and-livestock-production/plant-production

- Navarro, A. (2018). Réinventer le commerce de bouche dans la ville postsocialiste: Le cas de Prague. *Belgeo. Revue belge de géographie*, (4). https://doi.org/10.4000/belgeo.29597

- Perspective Monde - Ecole de politique appliquée, Université de Sherbrooke. (n.d.). *Tchèque (Rép)—Prévalence du diabète (% de la population âgée de 20 à 79 ans) | Statistiques*. Retrieved 16 February 2026, from https://perspective.usherbrooke.ca/bilan/servlet/BMTendanceStatPays?langue=fr&codePays=CZE&codeTheme=3&codeStat=SH.STA.DIAB.ZS

- Pixová, M. (2022). *Relocalizing food production in times of crisis: Urban governance in Prague and Brno*. https://www.academia.edu/90056089/Relocalizing_food_production_in_times_of_crisis_Urban_governance_in_Prague_and_Brno

- Pixová, M. (2026). Interview conducted in April 2026 with Michaela Pixová, researcher and expert on food policy in Eastern European countries.

- Pixová, M., & Plank, C. (2024). Urban food governance without local food: Missing links between Czech post-socialist cities and urban food alternatives. *Agriculture and Human Values*, *41*(4), 1523–1539. https://doi.org/10.1007/s10460-024-10567-2

- Plank, C., & Pixová, M. (2026). State politics and food alternatives in the post-socialist food regime in Czechia. *Journal of Rural Studies*, *122*, 103972. https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2025.103972

- Prague City Hall. (2023). *Action Plan 2023-2025, Circular Prague 2030 Strategy*.

- *Prague Morning* (2024). Healthier, More Nutritious Meals Coming to Czech School Canteens.. https://praguemorning.cz/healthier-more-nutritious-meals-coming-to-czech-school-canteens/

- *Prague.com*. (n.d.). *Economy of Prague, Czech Republic*. Retrieved 17 February 2026, from https://www.prague.com/v/economy/

- *Prokopská farma – Zelenina a vejce lokálně, šetrně, zdravě*. (n.d.). Retrieved 3 June 2026, from https://prokopskafarma.cz/

- Radio Prague International. *(2016). Le nombre d'agriculteurs a été divisé par trois en 25 ans en Tchéquie*. https://francais.radio.cz/le-nombre-dagriculteurs-a-ete-divise-par-trois-en-25-ans-en-tchequie-8223562

- Radio Prague International. *(2023). La forte inflation en Tchéquie provoque une hausse du recours à l'aide alimentaire*. https://francais.radio.cz/la-forte-inflation-en-tchequie-provoque-une-hausse-du-recours-a-laide-8778463

- Radio Prague International. *(2023a). La moitié des Tchèques ne mangent pas de fruits et légumes quotidiennement*. https://francais.radio.cz/la-moitie-des-tcheques-ne-mangent-pas-de-fruits-et-legumes-quotidiennement-8794133

- Radio Prague International. (2023b). *La moitié des Tchèques ne mangent pas de fruits et légumes quotidiennement*. https://francais.radio.cz/la-moitie-des-tcheques-ne-mangent-pas-de-fruits-et-legumes-quotidiennement-8794133

- Radio Prague International. (2024). *Foodbanks are like "first aid" for people experiencing food insecurity in Czechia*. https://english.radio.cz/foodbanks-are-first-aid-people-experiencing-food-insecurity-czechia-8814191

- Radio Prague International. (2025). *1 975 euros, nouveau montant du salaire moyen en Tchéquie, mais de grandes disparités demeurent*. https://francais.radio.cz/1-975-euros-nouveau-montant-du-salaire-moyen-en-tchequie-mais-de-grandes-8861670

- Radio Prague International. (2025). *Santé: Selon l'OMS, un quart des adultes tchèques souffrent d'obésité*. https://francais.radio.cz/sante-selon-loms-un-quart-des-adultes-tcheques-souffrent-dobesite-8845976

- Radio Prague International. (2026). *Spring food collection brings 623 tons of donations in Czechia*. https://english.radio.cz/spring-food-collection-brings-623-tons-donations-czechia-8884769

- Rádlová, L., Hlaváčková, J., & Havlíčková, B. (2025). *Odpovědný řešitel: Ing. Jana Hlaváčková*.

- République Tchèque. (n.d.). *Pour une autre PAC*. Retrieved 23 April 2026, from https://pouruneautrepac.eu/quifaitmieuxquelafrance/republiquetcheque/

- *RépubliqueTchèque.fr (n.d). L'agriculture en République tchèque. Retrieved 12 February 2026, from https://www.republiquetcheque.fr/economie/agriculture.html#google_vignette*
- *RESOLIS. (2017). AMPI: Action locale au coeur de la souveraineté alimentaire et du droit citoyen. https://resolis.org/?initiative=ampi-action-locale-au-coeur-de-la-souverainete-alimentaire-et-du-droit-citoyen*
- *Seminkovna.cz. (2026). Looking back at the 48 Hours of Urban Agriculture Festival in Prague.* https://www.seminkovna.cz/ohlednuti-za-festivalem-48-hodin-mestskeho-zemedelstvi-v-praze-2026/
- *Simon, F., & Blogowski, A. (1997). La métamorphose progressive de l'agriculture tchèque. Économie rurale, 240(1), 21–31.* https://doi.org/10.3406/ecoru.1997.4876
- *SmartScraper (n.d.). List Of Health food stores in Prague. Retrieved 12 February 2026, from* https://rentechdigital.com/smartscraper/business-report-details/czech-republic/list-of-health-food-stores-in-prague
- *SmartScraper. (n.d.). List Of Food manufacturers in Czech Republic. Retrieved 17 February 2026, from* https://rentechdigital.com/smartscraper/business-report-details/list-of-food-manufacturers-in-czech-republic?
- *Smith, E. (2018). The Communist Cookbook That Defined Prague's Cuisine. Atlas Obscura.* http://www.atlasobscura.com/articles/what-is-pragues-food-like
- *Smutná, Z., Vávra, J., Duží, B. (2024). Un aperçu des réseaux alimentaires alternatifs marchands et non marchands en République tchèque pendant et après la Covid-19.*
- *Sovová, L., and E. J. Veen. (2020). "Neither Poor nor Cool: Practising Food Self-Provisioning in Allotment Gardens in the Netherlands and Czechia." Sustainability 12 (12): 5134.* https://doi.org/10.3390/su12125134.
- *Spilková, J. (2017). Producing space, cultivating community: The story of Prague´s new community gardens. Agriculture and Human Values, 34(4), 887–897.* https://doi.org/10.1007/s10460-017-9782-z
- *Spilková, J., and J. Vágner. (2016). "The Loss of Land Devoted to Allotment Gardening: The Context of the Contrasting Pressures of Urban Planning, Public and Private Interests in Prague, Czechia." Land Use Policy 52:232–239. https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2015.12.031.*
- *Statista (n.d.). Number of enterprises in the food product manufacturing industry. Retrieved 20 February 2026, from* https://www.statista.com/statistics/354399/number-of-enterprises-in-the-food-products-manufacturing-sector-in-the-czech-republic/
- *Sybera A. (2023). Prague to have a new municipal government after record-long negotiations. https://www.intellinews.com/prague-to-have-a-new-municipal-government-after-record-long-negotiations-269072/*
- *Szturc, J., Mašíček, T., Navrátilová, A., & Kozlovsky-Dufková, J. (2026). Urban farming as a form of the future food security in the Czech Republic. ResearchGate.* https://doi.org/10.5304/jafscd.2025.143.009
- *Team France Export (n.d). La startup tchèque Carboneg incite les agriculteurs à passer à l'agriculture régénérative. Retrieved 3 June 2026, from* https://www.teamfrance-export.fr/infos-sectorielles/23374/23374-la-startup-tcheque-carboneg-incite-les-agriculteurs-a-passer-a-lagriculture-regenerative
- *Team France Export—Accompagner les entreprises françaises à l'international. (n.d.-a). Team France Export. Retrieved 18 February 2026, from https://www.teamfrance-export.fr/fiche-marche/produits-alimentaires/produits-vegetaux/CZ*
- *Team France Export—Accompagner les entreprises françaises à l'international*. (n.d.-b). Team France Export. Retrieved 20 February 2026, from https://www.teamfrance-export.fr/mes-infos-marches
- TheGlobalEconomy.com (n.d). *Czechia Employment in agriculture—Data, chart*. Retrieved 13 February 2026, from https://www.theglobaleconomy.com/Czech-Republic/Employment_in_agriculture/?
- *Trading economics (n.d). Inflation alimentaire en République tchèque | 2000-2025 Données | 2026-2028 Prévisions*. Retrieved 12 February 2026, from https://fr.tradingeconomics.com/czech-republic/food-inflation
- *Trading economics (n.d). République tchèque Inflation alimentaire*. Retrieved 13 February 2026, from https://tradingeconomics.com/czech-republic/food-inflation

- *Trading economics. (n.d.). Czech Republic—Prevalence Of Undernourishment (% Of Population)—2026 Data 2027 Forecast 1992-2022 Historical. Retrieved 16 February 2026, from https://tradingeconomics.com/czech-republic/prevalence-of-undernourishment-percent-of-population-wb-data.html*

- *VisaHQ (2025). Prague dépasse les 6 millions de visiteurs internationaux au cours des neuf premiers mois de 2025. Retrieved 17 February 2026, from https://www.visahq.com/fr/news/2025-11-09/cz/prague-tops-6-million-international-visitors-in-first-nine-months-of-2025/*

- *Vonthron, S. (2024). Déserts, marécages et bourbiers alimentaires: De quoi parle-t-on?*

- *World Economic Forum. (2021). Prague: The circular European city you haven't heard about yet. https://www.weforum.org/stories/2021/07/prague-the-circular-european-capital-you-havent-heard-about-yet/*